

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ

ΣΤΗΝ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ

Μάθημα: ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
Υπεύθ. Καθ.: Α. Δημητρόπουλος
Δ' Εξάμηνο

ΒΑΣΙΛΙΚΗ Σ. ΜΠΡΙΣΙΜΗ

(1340200200344)

Περίληψη

Η εργασία πραγματεύεται τη συνταγματική κατοχύρωση του δικαιώματος για κοινωνική ασφάλιση στο άρθρο 22§5 του Συντάγματος 1975/2001. Αρχικά επιχειρείται προσδιορισμός του προστατευόμενου αντικείμενου της διάταξης, δηλαδή εννοιολογική οριοθέτηση της κοινωνικής ασφάλισης. Στη συνέχεια εξετάζεται η νομική διάπλαση της συνταγματικής κατοχύρωσης της κοινωνικής ασφάλισης αφενός ως θεσμού (η ειδικότερη ρύθμιση του οποίου εμπίπτει στη γενική ρυθμιστική αρμοδιότητα του κοινού νομοθέτη) και αφετέρου ως δικαιώματος του ευρύτερου κοινωνικού χώρου στις τρεις διαστάσεις του (αμυντική-προστατευτική-διασφαλιστική). Τέλος, συνοψίζονται τα ζητήματα σύμπραξης συνταγματικού και κοινού νομοθέτη ως προς την οριοθέτηση του γενικού περιεχομένου της κοινωνικής ασφάλισης από τον τελευταίο.

Abstract

This essay deals with the constitutional protection of the social security right on the basis of article 22§5 of the Greek Constitution of 1975/2001. Firstly, we determine the object of protection provided in that article, namely the definition of the concept of social security. Next, we examine the legal formulation of the constitutional protection of social security both as an institution (the particular regulation of which belongs to the general regulatory power of the ordinary legislator) and as a right of the broader social domain in its three dimensions (restraining-protective-safeguarding). Finally, we sum up the issues of co-operation of the constitutional and the ordinary legislators regarding the outlining of the social security right by the latter.

Αναλυτικός Πίνακας Περιεχομένων

1. Εισαγωγή – Η κοινωνική ασφάλιση ως συνιστώσα του κοινωνικού κράτους.....	3
2. Εννοιολογική οριοθέτηση της κοινωνικής ασφάλισης.....	4
2.1 Ποιοτικός προσδιορισμός (κάλυψη κυριότερων ασφαλιστικών κινδύνων που ανάγονται στην υπόσταση του ανθρώπου).....	4
2.2 Ποσοτικός προσδιορισμός (αρχή της ανταποδοτικότητας - αρχή της κοινωνικής αλληλεγγύης).....	5
2.3 Κύκλος προστατευόμενων προσώπων (αρχή της υποχρεωτικότητας - αρχή της πληρότητας στην ασφαλιστική κάλυψη).....	6
3. Η νομική διάπλαση του δικαιώματος για κοινωνική ασφάλιση.....	9
3.1 Θεσμική πλευρά κοινωνικής ασφάλισης.....	10
3.1.1 Μορφή οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης.....	11
3.1.1.1 Οργανισμοί κύριας ασφάλισης.....	12
3.1.1.2 Οργανισμοί επικουρικής ασφάλισης (Ζήτημα συνταγματικότητας νομοθετικής επιβολής ως υποχρεωτικού ενός συστήματος κοινωνικής ασφάλισης υπέρ ενός Ν.Π.Ι.Δ.).....	13
3.1.1.3 Ταμεία πρόνοιας (Ζήτημα συνταγματικότητας νομοθετικής επιβολής ανώτατου ορίου στις εφάπαξ παροχές).....	15
3.1.2 Διοίκηση οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης (Ζήτημα συνταγματικότητας νομοθετικής παρέμβασης για μειοψηφική συμμετοχή εκπροσώπων των ασφαλισμένων και συμμετοχή Κυβερνητικού Εκπροσώπου στα διοικητικά όργανα των ασφαλιστικών οργανισμών καθώς και για τη συγχώνευση των ήδη υφιστάμενων φορέων).....	18
3.1.3 Χρηματοδότηση οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης (Αρχή τριμερούς συμμετοχής).....	21
3.2 Το «δικαίωμα» για κοινωνική ασφάλιση.....	23
3.2.1 Αμυντική διάσταση.....	23
3.2.2 Προστατευτική διάσταση.....	25
3.2.3 Διασφαλιστική διάσταση.....	26
4. Οριοθετήσεις – Περιορισμοί.....	28
5. Συμπεράσματα.....	29
6. Παράρτημα.....	30
7. Βιβλιογραφία.....	71

1. Εισαγωγή – Η κοινωνική ασφάλιση ως συνιστώσα του κοινωνικού κράτους

Το Σύνταγμα του 1975/2001 κατοχυρώνει το δικαίωμα για κοινωνική ασφάλιση στο άρθρο 22§5 όπου ορίζεται ότι *«το Κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, όπως νόμος ορίζει»*.

Η συνταγματική κατοχύρωση του δικαιώματος για κοινωνική ασφάλιση συνδέεται με τη μεταβολή του κράτους αποχής σε κοινωνικό κράτος και τη ρητή καθιέρωση της αρχής του κοινωνικού κράτους στο άρθρο 25§1 του ισχύοντος Συντάγματος. Με την κατοχύρωση της αρχής του κοινωνικού κράτους αίρεται ο απόλυτος διαχωρισμός κοινωνίας-κράτους. Το τελευταίο αναλαμβάνει υποχρέωση προς κάλυψη των θεμελιωδών αναγκών της υπόστασης του ανθρώπου στη σύγχρονη κοινωνία. Ειδικότερες εκδηλώσεις της αρχής του κοινωνικού κράτους είναι η κατοχύρωση δικαιωμάτων του ευρύτερου κοινωνικού χώρου, δικαιωμάτων που αφορούν την ίδια την υπόσταση του ανθρώπου, διασφαλίζοντας ένα ελάχιστο περιεχόμενο κοινωνικών αγαθών σε όλους τους ανθρώπους. Στα πλαίσια αυτά, μερικότερος στόχος του κοινωνικού κράτους είναι η πραγμάτωση της κοινωνικής ασφάλειας, δηλαδή η προστασία των ατόμων και των οικογενειών τους από την επέλευση των κοινωνικών κινδύνων όπως το γήρας, η ασθένεια, τα οικογενειακά βάρη, ο θάνατος του προστάτη της οικογένειας κ.ά. Πρόκειται για προστασία από γεγονότα που δημιουργούν στα άτομα οικονομικές ανάγκες και παρεμποδίζουν την προσωπική και κοινωνική τους ανάπτυξη. Μέσα για την επίτευξη του στόχου της κοινωνικής ασφάλειας (όρος που το Σύνταγμα αγνοεί) είναι η κοινωνική ασφάλιση και η κοινωνική πρόνοια.

2. Εννοιολογική οριοθέτηση της κοινωνικής ασφάλισης

2.1 Ποιοτικός προσδιορισμός

Το δικαίωμα για κοινωνική ασφάλιση όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 22§5 του Συντάγματος κατατάσσεται στα δικαιώματα του ευρύτερου κοινωνικού χώρου. Ως τέτοιο, είναι δικαίωμα υπόστασης. Δηλαδή, το προστατευτικό του αντικείμενο αφορά την ίδια την υπόσταση του ανθρώπου, τη στοιχειώδη εξασφάλιση της ύπαρξής του, χωρίς την οποία οποιαδήποτε άλλη προστασία και ελευθερία είναι περιττή. Πιο συγκεκριμένα, η κοινωνική ασφάλιση προστατεύει το άτομο προλαμβάνοντας ή επανορθώνοντας τη βλάβη αγαθών του από κοινωνικούς κινδύνους. Οι σπουδαιότεροι από αυτούς κατά το Δίκαιο της Κοινωνικής Ασφάλισης¹ είναι η ασθένεια, η μητρότητα, η αναπηρία, το

¹ Υπό το πρίσμα του Δικαίου της Κοινωνικής Ασφάλισης, ο Κρεμαλής δίνει τους εξής ορισμούς για τους ασφαλιστικούς κινδύνους: (Κρεμαλής, Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης, 245 επ.)

- Ασθένεια: κάθε ανώμαλη κατάσταση του σώματος ή του πνεύματος που δημιουργεί ανάγκη θεραπείας, ανικανότητα για εργασία ή και τα δύο μαζί.
- Μητρότητα: άξια προστασίας κατάσταση κάθε γυναίκας κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης, του τοκετού και της λοχείας.
- Αναπηρία: σωματική ή πνευματική πάθηση ή βλάβη ενός προσώπου σε τέτοια διάρκεια και βαθμό, ώστε να αποκλείεται ουσιαστικά η βιοποριστική του ικανότητα.
- Εργατικό ατύχημα: σωματική ή πνευματική βλάβη που προέρχεται από κάποιο εξωτερικό, αιφνίδιο και βίαιο γεγονός κατά την εκτέλεση ή με αφορμή την εργασία και προκαλεί οικονομικές επιπτώσεις σ' ένα πρόσωπο ή μια οικογένεια.
- Γήρας: κατάσταση φυσιολογικής φθοράς των σωματικών ή πνευματικών δυνάμεων, που τεκμαίρεται με τη συμπλήρωση ενός ορίου ηλικίας ή παραμονής στην παραγωγική διαδικασία.
- Θάνατος προστάτη οικογένειας: θάνατος προσώπου που προκαλεί μόνιμη απώλεια εισοδήματος στα προστατευόμενα μέλη της οικογένειάς του.
- Ανεργία: κατάσταση ενός ικανού για εργασία προσώπου που έχασε αναίτια την εργασία του και δεν μπορεί να βρει απασχόληση ανάλογη με τα προσόντα του.
- Οικογενειακά βάρη: οικονομική επιβάρυνση από τη συντήρηση των μελών της οικογένειας και ιδιαίτερα των τέκνων μέχρι να συμπληρώσουν ορισμένη ηλικία.

εργατικό ατύχημα, το γήρας, ο θάνατος προστάτη της οικογένειας, η ανεργία και τα οικογενειακά βάρη. Με τον καταμερισμό των αναγκών τις οποίες προκαλούν οι εν λόγω κίνδυνοι στα περισσότερα άτομα που απειλούνται εξίσου (κοινωνία κινδύνων), ανάλογα με την ικανότητα εισφοράς του ατόμου, γίνεται λόγος για κάλυψη ασφαλιστικών κινδύνων. Είναι φανερό πως η προστασία που παρέχει το δικαίωμα για κοινωνική ασφάλιση έναντι αυτών των ασφαλιστικών κινδύνων ανάγεται ποιοτικά στην προστασία της στοιχειώδους διαβίωσης του ανθρώπου, της ζωής, της υγείας, της αξίας και αξιοπρέπειάς του, δηλαδή της ανθρώπινης υπόστασης.

2.2 Ποσοτικός προσδιορισμός

Περαιτέρω, ο ποσοτικός καθορισμός του προστατευτικού αντικειμένου της κοινωνικής ασφάλισης ως δικαιώματος του ευρύτερου κοινωνικού χώρου αφορά καταρχήν ένα minimum διαβίωσης με μια διανεμητική έννοια που πηγάζει από την αρχή της αλληλεγγύης στο κοινωνικό κράτος. Πράγματι, ενώ στην αφετηρία της η κοινωνική ασφάλιση έχει αμιγώς ανταποδοτικό χαρακτήρα και στηρίζεται στην ασφαλιστική αρχή² (αναπλήρωση του απωλεσθέντος εισοδήματος λόγω της επέλευσης ενός ασφαλιστικού κινδύνου, με την εγγύηση παροχών ανάλογων προς τις εισφορές και τον χρόνο ασφάλισης, δηλαδή χορήγηση παροχών αποζημιωτικού χαρακτήρα), η ένταξή της στις υποχρεώσεις και στόχους του κοινωνικού κράτους οδηγεί σε μια εξασθένηση της στενής αναλογίας παροχών-εισφορών και στη διασφάλιση ενός ελάχιστου ορίου διαβίωσης με την αναλογικά μεγαλύτερη επιβάρυνση των υψηλόμισθων, καθώς και με τη συμμετοχή εργοδοτών και κράτους³. Παρόμοια απομάκρυνση από την ασφαλιστική αρχή έχει επιδείξει και η νομολογία,

² Πετρόγλου, Η αρχή της αναλογίας των παροχών προς τις εισφορές και τον χρόνο ασφαλίσεως, ΕΔΚΑ Κ, 673.

³ Στεργίου, Η συνταγματική κατοχύρωση της κοινωνικής ασφάλισης, 342.

κυρίως ως μη αντίθεση της έλλειψης αναλογίας παροχών-εισφορών στην αρχή της ισότητας⁴, παρά μόνο σε ό,τι αφορά την εξασφάλιση ενός ελάχιστου καθεστώτος ισοδύναμης προστασίας⁵. Έτσι, χωρίς να παραμερίζεται παντελώς η αντιστοιχία μεταξύ του ύψους των ασφαλιστικών εισφορών και των παροχών, η κοινωνική αλληλεγγύη επιβάλλει ότι το δικαίωμα για κοινωνική ασφάλιση προστατεύει τη στοιχειώδη διαβίωση όλων των ατόμων πραγματώνοντας σε ορισμένο βαθμό την κοινωνική δικαιοσύνη.

Παράλληλα όμως η κοινωνική ασφάλιση τείνει και προς ένα optimum προστασίας, προς την προαγωγή και συνεχή βελτίωση του ίδιου του επιπέδου διαβίωσης των ατόμων, χωρίς όμως να φτάνει μέχρι την υποκατάσταση της αγοραίας διανομής (οικονομία της αγοράς). Την άποψη αυτή υιοθετεί και η νομολογία που σταθερά δέχεται ότι η ρυθμιστική παρέμβαση του νομοθέτη στη διάπλαση του περιεχομένου της κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να συμβάλλει στην προαγωγή της κοινωνικής ασφάλισης αλλά και στην προστασία τους ασφαλιστικού κεφαλαίου⁶. Έτσι, το περιεχόμενο του δικαιώματος της κοινωνικής ασφάλισης είναι «ανοικτό» και μπορεί να αυξομειώνεται με κριτήρια πολιτικά και ανάλογα με τη στάθμη του υλικού και ηθικού πολιτισμού, γνωρίζει όμως πάντοτε ακραία όρια: προς τα κάτω, ένα minimum κοινωνικής προστασίας και προς τα άνω, την οικονομία της αγοράς⁷.

⁴ Άλλωστε κάτι τέτοιο συμβαδίζει και με τη διαφοροποιημένη ισότητα: η προνομιακή μεταχείριση των οικονομικά ασθενέστερων ασφαλισμένων θεωρείται ορθή εφαρμογή της αρχής της ισότητας, αφού αποτελεί επιβεβλημένη άνιση μεταχείριση άνισων καταστάσεων.

⁵ ΣτΕ 1461/1995, ΔιΔικ 1995, 871.

⁶ ΣτΕ 136/1989, ΕΔΚΑ ΛΑ/1989, ΣτΕ 2677/1992, ΔιΔικ 1993, 1008, ΣτΕ 139/2002, ΕΔΚΑ ΜΚ 2002, 350.

⁷ Στεργίου, ο.π., 42-43.

2.3 Κύκλος προστατευόμενων προσώπων

Τελευταίο χαρακτηριστικό της κοινωνικής ασφάλισης ως δικαιώματος του κοινωνικού χώρου είναι η ευρύτητα του κύκλου των προστατευόμενων προσώπων, των φορέων δηλαδή του δικαιώματος. Ειδικότερα, από τη μια πλευρά η μέριμνα της κοινωνικής ασφάλισης δεν αποτελεί ιδιωτική υπόθεση αλλά υπόθεση του συνόλου («το κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων»). Το γεγονός αυτό καθιστά την υποχρεωτικότητα κεντρική αρχή της κοινωνικής ασφάλισης, με την έννοια ότι ιδρύεται μια αναγκαστική κοινωνική προστασία των «εργαζομένων» ανεξάρτητα από τυχόν αντίθετες βουλήσεις των ενδιαφερομένων⁸. Ο σύμφυτος με την κοινωνική ασφάλιση υποχρεωτικός της χαρακτήρας επιβεβαιώνεται και από το άρθρο 1 του ν. 2084/1992 όπου ορίζεται ότι «Η ασφάλιση στους οικείους φορείς κοινωνικής ασφάλισης και το Δημόσιο είναι υποχρεωτική και καταλαμβάνει τα πρόσωπα κατά τη διάρκεια της απασχόλησής τους, επιφυλασσομένων των διατάξεων περί προαιρετικής ασφάλισης». Σύμφωνα με το ισχύον νομοθετικό σύστημα, η κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων στους οικείους ασφαλιστικούς οργανισμούς είναι υποχρεωτική με την επιπλέον έννοια ότι κάθε εργαζόμενος (αλλά και εργοδότης) δεν έχει ελευθερία επιλογής ασφαλιστικού φορέα, αλλά υποχρεούται να ασφαλιστεί (και να ασφαλίσει αντίστοιχα τους εργαζομένους) στον προβλεπόμενο από τον νόμο ασφαλιστικό οργανισμό. Εντούτοις, το στοιχείο αυτό δεν εμπεριέχεται στην έννοια της κοινωνικής ασφάλισης του άρθρου 22§5 του Συντάγματος. Ως εκ τούτου, ο κοινός νομοθέτης είναι ελεύθερος στο μέλλον να παράσχει στους εργοδότες ή εργαζόμενους το δικαίωμα επιλογής ενός από τους υπάρχοντες ασφαλιστικούς φορείς, στον οποίον όμως θα ασφαλιζονται υποχρεωτικά.

⁸ Κρεμαλής, ο.π., 198.

Από την άλλη, κοινωνική ασφάλιση πρέπει να απολαμβάνουν όλοι οι πολίτες (αρχή της «πληρότητας» στην ασφαλιστική κάλυψη). Σύμφωνα με το γράμμα της συνταγματικής διάταξης αλλά και την ιστορική διαμόρφωση της κοινωνικής ασφάλισης, το δικαίωμα αφορούσε αρχικά τους παρέχοντες εξαρτημένη εργασία. Ωστόσο η ίδια η θέση της κοινωνικής ασφάλισης στο σύστημα των συνταγματικών δικαιωμάτων του ευρύτερου κοινωνικού χώρου επιβάλλει την επέκταση της προστασίας και στους ανεξάρτητους επαγγελματίες (διασταλτική ερμηνεία του όρου «εργαζόμενοι») αλλά σταδιακά και στο σύνολο των ατόμων, έστω και των οικονομικά μη ενεργών. Έτσι, η νομολογία του ΣτΕ δέχεται σταθερά πλέον, αν και σιωπηρά, ότι η κοινωνική ασφάλιση κατοχυρώνεται για όλο τον εργαζόμενο πληθυσμό της χώρας⁹. Παράλληλα, το ΣτΕ με την απόφαση 2253/1976 δέχθηκε το δικαίωμα στην ασφαλιστική κάλυψη και των έμμεσα ασφαλισμένων προσώπων, των προσώπων δηλαδή που συνδέονται με τον εργαζόμενο-ασφαλισμένο με συγγένεια ορισμένου βαθμού ή γάμο. Αυτό προκύπτει σιωπηρά από την εν λόγω απόφαση στο μέτρο που αυτή δέχεται την καταρχήν εφαρμογή του άρθρου 22§5 του Συντάγματος και στην περίπτωση έμμεσα ασφαλισμένης (θυγατέρας ασφαλισμένου)¹⁰.

⁹ ΣτΕ 2253/1976, ΕΔΚΑ ΙΗ, 691 (με σχετικό σχόλιο του Λ. Πετρόγλου) και ενδεικτικά ΣτΕ 2983/1989, ΕΔΚΑ ΛΒ, 92 (υπάλληλος ΝΠΔΔ), ΣτΕ 2973/1991, ΕΔΚΑ ΛΔ, 186 (δικηγόρος), ΣτΕ 5020/1997, ΕλλΔνη 1999, 903

3. Η νομική διάπλαση του δικαιώματος για κοινωνική ασφάλιση

Όπως για όλες τις συνταγματικές διατάξεις κοινωνικού περιεχομένου, έτσι και για την 22§5, στη θεωρία υπάρχει διχογνωμία ως προς τη νομική διάπλαση του δικαιώματος που απορρέει από αυτήν. Το ζήτημα άλλωστε συναρτάται άμεσα προς το βαθμό δέσμευσης του κοινού νομοθέτη, της κοινωνικής διοίκησης και της δικαστικής εξουσίας, καθώς και προς τον αντίστοιχο βαθμό προστασίας των φορέων του δικαιώματος. Πιο συγκεκριμένα, συνήθως συζητούνται¹¹ οι εξής τέσσερις νομικές μορφές των δικαιωμάτων που απορρέουν από συνταγματικές διατάξεις κοινωνικού περιεχομένου: α) γνήσια δικαιώματα που παρέχουν δηλαδή αγωγήμη αξίωση κατά του κράτους και που εξομοιώνονται από πλευράς παρεχόμενης προστασίας με τα ατομικά δικαιώματα της παραδοσιακής θεωρίας, β) θεσμικές εγγυήσεις που αποβλέπουν στην προστασία όχι του εκάστοτε φορέα του δικαιώματος αλλά στη διασφάλιση ενός συνταγματικά κατοχυρωμένου θεσμού, του οποίου οι κοινός νομοθέτης δικαιούται να ρυθμίσει τις λεπτομέρειες χωρίς όμως να αλλοιώσει τον πυρήνα, την ουσία του, γ) συνταγματικές εντολές που απευθύνονται και υποχρεώνουν τον κοινό νομοθέτη να ρυθμίσει συγκεκριμένα θέματα με νόμους, η συνταγματικότητα των οποίων ελέγχεται δικαστικά, δ) προγραμματικές αρχές με μειωμένη κανονιστική σημασία, των οποίων το περιεχόμενο συνίσταται σε διατύπωση στόχων πολιτικής φύσεως.

Εντούτοις, στη σύγχρονη έννομη τάξη του κοινωνικού ανθρωπισμού¹² η συνταγματικά κατοχυρωμένη υποχρέωση του κοινωνικού κράτους (25§1 Συντάγματος) αφαιρεί από τα κοινωνικά δικαιώματα την «προγραμματική» τους φύση που είναι άλλωστε

¹⁰ Λεβέντης, Δικαίωμα για κοινωνική ασφάλιση, ΝοΒ 1977, 628 επ.

¹¹ Λεβέντης, Τα κοινωνικά δικαιώματα, ΤοΣ 1976, 145 επ., Κοντιάδης, Κοινωνική Διοίκηση στην Ελλάδα, 71-72.

ασυμβίβαστη με τη ρυθμιστική λειτουργία ενός συντάγματος. Παράλληλα, και προς την ίδια κατεύθυνση, στη σύγχρονη έννομη τάξη θεσμοί και δικαιώματα κατοχυρώνονται και προστατεύονται ταυτόχρονα και διαλεκτικά αφού πρόκειται πάντοτε και μόνο για την προστασία του ανθρώπου. Έτσι, οι συνταγματικές διατάξεις περιέχουν αντικειμενικές αρχές, βασικά αξιώματα της συνολικής έννομης τάξης, από τα οποία απορρέει υποκειμενικό δίκαιο, δηλαδή το αντίστοιχο «δικαίωμα» (στην κυριολεξία του νομικού όρου) ενός εκάστου.

Εν προκειμένω από τη λεκτική διατύπωση του άρθρου προκύπτει η συνταγματική κατοχύρωση του θεσμού της κοινωνικής ασφάλισης. Από αυτήν όμως την αντικειμενική κατοχύρωση απορρέει το ανάλογο θεμελιώδες δικαίωμα κάθε (εργαζόμενου) πολίτη. Πιο συγκεκριμένα, ο συντακτικός νομοθέτης κατοχυρώνει και εγγυάται την ύπαρξη κοινωνικής ασφάλισης ως θεσμού στις βασικές αρχές του (όπως αυτές απορρέουν από την εννοιολογική οριοθέτηση της κοινωνικής ασφάλισης) εξουσιοδοτώντας τον κοινό νομοθέτη να ρυθμίσει τις λεπτομέρειές του¹³. Από την προσβολή όμως της θεσμικής πλευράς της κοινωνικής ασφάλισης και των βασικών αρχών που συνθέτουν την έννοιά της, αναδύεται η υποκειμενική διάσταση του άρθρου 22§5 και το αντίστοιχο δικαίωμα ενός εκάστου¹⁴.

3.1 Θεσμική πλευρά κοινωνικής ασφάλισης

Όπως προαναφέρθηκε το άρθρο 22§5 εγγυάται τη θεσμική εκείνη δομή στα πλαίσια της οποίας πραγματώνεται το δικαίωμα κάθε πολίτη για κοινωνική ασφάλιση. Ακριβώς λόγω του ανοικτού περιεχομένου της κοινωνικής ασφάλισης και της εξάρτησής του από τη στάθμη του υλικού και ηθικού πολιτισμού, το άρθρο 22§5 δεν επιβάλλει δεσμεύσεις ως προς

¹² Δημητρόπουλος, ο.π. 28-33.

¹³ Αναλυτικότερα για τη ρυθμιστική εξουσία του κοινού νομοθέτη και τους φραγμούς της, βλ. πρκτ.

τις οργανωτικές δομές και τη διοίκηση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης. Έτσι, ο κοινός νομοθέτης είναι καταρχήν ελεύθερος σταθμίζοντας τα ιστορικά, οικονομικά και δημογραφικά δεδομένα της συγκεκριμένης κοινωνίας, να επιλέξει ένα ενιαίο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης ή πολλαπλότητα ασφαλιστικών συστημάτων. Ενιαίο, ονομάζεται το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης που λειτουργεί με τη μορφή κρατικής υπηρεσίας ή αποκεντρωμένου κρατικού οργανισμού, αντλεί τους πόρους του κατά βάση από τη φορολογία και παρέχει συνολική και ομοιόμορφη ασφαλιστική προστασία. Στην περίπτωση πολλαπλότητας συστημάτων, περισσότεροι αυτόνομοι φορείς δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου που υπόκειται στην εποπτεία και τον έλεγχο του κράτους, χρηματοδοτούνται από εισφορές και παρέχουν υπηρεσίες κοινωνικής ασφάλισης στα άτομα ορισμένης κοινότητας (επαγγελματίες, επιχειρήσεις περιφέρειας κλπ.)¹⁵.

Στη χώρα μας η ιστορική παράδοση ανήκει κατά κύριο λόγο στην πολλαπλότητα των φορέων κοινωνικής ασφάλισης. Από τη στιγμή που ο νομοθέτης τάχθηκε υπέρ αυτού του θεσμικού μοντέλου, οι επιλογές του ως προς τη μορφή, τη διοίκηση και τη χρηματοδότηση των ασφαλιστικών φορέων πρέπει να υπακούουν στη λογική του συστήματος πολλαπλότητας χωρίς αυτό να σημαίνει ότι το άρθρο 22§5 του Συντάγματος εμποδίζει τον νομοθέτη να υιοθετήσει κατόπιν άλλο υπόδειγμα¹⁶.

3.1.1 Μορφή οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης

Οργανισμοί/φορείς κοινωνικής ασφάλισης¹⁷ είναι τα νομικά πρόσωπα τα οποία ανεξαρτήτως της μορφής υπό την οποία συστάθηκαν και λειτουργούν, χρησιμοποιούνται από το κράτος προς παροχή

¹⁴ Στεργίου, ο.π., 333-334.

¹⁵ Κρεμαλής, ο.π., 67-69.

¹⁶ Στεργίου, ο.π., 352-353.

προστασίας με τη μορφή κοινωνικής ασφάλισης. Το άρθρο 2§4 του ν. 2084/1992 όρισε ότι φορείς κοινωνικής ασφάλισης είναι «όλα τα ασφαλιστικά Ταμεία και οργανισμοί που λειτουργούν με τη μορφή Ν.Π.Δ.Δ. και υπάγονται στην εποπτεία του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Επίσης φορείς ασφάλισης νοούνται τα Ταμεία ή Κλάδοι ή Λογαριασμοί, που λειτουργούν με τη μορφή Ν.Π.Ι.Δ., οι υπηρεσίες και κάθε άλλος φορέας ανεξαρτήτως ονομασίας και νομικής μορφής, που χορηγούν περιοδικές παροχές υπό τύπο συντάξεων (κύριες και επικουρικές), βοηθημάτων ή μερισμάτων ή παροχές ασθένειας ή εφάπαξ βοηθήματα εφόσον καταβάλλεται εργοδοτική εισφορά ή κοινωνικός πόρος».

Οι οργανισμοί κοινωνικής ασφάλισης διακρίνονται στις εξής κατηγορίες:

3.1.1.1 Οργανισμοί κύριας ασφάλισης

Είναι οι οργανισμοί που έχουν συσταθεί με σκοπό τη χορήγηση των βασικών παροχών κοινωνικής προστασίας στην κοινότητα των ασφαλισμένων τους οποίους καλύπτουν. Οι οργανισμοί κύριας ασφάλισης των μεγάλων κατηγοριών ασφαλισμένων («γενικοί φορείς κύριας ασφάλισης» κατά τον Κρεμαλή) δημιουργούνται με ιδιαίτερα νομοθετήματα όπως το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ) με τον ν. 6289/1934, ο Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ) με τον ν. 4169/61, το Ταμείο Ασφαλίσεως Επαγγελματιών και Βιοτεχνών Ελλάδος (ΤΕΒΕ) με τον ν. 6364/1934 κ.ά.

Παράλληλα με νομικό υπόβαθρο τον ν. 2868/1922 που επέβαλε την υποχρεωτική ασφάλιση του προσωπικού σε επιχειρησιακό επίπεδο, ιδρύθηκαν τα λεγόμενα «ειδικά ταμεία κύριας ασφάλισης» όπως το Ταμείο Συντάξεων Προσωπικού Εμπορικών και Βιομηχανικών Επιμελητηρίων, τα Ειδικά Ταμεία Συντάξεων του προσωπικού των

¹⁷ Πετρόγλου, Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης, Τόμος Β', 646 επ.

τραπεζών, το Ταμείο Συντάξεων Προσωπικού Ασφαλιστικής Εταιρείας Η ΕΘΝΙΚΗ κ.ά. Όλοι οι οργανισμοί κύριας ασφάλισης αποτελούν Ν.Π.Δ.Δ. άλλοτε κατά ρητή διάταξη του νόμου (όπως στην περίπτωση του ΙΚΑ σύμφωνα με το άρθρο 11 ΑΝ 1846/51) και άλλοτε με κριτήριο τον απονομή δημόσιας εξουσίας στα όργανά τους. Παράλληλα, έχουν συσταθεί και ειδικές υπηρεσίες οι οποίες χωρίς να έχουν δική τους νομική προσωπικότητα, υπό τη σκέπη άλλων νομικών προσώπων παρέχουν κύρια ασφάλιση. Παραδείγματα αποτελούν η Υπηρεσία Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους και η υπηρεσία ασφαλίσεως του προσωπικού της ΔΕΗ.

3.1.1.2 Οργανισμοί επικουρικής ασφάλισης

Είναι οργανισμοί που έχουν συσταθεί για να βελτιώσουν τη θέση των εργαζομένων, συμπληρώνοντας τις βασικές παροχές του φορέα κύριας ασφάλισης με ένα ακόμη ποσό περιοδικής ή εφάπαξ παροχής. Τα ασφαλιστικά ταμεία που χορηγούν περιοδικές παροχές είναι εκείνα που κυρίως ονομάζονται ταμεία επικουρικής ασφάλισης ενώ τα ταμεία που χορηγούν εφάπαξ παροχές ονομάζονται ταμεία πρόνοιας και ανάγονται σε ιδιαίτερη κατηγορία ασφαλιστικών οργανισμών (βλ. παρακάτω γ).

Διχογνωμία υπάρχει ως προς τη μορφή που δύνανται να έχουν οι οργανισμοί επικουρικής ασφάλισης, αν δηλαδή πρέπει να έχουν συσταθεί ως Ν.Π.Δ.Δ. ή μπορεί και να αποτελούν Ν.Π.Ι.Δ. Απόφαση-σταθμό στο θέμα αυτό συνιστά η απόφαση 5025/1987 της ολομέλειας του ΣτΕ το οποίο κλήθηκε να απαντήσει στο ερώτημα εάν η διάταξη του άρθρου 22§4 (μετά την αναθεώρηση του 2001, 22§5) του Συντάγματος επιτρέπει στον νομοθέτη να επιβάλλει ως υποχρεωτικό ένα σύστημα (επικουρικής) κοινωνικής ασφάλισης υπέρ ενός ταμείου ιδιωτικού δικαίου. Σύμφωνα με την εν λόγω απόφαση του ΣτΕ «η έννοια του άρθρου 22§4 Συντ. είναι ότι εκεί όπου ο νόμος καθιερώνει την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση και ειδικότερα θεσπίζει υποχρεωτική καταβολή ασφαλιστικής εισφοράς, είτε

από μέρους του μισθωτού, είτε από μέρους του εργοδότη, οφείλει να καθιστά φορέα της μόνο το κράτος ή νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, που κι αυτά είναι δημόσιες υπηρεσίες αποκεντρωμένες». Δηλαδή, εφόσον στο περιεχόμενο της έννοιας της κοινωνικής ασφάλισης εμπίπτει η υποχρεωτικότητά της, είτε πρόκειται για ταμείο κύριας είτε πρόκειται για ταμείο επικουρικής κοινωνικής ασφάλισης, η κοινωνική ασφάλιση των «εργαζομένων» που προστατεύονται από το άρθρο 22§5 του Συντάγματος βρίσκεται εκτός του ιδιωτικού τομέα.

Εντούτοις, έχει υποστηριχθεί και η άποψη¹⁸ ότι εκείνο που η διάταξη 22§5 εγγυάται δεν είναι η μορφή του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης αλλά πολύ μάλλον η υποχρέωση του Κράτους να επεμβαίνει ρυθμιστικά ώστε να υπάρχει πράγματι ένα σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Το κράτος δύναται επομένως να μην αναλαμβάνει προσωπικώς, άμεσα ή έμμεσα, τα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης, αλλά να τα εγκαταλείπει στην ιδιωτική πρωτοβουλία εφόσον αυτή υπάρχει και δέχεται να αναλάβει τον σχετικό κίνδυνο. Αν όμως η ιδιωτική πρωτοβουλία αποτυγχάνει να καλύψει τον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης για τον οποίον το κράτος έχει συνταγματική υποχρέωση «μέριμνας», η ευθύνη του τελευταίου να οργανώνει σχετικές δημόσιες υπηρεσίες διατηρείται στο ακέραιον. Υπό την ερμηνευτική αυτή εκδοχή, η κοινωνική ασφάλιση είναι μία τουλάχιστον εν δυνάμει δημόσια υπηρεσία και αυτή είναι η *minimum* συνέπεια του άρθρου 22§5 του Συντάγματος. Άλλωστε, αν ο συνταγματικός νομοθέτης ήθελε η κοινωνική ασφάλιση να παρέχεται αποκλειστικά από το κράτος ή ΝΠΔΔ, θα χρησιμοποιούσε τον όρο «παρέχει» αντί του «μεριμνά» και ενδεχομένως θα απαγόρευε ρητά σε ιδιωτικά νομικά πρόσωπα να

¹⁸ Φλογαΐτης, Η απόφαση 5024/1987 του ΣτΕ, Κριτ. Ε 1/1994, 231 επ.

ασκήσουν αυτήν την δραστηριότητα, όπως για παράδειγμα κάνει στην περίπτωση της ανώτατης εκπαίδευσης (άρθρο 16§8, εδ. β)¹⁹.

3.1.1.3 Ταμεία πρόνοιας

Ονομάζονται τα ταμεία εκείνα που χορηγούν μια μόνο και μάλιστα στιγμιαία παροχή (εφάπαξ παροχή) με την επέλευση κάποιου ασφαλιστικού κινδύνου και ιδίως κατά την έξοδο των ασφαλισμένων από την παραγωγική διαδικασία (ο όρος «ταμεία πρόνοιας» είναι παραπλανητικός αφού τα εν λόγω ταμεία λειτουργούν με ασφαλιστικές και όχι προνοιακές αρχές).

Σ' αυτήν την κατηγορία ασφαλιστικών φορέων εντάσσονται τόσο Ν.Π.Δ.Δ. όπως το Ταμείο Πρόνοιας Δημοσίων Υπαλλήλων όσο και Ν.Π.Ι.Δ. όπως το Ταμείο Αυτοασφαλείας Προσωπικού Τραπέζης Ελλάδος. Μάλιστα, ο πρόσφατος νόμος 3029/2002 στο άρθρο 6§20 έδωσε τη δυνατότητα στα ήδη υπάρχοντα ταμεία πρόνοιας υπό μορφή Ν.Π.Δ.Δ. να μετατραπούν σε Ν.Π.Ι.Δ, εφόσον καταβάλλονται σ' αυτά εισφορές μόνο από τους ασφαλισμένους.

Ζήτημα προκύπτει σχετικά με τη συνταγματικότητα της νομοθετικής επιβολής ανώτατων ορίων στις εφάπαξ παροχές που χορηγούν τα ταμεία πρόνοιας. Η μέχρι σήμερα νομολογία, εστιάζεται στην αντίθεση ή μη συγκεκριμένης νομοθετικής ρύθμισης προς την αρχή της αναλογικής ισότητας (άρθρο 4 του Συντάγματος), η οποία συνεφαρμοζόμενη με το άρθρο 22§5 του Συντάγματος επιβάλλει την με ίσους όρους συμμετοχή των εργαζομένων στο σύστημα παροχών και αντιπαροχών της κοινωνικής ασφάλισης.

Ορόσημο στην εξέλιξη της νομολογίας αποτέλεσε η απόφαση του ΑΕΔ 9/1980²⁰ το οποίο έκρινε ότι η νομοθετική επιβολή ανώτατου ορίου στις εφάπαξ παροχές των ταμείων πρόνοιας δεν αντίκειται στη

¹⁹ Παπαρρηγοπούλου, Η κοινωνική ασφάλιση ως δημόσια υπηρεσία. Συνεργασία ιδιωτικών και δημόσιων φορέων, ΔιΔικ 1993, 266.

συνταγματικά κατοχυρωμένη αρχή της ισότητας εφόσον «αίρεται ο αμιγώς ανταποδοτικός χαρακτήρας της ασφαλιστικής παροχής»²¹. Περαιτέρω η εν λόγω απόφαση παρείχε δύο κριτήρια ως προς τη διάγνωση της «άρσης του αμιγώς αποδοτικού χαρακτήρα» του εφάπαξ βοηθήματος, αφενός το ουσιώδες της συμβολής των κοινωνικών πόρων στο σχηματισμό του ασφαλιστικού κεφαλαίου και αφετέρου την ύπαρξη εισφορών των εργοδοτών διπλάσιων τουλάχιστον των εισφορών των εργαζομένων. Την άποψη αυτή ακολουθεί πάγια και νομολογία του ΣτΕ^{22,23}.

Με τα ίδια κατά βάση κριτήρια αντιμετωπίστηκε πρόσφατα από τη νομολογία η συνταγματικότητα του άρθρου 57§3 του ν. 2089/1992, όπου θεσπίστηκε περιορισμός του χορηγούμενου από συγκεκριμένα ταμεία πρόνοιας εφάπαξ βοηθήματος με την καθιέρωση ανώτατου ορίου, σε συνδυασμό με την §1 του ίδιου άρθρου βάσει της οποίας από 1.1.1993 μειώνεται σταδιακά η εργοδοτική εισφορά στα συγκεκριμένα ταμεία πρόνοιας (κατά 1/10 για κάθε έτος) με σκοπό την πλήρη εξάλειψή της,

²⁰ ΑΕΔ 9/1980, ΕΔΚΑ ΚΓ, 46.

²¹ Όπως προαναφέρθηκε (βλ. παραπάνω υπό Β ΙΙ, σελ.3) η έννοια της συνταγματικά κατοχυρωμένης στο άρθρο 22§5 κοινωνικής ασφάλισης δεν βασίζεται αποκλειστικά στην αρχή της ανταποδοτικότητας αλλά η τελευταία υπό την αντίληψη του σύγχρονου κοινωνικού κράτους κάμπτεται ως ένα σημείο από την αρχή της αλληλεγγύης προκειμένου να εξασφαλίζει ένα minimum παροχών κοινωνικής ασφάλισης προς όλους.

²² Ενδεικτικά: ΣτΕ 1998/1990, ΕΔΚΑ ΛΒ, 546, ΣτΕ 1328/1992, ΕΔΚΑ ΛΔ 504.

²³ Επίσης, το ΣτΕ με σειρά αποφάσεων (ΣτΕ 3036/92, 1816/91, 1574/90 κτλ.) είχε δεχθεί ότι αίρεται ο αμιγώς ανταποδοτικός χαρακτήρας εφάπαξ βοηθήματος και όταν σε περίπτωση ανεπάρκειας των εισφορών των ασφαλισμένων για την καταβολή του εφάπαξ βοηθήματος συμμετέχει κατά το υπολειπόμενο ποσό το ν.π. που απασχολεί τους ασφαλισμένους. Εντούτοις, ο Α.Π. με την απόφαση 32/1995 (ΕΔΚΑ ΛΗ, 113) έκρινε ότι: «η προβλεπόμενη, σε περίπτωση ανεπάρκειας του σχετικού κεφαλαίου για την καταβολή του, συμπλήρωση του ποσού από το ν.π.δ.δ., δεν αίρει τον ανταποδοτικό χαρακτήρα του εφάπαξ, διότι πρόκειται για δανεισμό και το ν.π.δ.δ. δικαιούται να αναλάβει το ποσό που εισέφερε. Τυχόν δυσχέρεια του ν.π.δ.δ. στην ανάληψη του ποσού, ως υποθετικό γεγονός, δεν αποτελεί ασφαλές κριτήριο για τον μη αμιγώς ανταποδοτικό χαρακτήρα του εφάπαξ». Έκτοτε και το ΣτΕ ακολουθεί σκεπτικό όμοιο με αυτό του Α.Π. ως προς τον αμιγώς ανταποδοτικό χαρακτήρα εφάπαξ βοηθήματος παρά την πρόβλεψη περί συμπληρώσεώς του από τον εργοδότη (ΣτΕ 540, 541, 548 και 549/1999).

γεγονός που σημαίνει ότι οι εφάπαξ παροχές των εν λόγω ταμείων αρχικά έτειναν να έχουν και πλέον έχουν αμιγώς ανταποδοτικό χαρακτήρα.

Σημειωτέον ότι η νομολογία εξετάζει σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση εκτός από τον ανταποδοτικό ή μη χαρακτήρα της παροχής, αν η νομοθετική επιβολή plafond, δικαιολογείται από λόγους γενικότερου κοινωνικού ή δημοσίου συμφέροντος, αν συμβάλλει στην προαγωγή του ασφαλιστικού κεφαλαίου και στην εν γένει διαφύλαξη της φερεγγυότητας του ασφαλιστικού συστήματος καθώς και αν υπαγορεύεται από την ανάγκη διασφάλισης της βιωσιμότητας του συγκεκριμένου ταμείου.

Σχετικά με τα παραπάνω, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι υπ' αριθμούς 1166/2002 και 1979/2002 αποφάσεις του Τριμ. Διοικ. Πρωτοδικείου Αθηνών²⁴, διότι εκδόθηκαν επί (πανομοιότυπων) προσφυγών-αγωγών ασφαλισμένων κατά του «Ταμείου Ασφάλισης Προσωπικού Ιονικής και Λαϊκής Τραπέζης Ελλάδος», Τ.Α.Π.Ι.Λ.Τ. και αφορούν το ίδιο θέμα (δηλαδή την επιβολή – δια του άρθρου 57§3 ν. 2084/1992 – ανώτατου ορίου ποσού επί της εφάπαξ χορηγούμενης χρηματικής παροχής στους ασφαλισμένους) επί του οποίου όμως έκριναν αντίθετα. Ειδικότερα, η πρώτη (1166/2002) δέχθηκε την αγωγή-προσφυγή και έκρινε ότι το επιβληθέν ανώτατο όριο στο εφάπαξ βοήθημα αντίκειται στο Σύνταγμα γιατί πρόκειται περί χρηματικής παροχής η οποία έχει αμιγώς ανταποδοτικό χαρακτήρα. Η επιβολή του ανώτατου ορίου δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από λόγους κοινωνικούς ή δημοσίου συμφέροντος ούτε προκύπτει ότι τη ρύθμιση υπαγόρευσε η ανάγκη αποτροπής του κινδύνου κατάρρευσης του διάδικου ταμείου. Αντίθετα, η δεύτερη απόφαση (1979/2002) απέρριψε την προσφυγή-αγωγή δεχόμενη ότι η επιβολή από τον νόμο ανώτατου ορίου στο εφάπαξ

²⁴ ΕΔΚΑ ΜΔ', 788 επ (με σχόλιο Ταμπάκη). Βλ. επίσης ενδεικτικά, υπέρ της αντισυνταγματικότητας του παραπάνω plafond Δ. Εφ. Αθ. 585/2000, ΕΔΚΑ ΜΒ, 373

βοήθημα δεν αντίκειται στο Σύνταγμα, διότι δεν πρόκειται περί αμιγώς ανταποδοτικής παροχής. Η σχετική ρύθμιση άλλωστε δικαιολογείται από λόγους κοινωνικού ή δημοσίου συμφέροντος αφού επιδιώκει εξυγίανση και εκλογίκευση του ασφαλιστικού συστήματος με δικαιότερη κατανομή των κοινωνικών πόρων για την αντιμετώπιση των ελλειμμάτων και διασφάλιση των δικαιωμάτων των ασφαλισμένων.

Μετά την έκδοση αντίθετων αποφάσεων από δικαστήρια της ουσίας, ήδη η πρόσφατη απόφαση 521/2003 του Β1 Πολιτικού Τμήματος του Α.Π. έκρινε ότι το άρθρο 57§3 του ν. 2084/1992 παραβιάζει ευθέως τα άρθρα 4 και 22§5 του Συντάγματος και παρέπεμψε την υπόθεση στην Τακτική Ολομέλεια.

Τέλος, ως προς το ζήτημα της συνταγματικότητας νομοθετικής επιβολής plafond στις εφάπαξ παροχές των Ταμείων Πρόνοιας, τα τελευταία χρόνια γίνεται, στην νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων (όπως στην παραπάνω αναφερόμενη απόφαση 1166/2002 του Τρ. Δ. Πρ. Αθ.), αναφορά και σε παράβαση του άρθρου 1 του 1^{ου} Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, αφού κατά τη νομολογία του ΕΔΔΑ στην προστατευόμενη στο εν λόγω άρθρο έννοια της ιδιοκτησίας εμπίπτουν και οι παροχές κοινωνικής ασφάλισης, εφόσον η χορήγησή τους εξαρτάται έστω και εν μέρει από την καταβολή εισφορών του ασφαλισμένου²⁵.

και 3443/2000, ΕΔΚΑ ΜΓ, 124. Αντίθετα, υπέρ της συνταγματικότητας αυτού, Τρ. Δ. Πρ. Αθ. 4197/2001, ΕΔΚΑ ΜΔ', 871.

²⁵ Ενδεικτικά η 16.9.96 απόφαση του ΕΔΔΑ στην υπόθεση Gaygusuk κ. Αυστρίας (ΕΔΚΑ ΛΘ, 11). Σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 1 του 1^{ου} Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ επί θεμάτων κοινωνικής ασφάλισης, βλ. ΣτΕ 3739/1999, ΕΔΚΑ ΜΒ', 11, ΕΛΣ 550/2000, ΕΔΚΑ ΜΒ, 517 (απαγόρευση του νομοθετικού περιορισμού του δικαιώματος αναπροσαρμογής των συντάξεων με αναδρομική ισχύ), ΕΛΣ 0027/2004, ΕΔΚΑ ΜΣΤ', 288 (ανίσχυρη η επιβολή εισφοράς στις συντάξεις).

3.1.2 Διοίκηση οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης

Κατά ιστορική παράδοση, η πλειονότητα των φορέων κοινωνικής ασφάλισης στη χώρα μας, οργανωμένων σε Ν.Π.Δ.Δ. ή Ν.Π.Ι.Δ., χαρακτηρίζονται τυπικά ως αυτοδιοικούμενοι και αυτοτελείς²⁶. Με τον όρο αυτοδιοίκηση εννοείται η άσκηση δημόσιας εξουσίας από μια διοικητική μονάδα που έχει οργανωθεί σε νομικό πρόσωπο (όπως είναι οι οργανισμοί κοινωνικής ασφάλισης), ενώ με τον όρο αυτοτέλεια νοείται η ανεξάρτητη διεξαγωγή του διοικητικού έργου των ασφαλιστικών φορέων σε σχέση με τις κρατικές υπηρεσίες. Δηλαδή, η αυτοδιοίκηση χαρακτηρίζει περισσότερο τις εσωτερικές σχέσεις του φορέα με τα μέλη του, ενώ η αυτοτέλεια αναφέρεται αποκλειστικά στις εξωτερικές του σχέσεις με τρίτους. Ο τυπικός χαρακτηρισμός των ασφαλιστικών φορέων ως αυτοδιοικούμενων και αυτοτελών οργανισμών είναι αποκλειστικά απόρροια της χωριστής νομικής τους προσωπικότητας. Στη χώρα μας δύσκολα θα μπορούσε να γίνει λόγος για ουσιαστική αυτοδιοίκηση και αυτοτέλεια των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης ακριβώς γιατί το κράτος, ως αντιστάθμισμα της μέριμνάς του για κοινωνική ασφάλιση, ασκεί διοικητική εποπτεία και διαχειριστικό έλεγχο των πράξεων των ασφαλιστικών φορέων (τουλάχιστον εκείνων που είναι οργανωμένοι σε Ν.Π.Δ.Δ.).

Στο πλαίσιο αυτό, έχει συχνά τεθεί ζήτημα ως προς τη συνταγματικότητα νομοθετικής παρέμβασης του κράτους για τη μειοψηφική συμμετοχή των εκπροσώπων των ασφαλισμένων στα διοικητικά όργανα των φορέων, για τη συγχώνευση υφιστάμενων οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης καθώς και για τη συμμετοχή Κυβερνητικού Επιτρόπου στα διοικητικά όργανα των ασφαλιστικών οργανισμών. Κατά πάγια θέση της νομολογίας του ΣτΕ «Με τη διάταξη 22§5, ο συντακτικός νομοθέτης περιέβαλε με συνταγματικό κύρος την

²⁶ Κρεμαλής, ο.π., 79 επ.

αρχή της κοινωνικής ασφαλίσεως και ανέθεσε στον κοινό νομοθέτη την εξειδίκευσή της ανάλογα με τις περιστάσεις. Η μόνη δέσμευση που επέβαλε σχετικά με τη μορφή του ασφαλιστικού φορέα εκεί όπου ο νόμος καθιερώνει την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση και θεσπίζει την υποχρεωτική καταβολή ασφαλιστικής εισφοράς είναι η παροχή της κοινωνικής ασφαλίσεως είτε από μόνο το Κράτος είτε από νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Κανένα όμως περιορισμό δεν επέβαλε ως προς τον τρόπο οργανώσεως και διοικήσεως των νομικών προσώπων που θα καταστούν φορείς της κοινωνικής ασφαλίσεως, δεδομένου ότι ο νομοθέτης είναι ελεύθερος να επιλέξει την παροχή της από το ίδιο το Κράτος. Τέτοια δέσμευση του κοινού νομοθέτη δεν απορρέει ούτε από το πνεύμα του Συντάγματος ούτε από τις γενικές αρχές που πηγάζουν από τις συνταγματικές διατάξεις με τις οποίες καθιερώνεται η αρχή του Κοινωνικού Κράτους»²⁷.

Επομένως, δεν είναι σύμφωνα με το παραπάνω σκεπτικό αντισυνταγματική η μειοψηφική εκπροσώπηση των ασφαλισμένων στα διοικητικά όργανα των ασφαλιστικών φορέων (ΣτΕ 2690/1993, ΔιΔικ 1994, 334 επ./Βλ. όμως και μειοψηφία της εν λόγω απόφασης, κατά την οποία «ο Συντακτικός νομοθέτης, με την καθιέρωση της αρχής της κοινωνικής ασφαλίσεως, υιοθέτησε τον θεσμό αυτόν όπως είχε διαμορφωθεί κατά τα βασικά του στοιχεία και τις θεμελιώδεις εγγυήσεις για την αποτελεσματική λειτουργία του, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η πλειοψηφική συμμετοχή των εκπροσώπων των ασφαλισμένων στα διοικητικά όργανα των ασφαλιστικών φορέων»).

Αντίστοιχα, δεν κρίθηκε αντισυνταγματική και η συγχώνευση υφιστάμενων οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης (ΣτΕ 3099/2001, ΕΔΚΑ ΜΓ, 746./Βλ. όμως και μειοψηφία της εν λόγω απόφασης, κατά την οποία «από την αρχή της βιώσιμου κοινωνικής αναπτύξεως

²⁷ Ενδεικτικά: ΣτΕ 3099/2001, ΕΔΚΑ ΜΓ, 746.

συνάγεται η αρχή της βιωσίμου κοινωνικής πολιτικής, στο πλαίσιο της οποίας επιτρεπτή κατά το άρθρο 22 παρ. 4 του Συντάγματος είναι μόνο η συγχώνευση ομοιογενών ασφαλιστικών οργανισμών, που βρίσκονται σε παραπλήσιο επίπεδο βιωσιμότητας, το οποίο πρέπει να προκύπτει από επιστημονική μελέτη»).

Τέλος, με το ίδιο σκεπτικό δεν κρίνεται αντισυνταγματική η συμμετοχή Κυβερνητικού Επιτρόπου στα διοικητικά όργανα των ασφαλιστικών φορέων. Κατά την ΣτΕ 3969/2003 (ΕΔΚΑ ΜΣΤ, 285), «εντός του πλαισίου της οργανωτικής του εξουσίας ο νομοθέτης μπορεί να καθιερώσει σύστημα διοικητικής εποπτείας και ελέγχου από το Κράτος των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης που έχουν μορφή Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου μέσω της συστάσεως ειδικής θέσεως εκπροσώπου της Κυβερνήσεως (κυβερνητικού επιτρόπου) στα διοικητικά συμβούλια των οργανισμών αυτών. Από δε τη διαληφθείσα συνταγματική διάταξη (22,5) δεν προκύπτει καμία οργανωτικής φύσεως αυτοτέλεια των υπό μορφή Ν.Π.Δ.Δ. ιδρυμένων οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης κωλύουσα την καθιέρωση θεσμών εποπτείας και ελέγχου των οργανισμών αυτών, όπως ο κατά τα ανωτέρω θεσμός του κυβερνητικού επιτρόπου».

3.1.3 Χρηματοδότηση οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης

Η χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα κατά ιστορική παράδοση στηρίζεται κυρίως στις εισφορές των ασφαλισμένων, στις εισφορές των εργοδοτών και στην κρατική επιχορήγηση που είναι είτε άμεση όπως συμβαίνει στην περίπτωση των δημοσίων υπαλλήλων και των αγροτών είτε έμμεση με τη μορφή ειδικών φορολογικών επιβαρύνσεων (κοινωνικοί πόροι).

Συνήθως γίνεται δεκτό ότι η τριμερής αυτή χρηματοδότηση των ασφαλιστικών φορέων δεν περιλαμβάνεται στις συνταγματικά

κατοχυρωμένες βασικές αρχές του θεσμού της κοινωνικής ασφάλισης, με την έννοια ότι το άρθρο 22§5 του Συντάγματος είναι ανοικτό στο ζήτημα της χρηματοδότησης της κοινωνικής ασφάλισης και ο κοινός νομοθέτης είναι ελεύθερος να επιλέγει κάθε φορά εκείνο το σύστημα που θεωρεί κατάλληλο για την υλοποίηση της ασφαλιστικής προστασίας²⁸. Έτσι, ο κοινός νομοθέτης μπορεί να καθιερώσει άλλον τρόπο χρηματοδότησης των ασφαλιστικών οργανισμών, καταργώντας για παράδειγμα τις εισφορές των ασφαλισμένων. Ωστόσο, κατά άλλη άποψη²⁹ γίνεται δεκτό ότι η χρηματοδότηση συμμετέχει στην ουσία του συνταγματικά κατοχυρωμένου θεσμού της κοινωνικής ασφάλισης στο μέτρο που αποτελεί το κύριο μέσο για την υλοποίηση των στόχων της. Δηλαδή, η μία πτυχή της κοινωνικής ασφάλισης, η αναπλήρωση του απολεσθέντος εισοδήματος λόγω της επέλευσης ενός ασφαλιστικού κινδύνου, συνδυάζεται με την τεχνική των εισφορών ασφαλισμένων και εργοδοτών. Αντίθετα, η άλλη πτυχή του θεσμού, η χορήγηση παροχών που διασφαλίζουν σε όλους ένα *minimum* διαβίωσης, προϋποθέτει ολοένα και μεγαλύτερη συμμετοχή του κράτους το οποίο πλέον με τον τρόπο αυτό υπηρετεί τον ευρύτερο στόχο της κοινωνικής ασφάλειας. Έτσι, στο βαθμό που στην εννοιολογική οριοθέτηση της κοινωνικής ασφάλισης του άρθρου 22§5 του Συντάγματος εμπίπτει ο συνδυασμός στόχων αναπλήρωσης-συμπλήρωσης εισοδήματος, θα ανάγεται και ο συνδυασμός των τεχνικών χρηματοδότησης (εισφορών εργαζομένων-εργοδοτών και κρατική συμμετοχή) σε βασική αρχή του θεσμού της κοινωνικής ασφάλισης. Αυτό που καταλείπεται επομένως στον κοινό νομοθέτη είναι η ελευθερία προσδιορισμού του ποσοστού επιβάρυνσης κάθε μέρους σύμφωνα με ορισμένη αναλογία.

²⁸ Παπαρρηγοπούλου, ο.π., 269., Λεβέντης, ο.π., 174.

3.2 Το «δικαίωμα» για κοινωνική ασφάλιση

Παράλληλα και διαλεκτικά με την κατοχύρωση του θεσμού της κοινωνικής ασφάλισης στο άρθρο 22§5 του Συντάγματος θεσπίζεται το «δικαίωμα» (στην κυριολεξία του νομικού όρου) ενός εκάστου για κοινωνική ασφάλιση. Το δικαίωμα αυτό, με κριτήριο το ουσιαστικό περιεχόμενο της ρυθμιζόμενης από αυτό ύλης, κατατάσσεται στα δικαιώματα του ευρύτερου κοινωνικού χώρου (βλ. παραπάνω υπό Β). Όπως σε κάθε συνταγματικό δικαίωμα, έτσι και στο δικαίωμα για κοινωνική ασφάλιση, διακρίνονται τρεις μερικότερες διαστάσεις του περιεχομένου του: η αμυντική, η προστατευτική και η διασφαλιστική.

3.2.1 Αμυντική διάσταση

Το δικαίωμα κάθε «εργαζομένου» για κοινωνική ασφάλιση περιέχει αξίωση κατά της κρατικής αλλά και της ιδιωτικής εξουσίας, αποχής από κάθε επιθετική ενέργεια που προσβάλλει τη συνταγματικά κατοχυρωμένη έννοια της κοινωνικής ασφάλισης (βλ. παραπάνω υπό Β – Εννοιολογική οριοθέτηση κοινωνικής ασφάλισης) και κατ' επέκταση τη θεσμική της πλευρά ως προς τις βασικές αρχές που εγγυάται το άρθρο 22§5 του Συντάγματος (βλ. παραπάνω υπό Γ Ι Θεσμική πλευρά κοινωνικής ασφάλισης). Πιο συγκεκριμένα, η αξίωση στρέφεται καταρχήν κατά του κοινού νομοθέτη και επιβάλλει σε βάρος του μία αρνητική υποχρέωση: τον υποχρεώνει να απέχει κατά τη ρύθμιση των λεπτομερειών του συστήματος της κοινωνικής ασφάλισης από κάθε προσβολή της ουσίας της κοινωνικής ασφάλισης. Εφόσον μάλιστα, μια

²⁹ Στεργίου, ο.π., 359.

τέτοια προσβολή οδηγεί σε στέρηση (στην ακραία περίπτωση) ή παρεμβολή σοβαρών δυσκολιών στην απόλαυση της κοινωνικοασφαλιστικής προστασίας, είναι δυνατόν να προσφύγει κανείς στον έλεγχο της συνταγματικότητας της συγκεκριμένης νομοθετικής ρύθμισης. Η νομολογία είναι επιφυλακτική ως προς τον προσδιορισμό της έννοιας της κοινωνικής ασφάλισης και αναφέρεται στον απυρόβλητο πυρήνα της κατά τρόπο αρνητικό *in concreto*: χωρίς να αποφαίνεται τι συνιστά τον πυρήνα, εκφέρει κρίση αν μια συγκεκριμένη νομοθετική διάταξη αποτελεί προσβολή αυτού και κατ' επέκταση προσβολή της αμυντικής διάστασης του δικαιώματος συγκεκριμένου ατόμου για κοινωνική ασφάλιση. Έτσι³⁰ ο κοινός νομοθέτης οφείλει να απέχει από ρυθμίσεις που αποκλείουν κατηγορίες ατόμων από την υπαγωγή τους στην κοινωνική ασφάλιση («αρχή της πληρότητας στην ασφαλιστική κάλυψη») με την έννοια ότι δεν είναι δυνατόν να υπάρξει κενό στην ασφαλιστική νομοθεσία και εργαζόμενος χωρίς ασφαλιστική κάλυψη) να απέχει από ρυθμίσεις που αίρουν τον υποχρεωτικό χαρακτήρα της κοινωνικής ασφάλισης, που περιορίζουν τους ασφαλιστικούς κινδύνους έναντι των οποίων παρέχεται ασφαλιστική προστασία και τέλος από ρυθμίσεις που περιορίζουν τις ασφαλιστικές παροχές σε επίπεδο χαμηλότερο από εκείνο που διασφαλίζει ένα *minimum* ορίου διαβίωσης.

Η αρνητική όμως διάσταση του δικαιώματος για κοινωνική ασφάλιση αναπτύσσει και διαπροσωπική ενέργεια, στρεφόμενη και κατά της ιδιωτικής εξουσίας και αξιώνοντας από την τελευταία αποχή από κάθε επιθετική ενέργεια που προσβάλλει την έννοια της κοινωνικής ασφάλισης. Έτσι για παράδειγμα συμβατική ρήτρα με την οποία ο εργοδότης απαλλάσσεται από την υποχρέωση για καταβολή της εισφοράς του προς ασφάλιση του εργαζομένου, προσβάλλει την αμυντική διάσταση του δικαιώματος για κοινωνική ασφάλιση του άρθρου 22§5 του

³⁰ Αναλυτικότερα, η οριοθέτηση της συνταγματικά κατοχυρωμένης έννοιας της

Συντάγματος και επομένως είναι ανίσχυρη (κατά το άρθρο 174 ΑΚ), χωρίς να επηρεάζεται κατά τα λοιπά το κύρος της σύμβασης εργασίας.

3.2.2 Προστατευτική διάσταση

Έναντι τέτοιων ακριβώς επιθετικών ενεργειών των συνανθρώπων το κράτος έχει προστατευτική υποχρέωση. Δηλαδή η προστατευτική διάσταση του δικαιώματος για κοινωνική ασφάλιση απευθύνεται προς το κράτος και περιέχει αξίωση προς παροχή βοήθειας για την απόκρουση απειλούμενης προσβολής του δικαιώματος για κοινωνική ασφάλιση ή για αποκατάσταση της βλάβης που προκλήθηκε με την προσβολή. Έτσι, σε αντίθεση με την «ιδιωτική εξουσία» που απλώς υποχρεούται να σέβεται το δικαίωμα για κοινωνική ασφάλιση και να απέχει από κάθε προσβολή του, το κράτος οφείλει επιπλέον να το προστατεύει από τυχόν προσβολές που επιφέρουν επιθετικές ενέργειες των άλλων ανθρώπων. Σε εκπλήρωση της υποχρέωσης αυτής έχει αναπτυχθεί το Δίκαιο της Κοινωνικής Ασφάλισης (ΔΚΑ), ένας κλάδος δικαίου ο οποίος περιλαμβάνει το σύνολο των κανόνων δικαίου που ρυθμίζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των πολιτών κατά την εφαρμογή του θεσμού των κοινωνικών ασφαλίσεων, την άσκηση της κρατικής εξουσίας κατά την οργάνωση και λειτουργία των κοινωνικοασφαλιστικών συστημάτων και συνεπώς την επίλυση των διαφορών που δημιουργούνται από τη σχέση κοινωνικής ασφάλισης μεταξύ των ασφαλισμένων και των φορέων, των ασφαλισμένων και της πολιτείας και τέλος των φορέων μεταξύ τους και προς την πολιτεία³¹. Το ΔΚΑ παρουσιάζει σχετική αυτοτέλεια έναντι άλλων κλάδων δικαίου (Διοικητικό Δίκαιο, Εργατικό Δίκαιο, Δίκαιο Ιδιωτικής Ασφάλισης) και

κοινωνικής ασφάλισης επιχειρήθηκε παραπάνω υπό Β και Γ.

³¹ Κρεμαλής, ο.π., 24, Πετρόγλου, ο.π., τ' Α, 53.

θεωρείται τμήμα του Κοινωνικού Δικαίου (κατηγορία κανόνων δικαίου που αφορούν όσους έχουν ιδιαίτερη ανάγκη κοινωνικής προστασίας)³²

3.2.3 Διασφαλιστική διάσταση

Όπως έχει κριθεί από το ΣτΕ, το άρθρο 2§5 του Συντάγματος δεν θεσπίζει ευθεία αξίωση των εργαζομένων κατά του κράτους όσον αφορά το είδος και την έκταση της ασφαλιστικής προστασίας που παρέχεται από τους Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης. Επομένως το Σύνταγμα δεν κατοχυρώνει εξασφαλιστικό περιεχόμενο στο δικαίωμα για κοινωνική ασφάλιση. Αντίθετα, αναγνωρίζει διεκδικητικό περιεχόμενο με την έννοια της συνταγματικής κατοχύρωσης των απαραίτητων διαδικασιών για την υλοποίηση του εξασφαλιστικού περιεχομένου. Δηλαδή το άρθρο 22§5 επιβάλλει στο κράτος μία υποχρέωση για θετική παρέμβαση: τη μέριμνα να υπάρχει πράγματι ένα σύστημα κοινωνικής ασφάλισης (όπως η τελευταία έχει εννοιολογικά οριοθετηθεί) χωρίς να δεσμεύεται κατά τα λοιπά ως προς τον τρόπο επίτευξης του στόχου αυτού. Έτσι, ο κοινός νομοθέτης έχει υποχρέωση (και δεν δικαιούται να αδρανήσει σε καμία περίπτωση) να ρυθμίζει ειδικότερα τον θεσμό της κοινωνικής ασφάλισης έχοντας ως γνώμονα «την προαγωγή της κοινωνικής ασφάλισης και την προστασία του ασφαλιστικού κεφαλαίου» (όπως πάγια αναφέρεται στη νομολογία του ΣτΕ). Δηλαδή η νομοθετική παρέμβαση αφορά τη διασφάλιση του επιπέδου ζωής από την επέλευση των ασφαλιστικών κινδύνων, την ορθολογική οργάνωση των θεσμικών δομών (και όχι συγκεκριμένες δομές) και την εγγύηση της οικονομικής υπόστασης του θεσμού. Στην πραγματικότητα είναι μια υποχρέωση αναπροσαρμογής της προστασίας στα εκάστοτε κοινωνικά και οικονομικά δεδομένα. Στο πλαίσιο αυτό, στην περίπτωση που οι συνθήκες (δημογραφικά δεδομένα, κοινωνικές ανάγκες, οικονομικές δυνατότητες) είναι ευνοϊκές, η θετική

³² Κρεμαλής, ο.π., 29.

υποχρέωση που απορρέει από το άρθρο 22§5 του Συντάγματος προσλαμβάνει τη μορφή βελτίωσης της παρεχόμενης κοινωνικοασφαλιστικής προστασίας. Αντίθετα, σ' ένα δυσμενές περιβάλλον, νομιμοποιείται καταρχήν ο νομοθέτης να μειώνει με ποικίλους τρόπους την έκταση της προστασίας (όπως λ.χ. με μείωση του ύψους των παροχών για το μέλλον, αύξηση του χρόνου ασφάλισης, του ορίου συνταξιοδότησης, του ύψους των εισφορών) εφόσον κάτι τέτοιο εξυπηρετεί τη διαφύλαξη της οικονομικής σταθερότητας των φορέων, τον εξορθολογισμό του θεσμού κλπ. και εν γένει την αναπροσαρμογή του στις κρατούσες οικονομικές δυνατότητες. Βέβαια, η μείωση αυτή σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να προσβάλλει το ελάχιστο περιεχόμενο της κοινωνικής ασφάλισης, καθώς τότε πρόκειται για προσβολή της αμυντικής διάστασης του σχετικού δικαιώματος από την οποία ο νομοθέτης έχει αρνητική υποχρέωση αποχής (βλ. παραπάνω υπό Ι). Οι παραπάνω διεκδικητικές αξιώσεις που απορρέουν από το άρθρο 22§5 του Συντάγματος δεν ικανοποιούνται με τη δικαστηριακή διαδικασία³³ αλλά στο πλαίσιο της συνταγματικής διεκδικητικής διαδικασίας, όπου πρωτεύοντα ρόλο διαδραματίζουν αφενός το δικαίωμα της απεργίας και αφετέρου η εκλογική διαδικασία ως επιλογή ανάμεσα σε περισσότερα πολιτικά, και κατ' επέκταση κοινωνικοασφαλιστικά, προγράμματα.

³³ Δημητρόπουλος, ο.π., 56.

4. Οριοθετήσεις – Περιορισμοί

Στο άρθρο 22§5 του Συντάγματος αναφέρεται ότι «*το Κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, όπως νόμος ορίζει*». Με τη φράση «*όπως νόμος ορίζει*», ο συντακτικός νομοθέτης επιφυλάσσεται υπέρ του κοινού νομοθέτη και τον εξουσιοδοτεί να επέμβει και να διαμορφώσει το περιεχόμενο του δικαιώματος της κοινωνικής ασφάλισης. Ωστόσο, η εξουσιοδότηση αυτή είναι γενική, με την έννοια ότι ο κοινός νομοθέτης καλείται στο πλαίσιο της γενικής ρυθμιστικής του αρμοδιότητας, να οριοθετήσει το γενικό περιεχόμενο της κοινωνικής ασφάλισης χωρίς να θίξει τον συνταγματικά κατοχυρωμένο πυρήνα της έννοιας της κοινωνικής ασφάλισης. Πρόκειται για μία συνταγματικά προβλεπόμενη σύμπραξη συντακτικού και κοινού νομοθέτη για εισαγωγή απλών οριοθετήσεων του εν λόγω δικαιώματος. Στο έργο του, ο κοινός νομοθέτης δεσμεύεται από τις βασικές αρχές που συγκροτούν την έννοια της κοινωνικής ασφάλισης, δηλαδή την κάλυψη των κυριότερων ασφαλιστικών κινδύνων που ανάγονται στην υπόσταση του ανθρώπου, την αρχή της ανταποδοτικότητας και της κοινωνικής αλληλεγγύης, καθώς και την αρχή της υποχρεωτικότητας και πληρότητας στην ασφαλιστική κάλυψη (βλ. αναλυτικά παραπάνω υπό Β – Εννοιολογική Οριοθέτηση Κοινωνικής Ασφάλισης). Νομοθετική παρέμβαση αντίθετη προς τις ανωτέρω αρχές, αποτελεί ακριβώς προσβολή του αμυντικού περιεχομένου του δικαιώματος κάθε εργαζομένου για κοινωνική ασφάλιση και, όπως προαναφέρθηκε, κρίνεται αντισυνταγματική. Ως προς τις δεσμεύσεις του κοινού νομοθέτη που απορρέουν από το άρθρο 22§5 του Συντάγματος, σχετικά με τη μορφή, τη διοίκηση και χρηματοδότηση του συστήματος κοινωνικής

ασφάλισης, αυτές συναρτώνται άμεσα προς το επιλεγέν από τον κοινό νομοθέτη μοντέλο κοινωνικής ασφάλισης (βλ. αναλυτικά παραπάνω υπό Γ Ι, Θεσμική Πλευρά Κοινωνικής Ασφάλισης).

Τέλος, ενδεχόμενη αδράνεια του κοινού νομοθέτη, αφενός συνιστά προσβολή του προστατευτικού περιεχομένου του δικαιώματος για κοινωνική ασφάλιση και αφετέρου ενεργοποιεί το διεκδικητικό περιεχόμενό του.

5. Συμπεράσματα

Με αφετηρία το άρθρο 22§5 του Συντάγματος, παρουσιάζεται μεγάλη ποικιλία και ρευστότητα νομοθετικών ρυθμίσεων και νομολογιακής προσέγγισης του ζητήματος της κοινωνικής ασφάλισης. Η ρευστότητα εστιάζεται κατά κύριο λόγο στη διαφαινόμενη τάση περιορισμού του δημόσιου χαρακτήρα της κοινωνικής ασφάλισης υπέρ στοιχείων ιδιωτικού δικαίου. Η νομολογία στρέφεται προς αυτήν την κατεύθυνση μέσω της εφαρμογής της αυξημένης προστασίας της ατομικής ιδιοκτησίας βάσει του άρθρου 1 του 1^{ου} Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ στα κοινωνικοασφαλιστικά θέματα (αλλαγή του τρόπου αναπροσαρμογής των συντάξεων, επιβολή plafond σε εφάπαξ βοηθήματα, κ.ά.). Αντίστοιχη αμφιθυμία στη νομοθετική παρέμβαση είναι έκδηλη στον πρόσφατο νόμο 3029/2002 ως προς τη νομική μορφή των ασφαλιστικών φορέων και τον υποχρεωτικό χαρακτήρα της παρεχόμενης από αυτούς κοινωνικής ασφάλισης. Στο πλαίσιο της κοινωνικής ασφάλισης, ο ποσοτικός συσχετισμός της ιδιωτικής αυτονομίας και του *imperium* της πολιτείας έναντι των ασφαλιστικών φορέων και κατ' επέκταση των ασφαλισμένων, μεταβάλλεται, προσδίδοντας νέα προοπτική στο θεσμό.

6. Παράρτημα

1. ΣτΕ 1461/1995
2. ΣτΕ 136/1989
3. ΣτΕ 2253/1976
4. ΣτΕ 5024/1987
5. ΑΕΔ 9/1980
6. Α.Π. 32/1995
7. Α.Π. 521/2003
8. ΣτΕ 2690/1993
9. ΣτΕ 3099/2001
10. ΣτΕ 3969/2003

Ε.Μ.

Αριθμός 1461/1995 (1)

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 23 Σεπτεμβρίου 1994, με την εξής σύνθεση: Β. Μποτόπουλος, Πρόεδρος, Φ. Κατζούρος, Γ. Γραίγος, Αδ. Φαρμάκης, Χ. Μακρίδης, Χ. Γεραρής, Λ. Οικονόμου, Γ. Δεληγιάννης, Η. Παπαγεωργίου, Π. Παραράς, Π.Ζ. Φλώρος, Π. Χριστόφορος, Μ. Βροντάκης, Σ. Χαραλαμπίδης, Γ. Παναγιωτόπουλος, Ν. Ντούβας, Σ. Καραλής, Δ. Κωστόπουλος, Κ. Μενουδάκος, Ε. Γαλανού, Γ. Ανεμογιάννης, Σ. Ρίζος, Γ. Παπαμεντζελόπουλος, Ν. Σκλίας, Ν. Σακελλαρίου, Θ. Παπαευαγγέλου, Ε. Δαρζέντας, Σύμβουλοι, Α. Γκότσης, Α. Ράντος, Πάρεδροι. Γραμματέας ο Φρ. Καμπάνης.

Γ ι ά να δικάσει την 18 Φεβρουαρίου 1993 αίτηση :

τ ο υ "Ταμείου Νομικών", το οποίο παρέστη με τον δικηγόρο Κων. Χιώλο (Α.Μ. 2192), που τον διόρισε με πληρεξούσιο,

κ α τ ά των Υπουργών 1) Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και 2) Οικονομικών, οι οποίοι παρέστησαν με τον Στεφ. Δέτζη, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Η πιο πάνω αίτηση εισάγεται στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου, κατόπιν της από 25 Φεβρουαρίου 1993 πράξης του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, λόγω της σπουδαιότητάς της, σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 2 εδάφ. α' του Π.Δ. 18/1989.

Με την αίτηση αυτή το αιτούν Ταμείο επιδιώκει να ακυρωθούν 1) η υπ' αριθ. Φ3/Οικ. 4211/7.12.92 (ΦΕΚ Β 738/21.12.92) κοινή απόφαση των Υπουργών Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Οικονομικών, 2) η υπ' αριθ. Β7/Οικ. 4718/4.12.92 (ΦΕΚ Β 725/19.12.92) απόφαση του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων 3) η υπ' αριθ. Β7/Οικ. 5057/28.12.92 (ΦΕΚ Β 757/31.12.92) απόφαση του ιδίου ως άνω Υπουργού, δ) η υπ' αριθ. Φ3/Οικ. 4331/11.11.92 απόφαση του Υπουργού Υγείας (ΦΕΚ Β 693/92) και κάθε συναφής πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητή, Συμβούλου Φ. Κατζούρου.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τον πληρεξούσιο του αιτούντος Ταμείου, ο οποίος ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση και τον

αντιπρόσωπο των Υπουργών, που ζήτησε την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη, σε αίθουσα του δικαστηρίου και,

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε κατά το Νόμο

1. Επειδή δια την υπό κρίσιν αίτησιν κατεβλήθησαν τα κατά νόμον τέλη και παράβολον, ως προκύπτει εκ των υπ' αριθ. 3713123 και 3713124 του έτους 1993 γραμματίων της Δημοσίας Οικονομικής Υπηρεσίας Δικαστικών Εισπράξεων Αθηνών και των υπ' αριθ. 3580453 και 995335 ειδικών γραμματίων παραβόλου.

2. Επειδή δια της υπό κρίσιν αιτήσεως το Ταμείον Νομικών, έχον ως σκοπόν, κατά το άρθρον 3 του ν.δ. 4114/1960, την χορήγησιν, μεταξύ άλλων, περιοδικής παροχής (συντάξεως) εις του ησφαλισμένους αυτού και, εν περιπτώσει θανάτου τούτων εις τας οικογενείας αυτών, ως και ειδικής εφ' άπαξ παροχής εις τας νυμφευομένας θυγατέρας των ησφαλισμένων και των συνταξιούχων, διώκει την ακύρωσιν των ακολούθων πράξεων : α) της υπ' αριθ. Φ3/Οικ. 4331 από 11ης Νοεμβρίου 1992 αποφάσεως του Υπουργού Υγιείας, Προνοίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΦΕΚ Β' 692 της 25ης Νοεμβρίου 1992) περί της λειτουργίας του Λογαριασμού Αλληλεγγύης των φορέων κοινωνικής ασφαλίσεως, β) της υπ' αριθ. Φ3/Οικ. 4211 από 7ης Δεκεμβρίου 1992 αποφάσεως του Υπουργού Υγιείας, Προνοίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και του Υφυπουργού Οικονομικών (ΦΕΚ Β' 738 της 21ης Δεκεμβρίου 1992) περί του τρόπου εισπράξεως και αποδόσεως εις τον Λογαριασμόν Αλληλεγγύης των Φορέων Κοινωνικής Ασφαλίσεως των κοινωνικών πόρων του άρθρου 59 του ν. 2084/1992, γ) της υπ' αριθ. Β7/Οικ. 4718 από 4ης Δεκεμβρίου 1992 αποφάσεως του Υπουργού Υγιείας, Προνοίας και Κοινωνικών ασφαλίσεων (ΦΕΚ Β 725 της 9ης Δεκεμβρίου 1992) περί του τρόπου εισπράξεως και αποδόσεως της εισφοράς της παρ. 1 του άρθρου 61 του ν. 2084/1992 γ) της υπ' αριθ. Β7/Οικ. 5057 από 28ης Δεκεμβρίου 1992 αποφάσεως του αυτού Υπουργού Υγιείας, Προνοίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΦΕΚ 757 της 31ης Δεκεμβρίου 1992) περί αντικαταστάσεως της παρ. 3 της προηγουμένης υπ' αριθ. Β7/Οικ. 4718 από 4/19ης Δεκεμβρίου 1992 υπουργικής αποφάσεως ως και πάσης συναφούς πράξεως ή παραλείψεως της Διοικήσεως.

3. Επειδή αι προσβαλλόμεναι υπουργικαί αποφάσεις εξεδόθησαν βάσει διαφόρων εξουσιοδοτήσεων, ήτοι η πρώτη βάσει του άρθρου 67 του ν. 2084/1992, η δευτέρα επί τη βάσει του άρθρου 61 του νόμου τούτου, αι δε τρίτη και τετάρτη βάσει του άρθρου 59 παρ. 3 του αυτού νόμου, παρουσιάζουν όμως συνάφειαι μεταξύ των, ως ρυθμίζουσαι τα του ως άνω Λογαριασμού Αλληλεγγύης και ως εκ τούτου επιτρεπτής, από της επόψεως ταύτης, προσβάλλονται δια του δικογράφου της υπό κρίσιν αιτήσεως. Αν και, κατά την γνώμην των συμβούλων Φ. Κατζούρον, Μ. Βροντάκη και Ν. Σκλιά προς τους οποίους συνετάχθη ο Πάρεδρος Α.

Ράντος, δεν υφίσταται συνάφεια μεταξύ πασών των προσβαλλομένων πράξεων αλλά μόνον μεταξύ της τρίτης και τετάρτης εξ αυτών, αι οποίαι εξεδόθησαν βάσει της αυτής εξουσιοδοτικής διατάξεως.

4. Επειδή αι προσβαλλόμεναι υπουργικαί αποφάσεις έχουν ως εκ του περιεχομένου των κανονιστικού χαρακτήρα και ως εκ τούτου η κατά το άρθρον 46 παρ. 1 του ν.δ. 170/1973, ως αντικατεστάθη δια του άρθρου 28 του ν. 702/1977 και ετροποποιήθη δια του άρθρου 3 παρ. 3 του ν. 1470/1984 (άρθρον 46 παρ. 1 του Κωδ. Διατάγματος 18/1989), εξηκονθήμερος προθεσμία προς προσβολήν αυτών δι' αιτήσεως ακυρώσεως άρχεται από της δημοσιεύσεως αυτών εις την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Οθεν η υπό κρίσιν αίτησις, κατατεθείσα εις την Γραμματείαν του Συμβουλίου της Επικρατείας την 19ην Φεβρουαρίου 1993, ήτοι μετά την πάροδον εξηκονθημέρου από της κατά τ' ανωτέρω δημοσιεύσεως της πρώτης και τρίτης των προσβαλλομένων πράξεων εις την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, είναι ως προς ταύτας απορριπτέα ως απαράδεκτος. Ως προς τας λοιπάς δύο συμπροσβαλλομένας πράξεις, ήτοι ως προς την υπ' αριθ. Φ3/Οικ. 4211 από 7/21ης Δεκεμβρίου 1992 κοινών αποφάσεων του Υπουργού Υγείας, Προνοίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και του Υπουργού Οικονομικών και την υπ' αριθ. Β7/Οικ. 5057 από 28/31 Δεκεμβρίου 1992 απόφασιν του Υπουργού Υγείας, Προνοίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, η υπό κρίσιν αίτησις, ασκηθείσα, εμπροθέσμως και μετ' εννόμου συμφέροντος, είναι τύποις δεκτή.

5. Επειδή δια του ν. 2084/1992 επεδιώχθη η αντιμετώπισις των ελλειμμάτων τα οποία παρουσιάζονται ως διαφόρους οργανισμούς κοινωνικών ασφαλίσεων, προς τούτο δε προεβλέφθη δια του άρθρου 67 αυτού η σύστασις εις την Γενικήν Γραμματείαν Κοινωνικών Ασφαλίσεων του Υπουργείου Υγείας, Προνοίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ειδικού λογαριασμού, καλουμένου "Λογαριασμού Αλληλεγγύης Φορέων Κοινωνικής Ασφαλίσεως (ΛΑΦΚΑ)", ο οποίος έχει ως σκοπόν την οικονομικήν ενίσχυσιν των ελλειμμάτων φορέων της κοινωνικής ασφαλίσεως. Πόροι τούτου προεβλέφθησαν οι κατά το άρθρον 59 του νόμου τούτου κοινωνικοί πόροι η κατά το άρθρον 61 εισφορά και οι τόκοι καταθέσεων. Περαιτέρω προεβλέφθη ο δι' αποφάσεως του Υπουργού Υγείας, Προνοίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων καθορισμός του τρόπου λειτουργίας του Λογαριασμού τούτου, η διαδικασία ενισχύσεως των ελλειμματικών φορέων κοινωνικής ασφαλίσεως, η λογιστική εξυπηρέτησις τούτου και πάσα άλλη αναγκαία λεπτομέρεια. Το περί κοινωνικών πόρων άρθρον 59 του νόμου τούτου εις μεν την παρ. 1 προβλέπει την περιέλευσιν εις τον Λογαριασμόν τούτον των κοινωνικών πόρων των θεσπισθέντων υπέρ των φορέων, κλάδων ή λογαριασμών κυρίας και επικουρικής ασφαλίσεως (ήτοι της συνισταμένης εις την χορήγησιν περιοδικών παροχών) καθ' ο μέρος υπερβαίνουν τα ποσά τα βεβαιωθέντα κατά το έτος 1992 (1993 ως προς το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων), εις δε την παρ. 2 την περιέλευσιν εις τον αυτόν Λογαριασμόν των κοινωνικών πόρων των θεσπισθέντων υπέρ φορέων, κλάδων ή λογαριασμών ασφαλίσεως προνοίας (ήτοι της συνισταμένης εις την χορήγησιν εφ' άπαξ παροχών) σταδιακώς ώστε από της 1ης Ιανουαρίου 2001 τα εκ της αιτίας ταύτης ποσά ν' αποτελούν εξ ολοκλήρου έσοδον του Λογαριασμού Αλληλεγγύης. Οι κοινωνικοί ούτοι πόροι εισπράττονται υπό των κατ' ίδιαν φορέων, κλάδου ή λογαριασμών

κοινωνικής ασφαλίσεως (προκειμένου περί των φορέων, κλάδων ή λογαριασμών ασφαλίσεως προνοίας μέχρι της 1ης Ιανουαρίου 2001) και αποδίδονται εις τον Λογαριασμόν Αλληλεγγύης καθ' ο μέρος αποτελούν έσοδον τούτου. Κατά την παρ. 3 του ως άνω άρθρου, ο τρόπος αποδόσεως των κατά την παρ. 1 κοινωνικών πόρων, ο τρόπος εισπράξεως των κατά την παρ. 2 κοινωνικών πόρων και πάσα άλλη λεπτομέρεια αναγκαία προς εφαρμογήν του άρθρου τούτου καθορίζεται δι' αποφάσεως των Υπουργών Οικονομικών και Υγείας, Προνοίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Εις την παρ. 4 του αυτού άρθρου προσδιορίσθησαν οι φορείς κοινωνικής ασφαλίσεως (μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και το αιτούν Ταμείον) και οι αντιστοιχούντες εις έκαστον εξ αυτών κοινωνικοί πόροι, οι οποίοι εμπίπτουν εις την ως άνω ρύθμισιν, εις δε την παρ. 5 του άρθρου τούτου ωρίσθη ότι δι' αποφάσεως των Υπουργών Οικονομικών και Υγείας, Προνοίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων επέρχεται πάσα επιβαλλομένη συμπλήρωσις ή διόρθωσις του κατά την προηγουμένην παράγραφον πίνακος κοινωνικών πόρων. Περαιτέρω δια του άρθρου 61 του ν. 2084/1992 εθεσπίσθη προς αντιμετώπισιν των ελλειμμάτων της κοινωνικής ασφαλίσεως εφ' άπαξ εισφορά, περιερχομένη εις τον ως άνω Λογαριασμόν Αλληλεγγύης, ανερχομένη δε εις το 10% επί των κατά 31ην Δεκεμβρίου 1991 κατατεθειμένην εις την Τράπεζαν της Ελλάδος ή άλλο πιστωτικόν ίδρυμα χρηματικών διαθεσίμων και επί της κατά την 31ην Δεκεμβρίου 1991 αξίας των χρεογράφων των φορέων κοινωνικής ασφαλίσεως υπέρ των οποίων έχουν θεσπισθή κοινωνικοί πόροι, ως ορίζονται εις το άρθρον 59 του νόμου τούτου, οι οποίοι κατά το έτος 1991 απετέλουν το 33% τουλάχιστον των εσόδων εξ εισφορών ησφαλισμένου και εργοδότου, κατά δε την παρ. 3 του άρθρου τούτου, ο τρόπος εισπράξεως και αποδόσεως των ως άνω εισφορών και κρατήσεων και πάσα άλλη αναγκαία λεπτομέρεια καθορίζονται δι' αποφάσεως του Υπουργού Υγείας, Προνοίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Οι διατάξεις αύται, αποσκοπούσαι εις την κάλυψιν των παρουσιασθέντων εις διαφόρους ησφαλιστικούς οργανισμούς ελλειμμάτων εκ των οποίων εδημιουργείτο κίνδυνος δια το όλον σύστημα της κοινωνικής ασφαλίσεως της χώρας, αφορώσαι δε εις τους εν γένει κοινωνικούς πόρους και εις όλους τους οργανισμούς υπέρ των οποίων είχαν συσταθή δια νόμου τοιούτοι πόροι ή εις τμήμα του χρηματικού ή επενδεδυμένου εις αξιόγραφα κεφαλαίου αυτών εις το οποίον συνέβαλον κατά σημαντικόν ποσοστόν κοινωνικοί πόροι, κείνται εντός των ορίων του άρθρου 22 παρ. 4 του Συντάγματος, κατά το οποίον το Κράτος μεριμνά δια την κοινωνικήν ασφάλισιν των εργαζομένων ως νόμος ορίζει, εν όψει δε τούτου τα δια της υπό κρίσιν αιτήσεως προβαλλόμενα ότι αι διατάξεις αύται αντίκεινται εις το άρθρον 22 παρ. 4 του Συντάγματος ως και εις την υπό του άρθρου 4 αυτού καθιερουμένην αρχήν της ισότητος, είναι απορριπτέα. Τα υπό του αιτούντος Ταμείου προβαλλόμενα ότι δια της αφαιρέσεως από τούτου των ως άνω εσόδων θα καταστή ελλειμματικών εις σημείον ώστε να μη δύναται να εκπληρώση το ανατεθέν εις αυτό έργον, είναι ομοίως απορριπτέον, διότι η αντιμετώπισις του ενδεχομένου τούτου απόκειται εις τον νομοθέτην, εις περίπτωσιν δε ανάγκης και το αιτούν Ταμείον θα έχει άλλωστε την δυνατότητα να τύχη ενισχύσεως παρά του Λογαριασμού Αλληλεγγύης δεδομένου ότι τούτο δεν αποκλείεται υπό του άρθρου 67 του ν. 2084/1992. Και προβάλλει περαιτέρω το αιτούν Ταμείον ότι τα αναγραφόμενα εις τον πίνακα της παρ. 4 του άρθρου 59 του ν. 1470/1984 έσοδα αυτού δεν έχουν τον χαρακτήρα κοινωνικού πόρου αλλ' αποτελούν

είδος εργοδοτικών εισφορών αι προσβαλλόμεναι όμως δια της υπό κρίσιν αιτήσεως υπουργικά αποφάσεις δεν περιλαμβάνουν ειδικάς ρυθμίσεις ως προς ένα έκαστον των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης οι οποίοι εμπίπτουν εις ανωτέρω διατάξεις και τας επιβαλλομένας εις έκαστον εξ αυτών επιβαρύνσεις, αλλά καθορίζουν απλώς διαδικασίας ήτοι γενικώς τα του τρόπου εισπράξεως και αποδόσεως εις τον Λογαριασμόν Αλληλεγγύης των κατά τα άρθρα 59 και 61 του ν. 2084/1992 εσόδων αυτού και συνεπώς τα ανωτέρω παράπονα είναι απορριπτέα προεχόντως διότι προβάλλονται αλυσιτελώς κατά των προσβαλλομένων αποφάσεων, αι οποίαι μάλιστα, ως εκ των εξουσιοδοτήσεων βάσει των οποίων εξεδόθησαν, δεν ήτο δυνατόν να έχουν ως αντικείμενο την τροποποίησιν του πίνακος της παρ. 4 του αυτού άρθρου 59. Αλυσιτελώς δ' επίσης προβάλλει το αιτούν Ταμείον παράβασιν του μη έχοντος εν προκειμένω εφαρμογήν άρθρου 21 του Συντάγματος. Τα δε λοιπά δια της από 23ης Σεπτεμβρίου 1994 υπομνήματος προβαλλόμενα παράπονα είναι απορριπτέα ως απαράδεκτα, εφ' όσον δια των κατά το άρθρον 25 παρ. 2 του ν.δ. 170/1973 (άρθρον 25 παρ. 2 του Κωδ. Διατάγματος 18/1989) υπομνημάτων επιτρέπεται μόνον η ανάπτυξις των δια του δικογράφου της αιτήσεως προβαλλομένων παραπόνων.

6. Επειδή, εν όψει και της προστεθείσης δια του άρθρου 1 παρ. 8 του ν. 1470/1984 παραγράφου 8 εις το άρθρον 17 του ν.δ. 170/1973 (παρ. 8 του άρθρου 17 του Κωδ. Διατάγματος 18/1978), η υπό κρίσιν αίτησις αποβαίνει απορριπτέα και καθ' ο μέρος στρέφεται κατά πάσης ετέρας αμέσως ή εμμέσως συναφούς πράξεως ή παραλείψεως της Διοικήσεως λόγω της αοριστίας της μνείας ταύτης.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Απορρίπτει την υπό κρίσιν αίτησιν,

Διατάσσει την κατάπτωσιν του παραβόλου, και

Επιβάλλει εις το Ταμείον Νομικών την δικαστικήν δαπάνην του Ελληνικού Δημοσίου εκ δραχμών δέκα τεσσάρων χιλιάδων (14.000).

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 6 Οκτωβρίου 1994 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 7ης Απριλίου 1995.

Ο Πρόεδρος

Ο Γραμματέας

Β. Μποτόπουλος

Φρ. Καμπάνης

Λήμματα του εγγράφου : Α 136/1989 (2)

1976 επ./ΑΙΤΗΣΗ ΑΝΑΙΡΕΣΕΩΣ/ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ/Συζήτηση/Προδικασία - παραδεκτό συζητήσεως - παραδεκτό αιτήσεως αναιρέσεως/Συζήτηση όταν δεν παρίσταται ο αναιρεσίβλητος - Παραδεκτό της αιτήσεως επί απουσίας του αναιρεσιβλήτου./Αταξινόμητα

[Α]

[Αποφάσεις]

Νομίμως συζητείται ή υπόθεση χωρίς να παρίσταται ο αναιρεσιβλήτος διότι έχουν κοινοποιηθεί προς αυτόν νομίμως και εμπροθέσμως, κατ' άρθρ. 21 § 4 Π.Δ. 18/89, αντίγραφα της κρινόμενης αιτήσεως και της πράξεως ορισμού δικασίμου

1

1976 επ./ΑΙΤΗΣΗ ΑΝΑΙΡΕΣΕΩΣ/ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ/Διακοπή ή συνέχιση της δίκης - Κατάργηση δίκης./Κατάργηση δίκης/Ελλείπει αντικείμενο./Κατ' άρθρο 13 Ν. 1383/84

[Α]

[Αποφάσεις]

Δίκη ανοιγείσα δι' αιτήσεως του ΙΚΑ περί αναιρέσεως πρωτοδικειακής αποφάσεως δεξαμένης προσφυγήν κατά πράξεως απορριπτικής αιτήματος ασφαλισμένου όπως λαβή βοήθημα εις υφός υπερβαίνον το θεσπιζόμενων ανώτατον όριον πρέπει να κηρυχθεί καταργημένη, αφού, εν πάση περιπτώσει, το αίτημα του αναιρεσιώντος ΙΚΑ αφορά εις θέμά, το οποίον ερρυθμίσθη πλέον ευθέως υπό του νόμου κατά τρόπον μη καταλείποντα αντικείμενον επιδικίας

2

1976 επ./ΑΙΤΗΣΗ ΑΝΑΙΡΕΣΕΩΣ/ΤΕΛΗ - ΠΑΡΑΒΟΛΟ - ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗ/Παράβολο./Επιστροφή παραβόλου

[Α]

[Αποφάσεις]

Καταργουμένη της δίκης διατάσσεται η επιστροφή του παραβόλου

3

[Α]

[Αποφάσεις]

Δια του άρθρ. 13 § 1 Ν. 1384/83 ετέθη ουσιαστικός κανών αναδρομικής ισχύος, θεσπίζων ανώτατον όριον του εφ' άπαξ βοηθήματος του Ν. 103/75, τούτο δε εις ουδεμία συνταγματικήν διάταξιν αντίκειται, δεδομένου ότι αφ' ενός μεν δεν αποκλείεται υπό του Συντ. η δια γενικών κανόνων αναδρομική ρύθμισις εννόμων σχέσεων έτι και εκκρεμών ενώπιον των δικαστηρίων (εξαιρέσει των ρητώς προβλεπομένων υπ' αυτούς εις τα άρθρ. 7 § 1, 77 § 2, 78 § 2 περιπτώσεων, καθ' ας αποκλείεται η αναδρομική νομοθέτησις), αφ' ετέρου δε δεν απαγορεύεται η θέσπισις ανωτάτου ορίου εις εφ' άπαξ ασφαλιστικής παροχής, οσάκις, ως κατ' άρθρ. 2 Ν. 103/75 (5 § 3 Ν. 854/78), το κεφάλαιον του χορηγούντος την παροχήν ταύτην ασφαλιστικού οργανισμού σχηματίζεται μεν κατ' αρχήν εξ εισφορών των ησφαλισμένων, αλλά εις περίπτωσιν ανεπάρκειας αυτούς συμμετέχει εις τα βάρη της παροχής του βοηθήματος και το απασχολούν αυτούς νομικόν πρόσωπον

4

...δια της § 2 του ανωτέρω άρθρου προεβλέφθη παραγραφή των υπερβαινουσών το θεσπιζόμενον ανώτατον όριον του εφ' άπαξ βοηθήματος χρηματικών έναντι των ασφαλιστικών οργανισμών απαιτήσεων, εφ' όσον μέχρι της ενάρξεως ισχύος του ανωτέρω νόμου δεν εξεδόθησαν αμετάκλητοι δικαστικάί αποφάσεις, αναγνωρίζουσαι τοιαύτας απαιτήσεις, επί διαφορών αχθεισών ενώπιον των δικαστηρίων είτε δια προσφυγής κατά πράξεως περιοριζούσης το περιών πρόκειται εφ' άπαξ βοήθημα μέχρι του κατά τ' ανωτέρω ορίου, είτε δι' αγωγής επίδιωκούσης την καταψήφισιν ποσού υπερβαίνοντος το εν λόγω όριον

5

...τούτο δε δεν αντίκειται εις το άρθρ. 22 § 4 Συντ., διότι η διάταξις αύτη δεν καθορίζει ευθέως αξίωσιν των εργαζομένων επί το είδος ή την έκτασιν της ασφαλιστικής προστασία, αλλά δημιουργεί απλώς υποχρέωσις εις τον νομοθέτην όπως, με γνώμονα την προστασία του ασφαλιστικού κεφαλαίου και την προαγωγήν της κοινωνικής ασφαλίσεως των εργαζομένων, προβαίνει ελευθέρως εις την ρύθμισιν των θεμάτων τούτων, μη αποκλειομένου, ως εκ τούτου, εις αυτόν όπως εν όψει επιτρεπτής αναδρομικής ρυθμίσεως του ύψους των εφ' άπαξ εισφορών, θεσπίσει παραγραφήν των χρηματικών απαιτήσεων, καθ' ο μέρος αυτά ερείδονται επί του προγενεστέρου νομοθετικού καθεστώτος

6

...εν όψει των ανωτέρω, θεμιτώς ωρίσθη περαιτέρω ότι καταργούνται αι εκκρεμείς

δίκαι, αι αφορώσαι εις τοιαύτας πέραν του κατά τ' ανωτέρω ορίου του εφ' άπαξ
βοηθήματος, απαιτήσεις έναντι των ασφαλιστικών οργανισμών

7

Λήμματα του εγγράφου : **A 2253/1976 (3)**
1976 επ./ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ/ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΕΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΣ/Γενικές έννοιες και κανόνες/Συνταγματική
προστασία
[A]

[Αποφάσεις]

Δια του άρθρ. 22 § 4 του Συντάγματος κατοχυρούται ο θεσμός της κοινωνικής ασφαλίσεως, εν τη εννοία ότι θεσπίζεται μεν δια τον νομοθέτην υποχρέωσις ασφαλιστικής καλύψεως του εργαζομένου πληθυσμού της χώρας, πλην κατά τα λοιπά ο νόμος δύναται να διαμορφώνη ελευθέρως την μορφήν και την έκτασιν της παρεχομένης ασφαλιστικής προστασίας, υποκείμενος μόνον εις περιορισμούς υποβαλλομένους δι' άλλων συνταγματικών διατάξεων 1

... περαιτέρω, η συνταξιοδότησις ενηλίκων ατόμων, εχόντων κατά τεκμήριον την ικανότητα αυτοδυνάμου αντιμετώπισεως των βιοποριστικών αναγκών, ουδαμώς συνιστά κατά τ' ανωτέρω υποχρέωσιν επιβαλλομένην εκ του άρθρ. 22 § 4 του Συντάγματος ή εξ άλλης συνταγματικής διατάξεως 2

1976 επ./ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ/ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΕΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΣ/Γενικές έννοιες και κανόνες/Γενικές αρχές/Ιση
μεταχείριση ασφαλισμένων
[A]

[Αποφάσεις]

Υπό το κρατούν εις την Ελλάδα σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως εις πλείονας φορείς, η παράβασις της συνταγματικής αρχής της ισότητος, κατά την ρύθμισιν των ασφαλιστικών παροχών, προϋποθέτει άνισον μεταχείρισιν ομοειδών κατηγοριών ησφαλισμένων εντός του αυτού ασφαλιστικού φορέως 3

... ενώ προκειμένου περί ησφαλισμένων εις διαφόρους ασφαλιστικούς οργανισμούς η τήρησις της αρχής της ισότητος ελέγχεται μόνον καθ' όσον αφορά εις την εξασφάλισιν ελαχίστου καθεστώτος ισοδυνάμου ασφαλιστικής προστασίας 4

... εν όψει των ανωτέρω, αβασίμως η αιτούσα προβάλλει ότι η διακοπή της συνταξιοδοτήσεως των θηλέων αγάμων τέκνων ησφαλισμένων ή συνταξιούχων, συμφώνως προς την διέπουσαν το Ταμείον Συντάξεων Προσωπικού Εφημερίδων Αθηνών και Θεσσαλονίκης νομοθεσίαν, από του 30ού μέχρι του 50ού έτους της ηλικίας των, αντίκειται εις την αρχήν της ισότητος και την διάταξιν του άρθρου 22 § 4 του Συντάγματος, δεδομένου ότι η τοιαύτη ρύθμισις δεν συνιστά άνισον μεταχείρισιν έναντι άλλης ομοειδούς κατηγορίας ησφαλισμένων του Ταμείου, αλλ' αντιθέτως τα άρρενα τέκνα υπό δυσμενέστερον καθεστώς 5

... ενώ, εξ άλλου, αλυσιτελώς επιχειρείται σύγκρισις προς ησφαλισμένους άλλων ασφαλιστικών οργανισμών 6

1976 επ./ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ/ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΕΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΣ/Παροχές/Σύνταξη λόγω θανάτου
[A]

[Αποφάσεις]

Δια του άρθρ. 8 § 1 Ν. 38/75 σκοπείται η άρσις του υπό των οικείων διατάξεων των διαφόρων ασφαλιστικών οργανισμών τυχόν θεσπιζομένου κωλύματος συνταξιοδότησεως της θυγατρός ησφαλισμένου ή συνταξιούχου, λόγω τελέσεως γάμου, ουδόλως, όμως, θεσπίζεται αυτοτελές δικαίωμα συνταξιοδότησεως της διαζευχθείσης θυγατρός, εις περιπτώσεις, κατά τας οποίας η ασφαλιστική νομοθεσία είτε δεν αναγνωρίζει δικαίωμα συνταξιοδότησεως εις την θυγατέρα λόγω θανάτου του πατρός, είτε το κατ' αρχήν αναγνωριζόμενον τοιούτον δικαίωμα υποβάλλει, κατά την γένεσιν ή την άσκησιν τούτου, εις άλλους, πλην του γάμου, αντικειμενικούς περιορισμούς

7

... συνεπώς, νομίμως απερρίφθη το αίτημα περί συνταξιοδότησεως της αιτούσης παρά του Ταμείου Συντάξεων Προσωπικού Εφημερίδων Αθηνών και Θεσσαλονίκης επί τη βάσει του άρθρ. 8 Ν. 38/75, με την αιτιολογίαν ότι η συνταξιοδότησις αυτής, αγούσης το 43ον έτος, παρακωλύεται, κατά τας καταστατικές διατάξεις του Ταμείου, εκ της ηλικίας της, και ότι το κώλυμα τούτο δεν ήρθη δια της προμνησθείσης διατάξεως

8

1976 επ./ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ/ΛΟΙΠΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΣ/Ταμείο Συντάξεων Προσωπικού Εφημερίδων Αθηνών και Θεσσαλονίκης (ΤΣΠΕΑΘ)

[Α]

[Αποφάσεις]

Νομίμως απερρίφθη το αίτημα περί συνταξιοδότησεως της αιτούσης λόγω θανάτου του πατρός της, βάσει άρθρ. 8 Ν. 38/75, επί τη αιτιολογία, ότι η συνταξιοδότησις αυτής, αγούσης το 43ον έτος, παρακωλύεται από τας καταστατικές διατάξεις Ταμείου, λόγω της ηλικίας της και ότι το κώλυμα τούτο δεν ήρθη δια της προμνησθείσης διατάξεως

ολομστΕ 5024/1987 (4) [B. Μποτόπουλος]

(Σύνθεση: Θ. Κουρουσόπουλος, Σ. Νικολάου, ΚΜ. Χαλαζωνίτης, Σ. Γιάγκας, Σ. Σπηλιωτόπουλος, Γ. Κουτνατζής, Ι. Τζεβελεκάκης, Γ. Κουβελάκης, Κ.Γ. Χαλαζωνίτης, Γ. Κοσμάς, Η. Παπαγεωργίου, Π. Χριστόφορος, Κ. Παναγιωτόπουλος, Ν. Σκλίας. Δικηγόροι: Σ. Μαρκουλάκης, Ι. Ιακωβάκης, Ν. Φιλιππόπουλος)

Επειδή, το έτος 1979 ιδρύθηκε, από το σύλλογο του προσωπικού της Ιονικής - Λαϊκής Τράπεζας, ταμείο αλληλοβοήθειας με την επωνυμία "Ταμείο Αλληλοβοήθειας Προσωπικού Ιονικής - Λαϊκής Τραπεζής και άλλων Τραπεζών" (ΤΑΠΠΑΤΑΤ) που σκοπό έχει, σύμφωνα με το καταστατικό του, να χορηγεί επικουρικό βοήθημα στα μέλη του όταν αποχωρούν από την υπηρεσία. Όρισε, όμως το καταστατικό, ότι και υπάλληλοι άλλων τραπεζών μπορούν να προσχωρήσουν στο ταμείο, ομαδικά, αν δοθεί έγγραφη βεβαίωση της εργοδότησής τους τράπεζας ότι θα καταβάλλει κάθε μήνα εργοδοτική εισφορά 4% επί των αποδοχών των ασφαλισμένων.

Η αιτούσα τράπεζα, όπως και άλλες, δεν δέχθηκε να καταβάλει εργοδοτική εισφορά στο αλληλοβοηθητικό σωματείο για να ασφαλισθεί σ' αυτό το προσωπικό της. Ο υπουργός εργασίας (με την πράξη του Α.Π. 11571/19.2.1983) χαρακτήρισε τη διαφορά μεταξύ της αίτησης και του προσωπικού της ως συλλογική διαφορά εργασίας και μαζί με άλλες διαφορές που είχαν το ίδιο αντικείμενο και που είχαν ανακύψει μεταξύ άλλων τραπεζών και του προσωπικού τους, παρέπεμψε τη διαφορά αυτή στα διαιτητικά όργανα που προβλέπει ο ν. 3239/1955.

Το πρωτοβάθμιο διαιτητικό όργανο υποχρέωσε τις τράπεζες, μεταξύ των οποίων και την αιτούσα, να καταβάλλουν στο αλληλοβοηθητικό σωματείο (ΤΑΠΠΑΤΑΤ) κάθε μήνα, και μάλιστα αναδρομικά από τις 28 Ιανουαρίου 1983, ποσοστό 4% επί των αποδοχών του προσωπικού τους. (Απόφαση πρωτοβάθμιου διοικητικού διαιτητικού δικαστηρίου Αθηνών 7/1983). Έφεση της αιτούσης και των λοιπών τραπεζών απέρριψε το δευτεροβάθμιο διαιτητικό όργανο που έκρινε ότι ορθώς η πρωτοβάθμια απόφαση υποχρέωσε τις τράπεζες να καταβάλλουν εργοδοτική εισφορά (4%) για να ασφαλισθεί το προσωπικό τους στο ΤΑΠΠΑΤΑΤ (Απόφαση δευτεροβάθμιου διοικητικού διαιτητικού δικαστηρίου Αθηνών 43/84).

Η απόφαση αυτή κηρύχθηκε εκτελεστή με την απόφαση του υπουργού εργασίας 15590/1984 (ΦΕΚ 388 Β'), την οποία η αιτούσα εμπρόθεσμα προσέβαλε με την κρινόμενη αίτηση ακυρώσεως, ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Στη δίκη έχουν παρέμβει ο σύλλογος υπαλλήλων Crindlays Bank, η "Ομοσπονδία Τραπεζοϋπαλληλικών Οργανώσεων Ελλάδος" και το ΤΑΠΠΑΤΑΤ. Κατά το διάστημα της εκκρεμοδικίας δημοσιεύθηκε ο νόμος 1483/1984 (ΦΕΚ 153), ο οποίος στο άρθρο 25 (παρ.1) όρισε ότι "κυρώνεται και ισχύει από 28.1.1983 η 7/1983 απόφαση του πρωτοβάθμιου διοικητικού διαιτητικού δικαστηρίου Αθηνών, η οποία επικυρώθηκε από την 43/1984 απόφαση του δευτεροβάθμιου

διοικητικού διαιτητικού δικαστηρίου Αθηνών που κηρύχθηκε εκτελεστή με την 15590 απόφαση του υπουργού εργασίας".

Η πίο πάνω διάταξη παραθέτει ακολούθως και το διατακτικό της κυρουμένης απόφασης, σύμφωνα με το οποίο, όπως έχει ήδη εκτεθεί, η ισχύς της "αρχίζει από τις 28 Ιανουαρίου 1983" και οι τράπεζες που αναφέρει, μεταξύ των οποίων και η αιτούσα, "υποχρεούνται να καταβάλλουν απ' ευθείας στο ΤΑΠΠΑΤΑΤ κάθε μήνα ποσοστό 4% επί των πάσης φύσεως αποδοχών του προσωπικού τους". Η πίο πάνω υπόθεση εισήχθη στο Δ' τμήμα του Συμβουλίου της Επικρατείας, το οποίο με την απόφασή του 139/1987 παρέπεμψε στην ολομέλεια του δικαστηρίου το ζήτημα άν το άρθρο 22 παρ. 4 του Συντάγματος επιτρέπει στο νομοθέτη ή κατ' εξουσιοδότηση τούτου στην εκτελεστική εξουσία να καθιερώνει υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση σε νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου και επομένως να επιβάλλει και ασφαλιστικές εισφορές υπέρ του νομικού αυτού προσώπου.

Επειδή, στην παρ. 4 του άρθρου 22 Σ ορίζεται ότι "το κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, όπως νόμος ορίζει". Το ζήτημα που πράγματι προέχει στην προκειμένη υπόθεση είναι αν αντίκειται ή όχι στη συνταγματική αυτή διάταξη η μνημονευμένη παρ.1 του άρθρου 25 του ν. 1483/1984, η οποία κατέστησε περιεχόμενο νόμου τη ρύθμιση της προσβαλλομένης κανονιστικής απόφασης, σύμφωνα με την οποία η αιτούσα τράπεζα (όπως και οι λοιπές εκεί αναφερόμενες) υποχρεώνονται να καταβάλλουν, ως εργοδότες, ασφαλιστικές εισφορές όχι προς το κράτος ή νομικό πρόσωπο δημόσιου δικαίου αλλά προς νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, όπως είναι το αλληλοβοηθητικό σωματείο με την επωνυμία ΤΑΠΠΑΤΑΤ.

Αν η διάταξη αυτή κριθεί αντισυνταγματική για το λόγο ότι το αντικείμενό της βρίσκεται έξω από τα όρια της νομοθετικής αρμοδιότητας, για το λόγο δηλαδή ότι τέτοια υποχρέωση μόνο τη σύμβαση μπορούσε να έχει ως πηγή, παραλύει η κυρωτική λειτουργία του νόμου και επομένως ανατρέπεται η μεταβολή που ο νόμος αυτός (1483/84) επέφερε στο επίπεδο της τυπικής ισχύος με τη νομοθετική κύρωση της κανονιστικής πράξης η οποία προσβάλλεται με την αίτηση ακυρώσεως. Η πράξη αυτή ανακτά το επίπεδο της δικής της τυπικής ισχύος και συνακόλουθα προσβάλλεται παραδεκτώς ενώπιον του ακυρωτικού δικαστή, ως κανονιστική, η δε νομιμότητά της δέν επηρεάζεται πια απο τον αντισυνταγματικό νόμο.

Κατά τη γνώμη όμως ενός μέλους του δικαστηρίου, ασχέτως προς τη συνταγματικότητα του κυρωτικού νόμου, η δημοσίευσή του κατά το διάστημα της εκκρεμοδικίας είχε ως συνέπεια να καταστήσει τη ρύθμιση της προσβαλλομένης κανονιστικής πράξης ρύθμιση του ιδίου του νόμου και να αφαιρέσει έτσι το αντικείμενο της δίκης από το βήμα του δικαστηρίου. Η συνταγματικότητα δε του νόμου αυτού από την άποψη που προβάλλεται θα εξετασθεί, σύμφωνα με τη γνώμη αυτή της μειοψηφίας, απο το δικαστή που είναι αρμόδιος να δικάσει τις διαφορές που θα προκύψουν απο την έγερση αξιώσεων βάσει του μνημονευμένου νόμου.

Επειδή, η έννοια του άρθρου 22 παρ.4 Σ είναι ότι εκεί όπου ο νόμος καθιερώνει την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση και ειδικότερα θεσπίζει την υποχρεωτική καταβολή ασφαλιστικής εισφοράς, είτε απο μέρους του μισθωτού είτε από μέρους του εργοδότη, οφείλει να καθιστά φορέα της μόνο το κράτος ή νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, που κι αυτά είναι δημόσιες υπηρεσίες καθ' ύλη όμως αποκεντρωμένες.

Είτε ως κύρια, είτε ως επικουρική, η υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση έχει εξαιρεθεί, με την πιο πάνω συνταγματική διάταξη, από το χώρο της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, τούτο δε έγινε για λόγους δημόσιου συμφέροντος και ειδικότερα για να προστατευθούν όσοι υποχρεωτικώς ασφαλιζονται ή καταβάλλουν ασφαλιστικές εισφορές, από τους επιχειρηματικούς κινδύνους που συνδέονται με την άσκηση της ασφαλιστικής λειτουργίας από ιδιωτικούς φορείς. Εξάλλου, στα πλαίσια της υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης αναπτύσσονται, μεταξύ των φορέων της ασφάλισης αυτής και των μισθωτών ή των εργοδοτών που καταβάλλουν τις ασφαλιστικές εισφορές, σχέσεις δημόσιας εξουσίας, εξαιτίας των οποίων οι φορείς της υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης δέν μπορεί να είναι παρά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και τέτοιου πράγματι υπήρξαν οι φορείς αυτοί κατά την ιστορική διαδρομή της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα.

Τέλος, η επιβολή εισφοράς προς σωματείο σε βάρους εργοδοτών που δεν είναι μέλη του σωματείου θα αντέκειτο στην αρχή της συνεταιριστικής ελευθερίας που καθιερώνει το άρθρο 12 παρ. 1 Σ. Η σύσταση βέβαια αλληλοβοηθητικών ταμείων είναι ελεύθερη βάσει του άρθρου 12 παρ. 1 Σ που κατοχυρώνει το δικαίωμα των ελλήνων να συνιστούν ενώσεις και μή κερδοσκοπικά σωματεία, οι υποχρεώσεις δε των μελών του σωματείου έναντι αυτού καθορίζονται καταρχήν δικαιοπρακτικώς, δηλ. από το καταστατικό του σωματείου. Η ελευθερία αυτή δεν περιορίζεται από το άρθρο 22 παρ. 4 Σ που αναφέρεται μόνο στην υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, την οποία και εξαιρεί από την ιδιωτική πρωτοβουλία, δέν απαγορεύει δε, η διάταξη αυτή, τη συμμετοχή σε αλληλοβοηθητικά ταμεία και γενικώς την προαιρετική ασφάλιση, την οποία αφήνει στη διάθεση των ενδιαφερομένων.

Συνακόλουθα δεν επιτρέπεται από το Σύνταγμα στο νομοθέτη να επιβάλει σε βάρους εργοδότη την υποχρέωση να καταβάλει ασφαλιστικές εισφορές υπέρ αλληλοβοηθητικού ταμείου. Η ανάληψη τέτοιας υποχρέωσης απο τον εργοδότη μόνο με σύμβαση είναι δυνατή. Έτσι, η παρ.1 του άρθρ. 25 του ν. 1483/1984, η οποία επιβάλλει την υποχρέωση αυτή στην αιτούσα τράπεζα, αντίκειται στην παρ. 4 του άρθρου 22 Σ. Συνέπεια της παραδοχής αυτής είναι ότι η διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 25 του ν. 1483/84 δεν εφαρμόζεται, η κύρωση της προσβαλλομένης απόφασης από την πιο πάνω διάταξη δεν είναι συνταγματικώς έγκυρη, η απόφαση αυτή ανακτά το επίπεδο της δικής της τυπικής ισχύος και παραδεκτώς προσβάλλεται με την κρινομένη αίτηση ακυρώσεως ως κανονιστική διοικητική πράξη, πρέπει δε και να ακυρωθεί, ως μη νόμιμη, σύμφωνα με τη σκέψη που έχει παρατεθεί, για το λόγο, δηλαδή ότι αντίκειται στην παρ.4 του άρθρου 22 Σ η επιβολή, κανονιστικώς, ασφαλιστικής εισφοράς προς ασφαλιστικό φορέα που είναι

νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου.

Εξάλλου, με τον παραμερισμό του άρθρου 25 παρ.1 του ν. 1483/1984 ως αντισυνταγματικού, η προσβαλλόμενη απόφαση εκτίθεται και σε άλλη αντισυνταγματικότητα, αντίκειται δηλαδή στην παρ.2 του άρθρου 22 Σ γιατί, κατά την έννοια που έχει η διάταξη αυτή, στους "όρους εργασίας", που αποτελούν το αντικείμενο των συλλογικών συμβάσεων εργασίας και συνεκδοχικά και των συλλογικών διαφορών, δεν περιλαμβάνονται και θέματα υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης, όπως είναι η επιβολή στον εργοδότη της υποχρέωσης να καταβάλει ασφαλιστική εισφορά. Τρία όμως μέλη του δικαστηρίου διατύπωσαν την ακόλουθη γνώμη.

Το άρθρο 22 παρ. 4 Σ κατοχυνώνει το θεσμό της κοινωνικής ασφάλισης με την έννοια ότι θεσπίζεται μεν για το νομοθέτη υποχρέωση να καλύψει ασφαλιστικώς τον εργαζόμενο πληθυσμό της χώρας, ο νόμος όμως μπορεί να διαμορφώνει ελεύθερα τη μορφή της ασφαλιστικής προστασίας με γνώμονα την προστασία του ασφαλιστικού κεφαλαίου και γενικά την προαγωγή της κοινωνικής ασφάλισης. Κατά τη γνώμη αυτή, η νομοθετική ρύθμιση στην προκειμένη περίπτωση, η επιβολή δηλαδή ασφαλιστικής εισφοράς υπέρ αλληλοβοηθητικού ταμείου, δεν προσκρούει στο Σύνταγμα εφόσον η εισφορά αυτή αποτελεί δημόσιο βάρος που επιβάλλεται σε βάρος εργοδοτών που απασχολούν μισθωτούς μέλη του αλληλοβοηθητικού σωματείου και αποβλέπει στην εξυπηρέτηση δημόσιου συμφέροντος.

Επειδή, μετά από την επίλυση του ζητήματος που παραπέμφθηκε, προκειμένη περίπτωση, να αναπεμφθεί η υπόθεση στο τμήμα αλλά κρατείται από την ολομέλεια για να δικασθεί περαιτέρω.

Επειδή, η παρέμβαση του σωματείου "Σύλλογος Υπαλλήλων Crindlays bank" υπέρ του κύρους της προσβαλλόμενης απόφασης ασκείται παραδεκτώς. Οι παρεμβάσεις όμως των δύο άλλων σωματείων, δηλαδή της "ομοσπονδίας Τραπεζοϋπαλληλικών Οργανώσεων Ελλάδος (Ο.Τ.Ο.Ε.)" και του "Ταμείου Αλληλοβοηθείας Ιονικής - Λαϊκής Τραπεζής και άλλων Τραπεζών" είναι απαράδεκτες σύμφωνα με το άρθρ. 49 του ν.δ. 170/1973 "περί του Συμβουλίου της Επικρατείας" (όπως η παρ.2 του άρθρου αυτού αντικαταστάθηκε από το άρθρο 29 του ν. 702/1977). Ειδικότερα, κατά την έννοια του πιο πάνω άρθρου δεν συγχωρείται παρέμβαση με το ίδιο δικόγραφο σε περισσότερες από μία αιτήσεις ακυρώσεως, μια τέτοια δε παρέμβαση λογίζεται ότι ασκείται παραδεκτώς μόνο κατά της αίτησης ακυρώσεως που προτάσσεται στο δικόγραφο της παρέμβασης (ΣΤΕ 3840/1982). Στην προκειμένη περίπτωση κάθε μία από τις πιο πάνω δύο παρεμβάσεις ασκείται με το ίδιο δικόγραφο σε περισσότερες από μία αιτήσεις ακυρώσεως από τις οποίες η πρώτη δεν είναι η ήδη κρινόμενη.

Επειδή, σύμφωνα με προηγούμενες σκέψεις, πρέπει να γίνει δεκτή η αίτηση ακυρώσεως και να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη απόφαση, δεν συντρέχει δε λόγος να εξετασθούν οι λοιπές από μέρους της αιτούσης αιτιάσεις, ως αλυσιτελείς.

Σ.τ. Ε 5024/1987 (4)

146. Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα. Κοινωνική ασφάλιση. Κατ' αρθ. 22§4 του Συντάγματος όπου ο νόμος καθιερώνει την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση και ειδικότερα θεσπίζει την υποχρεωτική καταβολή ασφαλιστικής εισφοράς είτε από τον μισθωτό είτε από τον εργοδότη, οφείλει να καθιστά φορέα της μόνο το κράτος ή ν.π.δ.δ., τα οποία είναι δημόσιες υπηρεσίες καθ' ύλην όμως αποκεντρωμένες,

... η εξαιρέση αυτή της υποχρεωτικής κοινωνικής ασφαλίσεως (κύριας ή επικουρικής) από τον χώρο της ιδιωτικής πρωτοβουλίας έγινε για λόγους δημόσιου συμφέροντος και ειδικότερα για να προστατευθούν όσοι υποχρεωτικώς ασφαλίζονται ή καταβάλλουν ασφαλιστικές εισφορές, από τους επιχειρηματικούς κινδύνους που συνδέονται με την άσκηση της ασφαλιστικής λειτουργίας από ιδιωτικούς φορείς,

...εξ' άλλου στα πλαίσια της υποχρεωτικής κοινωνικής ασφαλίσεως αναπτύσσονται μεταξύ των φορέων της και των καταβαλλόντων ασφαλιστικές εισφορές μισθωτών ή εργοδοτών, σχέσεις δημόσιας εξουσίας, ως εκ των οποίων οι φορείς αυτοί δεν μπορούν παρά να είναι ν.π.δ.δ.,

...τέλος, η επιβολή εισφοράς προς σωματείο εις βάρος εργοδοτών που δεν είναι μέλη του σωματείου θα αντέκειτο στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι (αρθ. 12§1 του Συντάγματος).

...η σύσταση βέβαια αλληλοβοηθητικών ταμείων είναι ελεύθερη βάσει του αρθ. 12§1 του Συντάγματος που κατοχυρώνει το δικαίωμα των Ελλήνων να συνιστούν ενώσεις και μη κερδοσκοπικά σωματεία, οι έναντι των οποίων υποχρεώσεις των μελών καθορίζονται κατ' αρχήν δικαιοπρακτικώς (δηλαδή από το οικείο καταστατικό), η ελευθερία δε αυτή δεν περιορίζεται από το αρθ. 22§4 του Συντάγματος που αναφέρεται κατά τα ανωτέρω μόνον στην υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση και δεν απαγορεύει τη συμμετοχή σε αλληλοβοηθητικά ταμεία και γενικώς την προαιρετική ασφάλιση, την οποία αφήνει στη διάθεση των ενδιαφερομένων.

...άρα το Σύνταγμα δεν επιτρέπει στο νομοθέτη να επιβάλλει εις βάρος εργοδότη υποχρέωση καταβολής ασφαλιστικών εισφορών υπέρ αλληλοβοηθητικού ταμείου, υποχρέωση που μόνο με σύμβαση είναι δυνατόν να αναλάβει ο εργοδότης,

...έτσι, το άρθ. 25§1 Ν. 1483/84 που επιβάλλει τέτοια υποχρέωση στην αιτούσα τράπεζα αντίκειται στο αρθ. 22§4 του Συντάγματος και δεν εφαρμόζεται και συνεπώς η κύρωση της προσβαλλομένης υπουργικής αποφάσεως από την ως άνω νομοθετική διάταξη δεν είναι συνταγματικώς έγκυρη, οπότε η απόφαση αυτή ανακτά το επίπεδο της δικής της τυπικής ισχύος και παραδεκτώς προσβάλλεται ως κανονιστική διοικητική πράξη είναι δε ακυρωτέα ως μη νόμιμη αφού η δι' αυτής επιβολή, κανονιστικώς, ασφαλ. εισφοράς προς ασφαλ. φορέα που είναι ν.π.δ.δ. προσκρούει στην ανωτέρω συνταγματική διάταξη,

...άλλωστε, με τον παραμερισμό του αρθ. 25§1 Ν. 1483/84 ως αντισυνταγματικού, η προσβαλλομένη απόφαση αντίκειται και στο αρθ. 22§2 του Συντάγματος, γιατί, κατά τη συνταγματική αυτή διάταξη στους «όρους εργασίας» που αποτελούν το αντικείμενο των συλλογικών συμβάσεων εργασίας και συνεκδοχικά και των συλλογικών διαφορών, δεν περιλαμβάνονται και θέματα υποχρεωτικής κοινωνικής ασφαλίσεως, όπως είναι η επιβολή στον εργοδότη της υποχρεώσεως καταβολής ασφαλιστικής εισφοράς.

Ολομ. 5024/87 ΔιΔικ 1.332 (κατ. παρ. 159/87 Δ' Τμήματος)

Εισηγητής: Β. Μποτόπουλος, Σύμβουλος

ΑΕΔ 9/1980 (5) (Περίληψη) Πρόσθετη παρέμβαση στο ΑΕΔ. Νομιμοποιείται ν'ασκήσει ο Υπουργός Δικαιοσύνης όχι και Υπουργοί που ήταν διάδικοι στην δίκη επί της οποίας εκδόθηκε η παραπεμπτική απόφαση. Αντίθετη γνώμη μειοψηφίας. Συνταγματικότητα νόμου: Καθορισμός ανωτάτων ορίων και εφ'άπαξ βοηθήματα που χορηγούνται από τα Ταμεία Πρόνοιας. Μη παραβίαση αρχής ισότητας. (βλ. επισυναπτόμενη φωτοτυπία)

Πρόεδρος : ΒΑΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ

Εισηγητής: Γ. ΣΚΑΡΛΑΤΟΣ

Δικηγόροι: Χρήστος Ανδριανάτος, Δημήτριος Ροϊνιώτης

Επειδή με την 481/1994 απόφαση του Β' Τμήματος του Αρείου Πάγου, το οποίο αρνήθηκε ομοφώνως να εφαρμόσει τη διάταξη του άρθρου 13 παρ. 1 του Ν. 1384/1983, ως αντισυνταγματική, παραπέμφθηκε στην Ολομέλεια, σύμφωνα με το άρθρο 563 παρ. 2 εδ. τελευταίο του Κ.Πολ.Δ., ο μοναδικός λόγος της κρινόμενης αιτήσεως αναίρεσεως.

Επειδή το άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος 1975 που ορίζει ότι "οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου", καθιερώνει όχι μόνον την ισότητα των Ελλήνων ενώπιον του νόμου, άλλα και την έναντι αυτών ισότητα του νόμου. Ετσι δεσμεύει και το νομοθέτη, ο οποίος στη ρύθμιση ουσιαδώς όμοιων πραγμάτων, σχέσεων η καταστάσεων και κατηγοριών προσώπων δεν δύναται να μεταχειρίζεται τις περιπτώσει αυτές κατά τρόπο ανόμοιο, εισάγοντας εξαιρέσεις και κάμνοντας διακρίσεις, εκτός αν η διαφορετική ρύθμιση δεν είναι αυθαίρετη, διότι επιβάλλεται από λόγους γενικότερου κοινωνικού ή δημοσίου συμφέροντος, η συνδρομή των οποίων υπόκειται στην κρίση των δικαστηρίων. Εξ άλλου κατά το άρθρο 1 παρ. 1 του Ν. 103/1975 "Εις τους τακτικούς υπαλλήλους των Ν.Π.Δ.Δ. τους μη υπαγομένους εις την ασφάλισιν Ταμείου Πρόνοιας ή Κλάδου Πρόνοιας ή εις των Α.Ν : 513/1968 ... τους αποχωρούντας ή απολυομένους της υπηρεσίας και δικαιουμένους συντάξεως, καταβάλλεται υπό των εξών αποχωρούν ή απολύονται ούτοι, Ν.Π.Δ.Δ., αναλόγως των ετών της παρά τοις Νομικοίς τούτοις Προσώποις πάσης φύσεως υπηρεσίας των, ως και της εκ των καταστατικών διατάξεων τούτων ή άλλων νόμων αναγνωρισθείσης ή αναγνωριζόμενης τοιαύτης παρά τω Δημοσίω και έτεροις Οργανισμοίς, εφ' άπαξ χρηματικόν βοήθημα ίσον προς την, υπό του άρθρου 1 του Ν. 2112/1920 ..., ως ούτος εκάστοτε ισχύει, προβλεπομένην αποζημίωσιν υπολογιζόμενον επί των αποδοχών του βασικού μισθού μετά των προσανξήσεως επιδόματος εκ τριετιών και πολυετούς υπηρεσίας". Κατά δε την παράγραφο 1 του άρθρου 2 του άνω νόμου, όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 5 παρ. 3 του Ν. 854/1978, " επί των αποδοχών εφων υπολογίζεται κατά την παρ. 1 του άρθρου 1 του παρόντος, το εφ' άπαξ χρηματικόν βοήθημα των υπαγομένων εις την ρύθμισιν του παρόντος νόμου υπαλλήλων, επιβάλλεται από της πρώτης του μεθεπομένου τη δημοσιεύσεως του παρόντος νόμου μηνός, κράτησις εκ 4% υπερ των Ν.Π.Δ.Δ. εις υπηρετούν. Προκειμένου περί υπαλλήλων εχόντων συμπληρώσει δεκαετή τουλάχιστον υπηρεσίαν η ως άνω κρατήσις ορίζεται εις 5% επί των αυτών αποδοχών. Η κράτησις αυτή αποτελεί έσοδον των εν λόγω Νομικών Προσώπων, αναγραομένον εις τον προϋπολογισμόν των κατά τας κειμένας διατάξεις περί λογιστικού Ν.Π.Δ.Δ. δια σχηματισμόν κεφάλαιων αποζημιώσεως υφ' ενός εκάστου Νομικού Προσώπου, των εξερχομένων υπαλλήλων του κατά τα υπό του προηγούμενου άρθρου οριζομένα". Κατά δε την παράγραφο 3 του αυτού ως άνω άρθρου " εν περιπτώσει ανεπαρκειάς των ούτω σχηματιζομένων κεφάλαιων δια την καταβολήν εφ' άπαξ χρηματικόν βοήθηματος συμπληρούται τούτο κατά το υπολειπόμενον ποσόν παράτου Ν.Π.Δ.Δ. παρ' ω υπηρετούν υπάλληλοι, αναγραφομένης προς τούτο κατ' έτος εν τω προϋπολογισμό εκάστου Ν.Π.Δ.Δ. παρ' ω υπηρετούν

υπάλληλοι, αναγραφομένης προς τούτο κατ' έτος εν τω προϋολογισμό εκάστου Ν.Π.Δ.Δ. σχετικής πιστώσεως, με δικαίωμα πάντοτε του Ν.Π.Δ.Δ. να αναλαμβάνει το παρ' αυτού εισενεχθέν ποσόν εκ του, προς τον σκοπόν τούτον, σχηματιζομένου κεφαλαίου". Από τις προπαρατεθείσες διατάξεις του Ν. 103/1975 προκύπτει ότι το προβλεπόμενο από αυτές εφάπαξ χρηματικό βοήθημα, ως καταβαλλόμενο από κεφάλαιο που σχηματίζεται αποκλειστικώς εκ κρατήσεων επί των αποδοχών των υπηρετούντων στο Ν.Π.Δ.Δ. και όχι εκ άλλων πόρων, κοινωνικών, έχει χαρακτήρα αμιγώς ανταποδοτικό. Αντίθετο επιχείρημα επ' αυτού δεν παρέχεται από την προβλεπόμενη, για την περίπτωση ανεπάρκειας του ως άνω σχηματιζομένου κεφαλαίου, συμπλήρωση του καταβλητέου εφάπαξ χρηματικού βοηθήματος κατά το υπολειπόμενο ποσό υπό του Ν.Π.Δ.Δ., αφού τότε πρόκειται στην ουσία για δανεισμό, ως δικαιουμένου πάντοτε του εν λόγω νομικού προσώπου να αναλαμβάνει το παρ' αυτού εισενεχθέν χρηματικό ποσό από το ως άνω σχηματιζόμενο κεφάλαιο, ούτε ακόμη από το ενδεχόμενο να δυσχερανθε;το νομικό πρόσωπο στην ανάληψη του εισενεχθέντος χρηματικού ποσού (όπως π.χ. επί συρροής αποχωρήσεων η απολύσεων πολλών δικαιουμένων), αφού ένα τέτοιο καθαρώς υποθετικό γεγονός, που μπορεί να μην επισυμβεί ποτέ ή να επισυμβεί μόνον προσωρινώς (μέχρις ότου δηλαδή συγκεντρωθούν από τις εισφορές τα απαιτούμενα χρήματα), δεν μπορεί να αποτελέσει, και μάλιστα ασφαλές, κριτήριο περί του χαρακτήρος του άνω χρηματικού βοηθήματος ως μη αμιγώς ανταποδοτικού. Επακολούθησε ο Ν. 1384/1983 με το άρθρο 13 παρ. 1 του οποίου ορίστηκε ότι το ανώτατο όριο του εφάπαξ χρηματικού βοηθήματος του Ν.103/1975 δεν μπορεί να υπερβεί ... για τους εξερχομένους της υπηρεσίας από την ισχύ του παρόντος και μετά το ποσό του 1.200.000 δρχ.". Με την τελευταία αυτή διάταξη εισάγεται παρέκκλιση από την απαντώσα στο άρθρο 1 παρ. 1 του Ν. 103/1975 γενική ρύθμιση, κατά την οποία το υπ' αυτού προβλεπόμενο εφάπαξ χρηματικό βοήθημα είναι ίσο με την προβλεπόμενη από το άρθρο 1 του Ν. 2112/1920 αποζημίωση, υπολογιζόμενο, ως και εκείνη, βάσει του χρόνου υπηρεσίας του δικαιούχου υπαλλήλου και των αποδοχών αυτού. Ετσι, όμως, γίνεται δυσμενής διάκριση σε βάρος των υπαλλήλων εκείνων των οποίων το εφάπαξ χρηματικό βοήθημα, υπολογιζόμενο κατά το ρηθέν άρθρο 1 παρ. 1 του Ν 103/1975 και το άρθρο 1 του Ν. 2112/1920, θα υπερέβαινε, λόγω της μακροχρόνιας υπηρεσίας αυτών ή των υψηλών αποδοχών του, και των δύο τούτων, το ποσό των 1.200.000 δραχμών, αφού αυτοί, παρότι έχουν υποβληθεί σε μεγαλύτερες κρατήσεις, καλούνται να λάβουν εφάπαξ χρηματικό βοήθημα ίσο με το καταβαλλόμενο σε συναδέλφους των, οι οποίοι, ως εκ του μικροτέρου χρόνου υπηρεσίας τους και των μικρότερων αποδοχών τους, έχουν υποβληθεί σε μικρότερες κρατήσεις. Η διάκριση δε αυτή είναι αυθαίρετη ως μη δυναμένη, ενόψει και τους ως άνω αμιγώς ανταποδοτικού χαρακτήρος του ρηθέντος εφάπαξ χρηματικού βοηθήματος, να δικαιολογηθεί εκ λόγων γενικότερου κοινωνικού ή δημόσιου συμφέροντος. Αντιαίνει, συνεπώς, η ως άνω γενόμενη με το άρθρο 13 παρ. 1 του Ν. 103/1975 ρύθμιση στη θεσπιζόμενη με το άρθρο 4 παρ.1 του Συντάγματος 1975 αρχή της ισονομίας και είναι για το λόγο αυτό ανίσχυρη.

Με την ένδικη αγωγή του αναιρεσιβλήτου ζητείται η επιδίκαση της διαφοράς μεταξύ του ποσού των 1.200.000 δραχμών που του καταβλήθηκε ως εφάπαξ χρηματικό βοήθημα λόγω εξόδου του από την υπηρεσία του αναιρεσειόντος Ν.Π.Δ.Δ. με την επωνυμία " Οργανισμός Απασχολήσεως

Εργατικού Δυναμικού" (Ο.Α.Ε.Δ.) και του ποσού που έπρεπε να του καταβληθεί για την αιτία αυτή σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 1 του Ν. 103/1975 χωρίς τον περιορισμό του άρθρου 13 παρ.1 του Ν. 1384/1983. το Εφετείο, όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφασή του, αρνήθηκε την εφαρμογή του άρθρου 13 παρ. 1 του Ν. 1384/1993 ως αντίθετου προς το άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος 1975 κατά το θεσπιζόμενο μ' αυτό ανώτατο όριο του εφάπαξ χρηματικού βοηθήματος και έκρινε βάσιμη την αγωγή. Με αυτή την απόφαση του το Εφετείο δεν υπέπεσε σε πλημμέλεια του εδαφίου 1 του άρθρου 559 Κ.Πολ.Δ., με εσφαλμένη ερμηνεία ή εφαρμογή των άρθρων 4 παρ. 1 του Συντάγματος 1975 και 13 παρ.1 του Ν. 1384/1993. Πρέπει, επομένως, ο παραπεμφθείς στην Ολομέλεια και τ' αντίθετα υποστηρίζων μοναδικός λόγος της κρινόμενης αιτήσεως αναιρέσεως του εναγομένου Ο.Α.Ε.Δ. να απορριφθεί ως αβάσιμος. Εννέα όμως μέλη του Δικαστηρίου (ο Αντιπρόεδρος Νικόλαος Καβαλλιέρος και οι Αρεοπαγίτες στέφανος Μαθίας, Θεόδωρος Τόλιας, Χαράλαμπος Μυρσινιάς, Μιχαήλ Φράγκος, Νικόλαος Παραθύρας, Παναγιώτης Κωστάκος, Ευάγγελος Κρουσταλάκης και Αναστάσιος Καραγεώργης) έχουν τη γνώμη ότι η κρινόμενη αίτηση αναιρέσεως κατά τον μοναδικό της λόγο έπρεπε να γίνει δεκτή και ν' αναιρεθεί η προσβαλλόμενη απόφαση, για παράβαση των ουσιαστικού δικαίου διατάξεων των άρθρων 4 παρ. 1 του Συντάγματος 1975 και 13 παρ. 1 του Ν. 1384/1983. Τούτο δε διότι, κατά τη γνώμη των μελών αυτών, ο τεθείς με τη δεύτερη των άνω διατάξεων περιορισμός στο ύψος του εφάπαξ χρηματικού βοηθήματος, σκοπών, όμως προκύπτει και από τη σχετική επ' αυτής συζήτηση στη βουλή (βλ. Πρακτικά Τμήματος Διακοπών έτους 1983, Συνεδριάσεως ΙΑ, σελ. ίδια 401 έως 410), την αποτροπή κινδύνων που συνεπάγεται για τα υπόχρεα Ν.Π.Δ.Δ. και τους σχετικούς σ'αυτά λογαριασμούς η καταβολή υψηλών χρηματικών βοηθημάτων, δικαιολογείται εκ λόγων γενικότερου κοινωνικού καιδημοσίου συμφέροντος αν ληφθεί υπόψη και ο μη αμιγώς ανταποδοτικός χαρακτήρας του εν λόγω βοηθήματος αφού, σε περίπτωση ανεπάρκειας του σχηματιζόμενου εξ εισφορών, των δικαιούχων υπαλλήλων, κεφαλαίου, για την καταβολή του, υπχρεούται το Ν.Π.Δ.Δ. να συμπλώσει εξ ιδίων το υπολειπομενο ποσό, με κίνδυνο, σε περίπτωση συρροής πολλών δικαιούχων, να μη δυνηθει να αναλάβει το εισεχθέν. Μετά από αυτά και σύμφωνα με τη γνώμη που επικράτησε πρέπει να απορριφθεί η κινόμενη αίτηση ως αβάσιμη και να καταδικασθεί ο αναιρεσείων στη δικαστική δαπάνη του διατακτικού, σύμφωνα με τα άρθρα 178 και 183 Κ.Πολ.Δ.

Αριθμός 521/2003 (7)
ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ
Β1΄ Πολιτικό Τμήμα

ΣΥΓΚΡΟΤΗΘΗΚΕ από τους Δικαστές : Ευάγγελο Περλίγκα, Αντιπρόεδρο, Δημήτριο Παπαμήτσο, Ιωάννη Δαβίλλα, Πολύκαρπο Βούλγαρη και Γεώργιο Αμελαδιώτη, Αρεοπαγίτες.

ΣΥΝΗΛΘΕ σε δημόσια συνεδρίαση στο Κατάστημά του, την 4η Φεβρουαρίου 2003, με την παρουσία και της Γραμματέως Ευθυμίας Μαντζάνα, για να δικάσει μεταξύ :

Των αναιρεσιόντων : Εκπροσωπήθηκαν από τον πληρεξούσιο δικηγόρο τους Απόστολο-Κωνσταντίνο Κωνσταντινίδη, ο οποίος δήλωσε ότι οι 24ος και 29ος των αναιρεσιόντων απεβίωσαν παρίστανται όμως οι καθολικοί διάδοχοι αυτών και συγκεκριμένα οι κάτοικοι Βουλιαγμένης, καθώς και η χήρα του αποβιώσαντος κάτοικος Αθηνών, οι οποίοι επιθυμούν την συνέχιση της δίκης .

Της αναιρεσίβλητης : Εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιο δικηγόρο της Κωνσταντίνο Παπαδημητρίου.

Η ένδικη διαφορά έχει εισαχθεί με την από 13 Ιουνίου 1997 αγωγή των ήδη αναιρεσιόντων, που κατατέθηκε στο Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών. Εκδόθηκαν οι αποφάσεις : 725/1999 οριστική του ίδιου δικαστηρίου και 999/2000 του Εφετείου Αθηνών. Την αναίρεση της τελευταίας αποφάσεως ζητούν οι αναιρεσιόντες, με την από 21 Σεπτεμβρίου 2001 αίτησή τους. Κατά τη συζήτηση της αιτήσεως αυτής, που εκφωνήθηκε από το πινάκιο, οι διάδικοι παραστάθηκαν όπως σημειώνεται πιο πάνω. Ο Εισηγητής Αρεοπαγίτης Γεώργιος Αμελαδιώτης ανέγνωσε την από 7 Ιανουαρίου 2003 έκθεσή του, με την οποία εισηγήθηκε να γίνουν δεκτοί οι πρώτος (κατά το δεύτερο σκέλος του) και ο δεύτερος λόγοι του αναιρετηρίου και να απορριφθούν οι υπόλοιποι. Ο πληρεξούσιος των αναιρεσιόντων ζήτησε την παραδοχή της αιτήσεως αναίρεσεως και ο πληρεξούσιος της αναιρεσίβλητης την απόρριψή της και καθένας την καταδίκη του αντιδίκου μέρους στη δικαστική δαπάνη.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Από τις διατάξεις των άρθρων 22 παρ. 4 του Συντάγματος, που επιβάλλει τη μέριμνα του Κράτους για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, και του άρθρου 4 αυτού, που καθιερώνει την αρχή της ισότητας κατά την οποία επιβάλλεται η επί ίσοις όροις συμμετοχή των εργαζομένων στο σύστημα παροχών και αντιπαροχών της κοινωνικής ασφάλισης, συνάγεται ότι η συνταγματικότητα διάταξης νόμου, που ορίζει ανώτατο όριο στα υπό των ασφαλιστικών Οργανισμών παρεχόμενα βοηθήματα, τελεί υπό την προϋπόθεση ότι το συγκεκριμένο βοήθημα δεν έχει - κατά τη διέπουσα αυτό νομοθεσία - αμιγώς ανταποδοτικό χαρακτήρα (Ολ. Σ.Τ.Ε. 548/1999 Ολ. Α.Π. 32/1995). Εξάλλου οι εργοδοτικές εισφορές του καταβάλλονται από τον εργοδότη προς σχηματισμό των κεφαλαίων συντάξεως, ασθένειας και προνοίας των Ασφαλιστικών Ταμείων των μισθωτών δεν αποτελούν κοινωνικό πόρο αλλά καταβάλλοντας αποκλειστικώς και μόνο εξ αφορμής της εργασίας του μισθωτού και ως αντάλλαγμα αυτής, το οποίο δεν δίδεται απ' ευθείας στο μισθωτό αλλά στο Ασφαλιστικό του Ταμείο προς κάλυψη των αναγκών

του μισθωτού για σύνταξη, νοσηλεία και λήψη ενός χρηματικού ποσού (εφάπαξ) κατά τη συνταξιοδότησή του. Περαιτέρω με το 207/1965 Β.Δ. "Περί συστάσεως ταμείου Ασφαλίσεως Προσωπικού ΕΤΒΑ και εγκρίσεως του διέποντος τούτο κανονισμού" συνεστήθη Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου με την επωνυμία "Ταμείο Ασφαλίσεως Προσωπικού ΕΤΒΑ", στην ασφάλιση του οποίου υπάγονται οι υπάλληλοι της Ελληνικής Τράπεζας Βιομηχανικής Αναπτύξεως (ΕΤΒΑ). Το Ταμείο αυτό περιλαμβάνει τρεις ειδικούς κλάδους ασφάλισης, ήτοι: α) Κλάδου Συντάξεως, β) Κλάδο Υγείας και γ) Κλάδο Προνοίας. Ο Κλάδος Προνοίας περιλαμβάνει την παροχή εφάπαξ αποζημίωσης στους αποχωρούντες από την υπηρεσία ασφαλισμένους ή στα μέλη της οικογένειάς τους (άρθρο 1). Πόροι του Κλάδου Προνοίας είναι: α) Εισφορά των ασφαλισμένων από 4% επί των αποδοχών τους, β) Εισφορά της Τράπεζας (εργοδότης) ίση με την εισφορά των ασφαλισμένων, γ) Οι πρόσοδοι της περιουσίας του Κλάδου Προνοίας και δ) Πας έτερος πόρος που προβλέπεται από τον Κανονισμό και χαριστικές ή μη παροχές, από την Τράπεζα ή οποιοδήποτε τρίτο (άρθρο 30 παρ. 1). Από τις διατάξεις αυτές σαφώς προκύπτει ότι το εφάπαξ βοήθημα που καταβάλλεται στους αποχωρούντες από την υπηρεσία ασφαλισμένους του παραπάνω ταμείου ή στα μέλη της οικογένειάς τους είχε αμιγώς ανταποδοτικό χαρακτήρα αφού αυτό εκταμιεύεται από κεφάλαιο που σχηματίζεται α) από τις εισφορές των εργαζομένων και της εργοδότης τους Τράπεζας, β) από τους πόρους της περιουσίας του και γ) από παροχές της Τράπεζας είτε εκούσιες είτε από το νόμο ή συμφωνία και από χαριστικές παροχές τρίτων. Και συνεπώς διάταξη νόμου, που ορίζει ανώτατο όριο στο παραπάνω χορηγούμενο από τον Τ.Α.Π. ΕΤΒΑ εφάπαξ βοήθημα στους ασφαλισμένους του αντίκειται, σύμφωνα με όσα αναπτύχθηκαν, στις διατάξεις των άρθρων 4 και 22 παρ. 4 του Συντάγματος. Τούτο δεν ανατρέπεται από την διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 57 του Ν. 2084/1992 "Αναμόρφωση της Κοινωνικής Ασφάλισης και άλλες διατάξεις" κατά την οποία η από τον Κανονισμό του Ταμείου προβλεπόμενη εισφορά της ΕΤΒΑ για το Κλάδο Προνοίας μειώνεται από 1.1.1993 κατά το 1/10 για κάθε έτος και προστίθεται κατά το μειούμενο μέρος της στην εργοδοτική εισφορά υπέρ του κλάδου Κυρίας Συντάξεως, αφού το εφάπαξ βοήθημα λαμβάνεται πλέον από κεφάλαιο που σχηματίζεται κυρίως από τις εισφορές των εργαζομένων. Ενδεχομένως να γεννηθεί ζήτημα για περιορισμό του εφάπαξ βοηθήματος για τα μετά την 1.1.1993 έτη ασφαλίσεως του εργαζομένου λόγω μειώσεως των πόρων του Κλάδου Προνοίας από τον περιορισμό της εργοδοτικής εισφοράς και κατά τα αναλογούντα στα έτη κατά (μετά την 1.1.1993) ποσά του βοηθήματος. Και τούτο όχι γιατί το εφάπαξ βοήθημα από 1.1.1993 παύει να είναι συνταξιοδοτικό αλλά γιατί μειώνονται οι πόροι του και κατ' αντιστοιχίας το σχετικό κεφάλαιο του. Επομένως η διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 57 του παραπάνω ν. 2084/1992, κατά την οποία το ακαθάριστο ποσό του εφάπαξ βοηθήματος, που χορηγούν οι φορείς ασφαλίσεως πρόνοιας για 35 έτη ασφάλισης, δεν μπορεί να υπερβαίνει το 10.000.000 δραχμές και για χρόνο ασφάλισης μικρότερο ή μεγαλύτερο των 35 ετών το ποσό αυτό μειώνεται ή αυξάνεται ανάλογα με τα έτη ασφάλισης, αντίκειται στις προαναφερθείσες διατάξεις του Συντάγματος και δεν είναι εφαρμοστέα. Τέλος με την παρ. 1 του άρθρου 3 του ν. 2359/1995 "Εξυγίανση της ΕΤΒΑ", παρεσχέθη στους υπηρετούντες μονίμως υπαλλήλους της ΕΤΒΑ το δικαίωμα οικειοθελούς αποχώρησης από την υπηρεσία υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου αυτού και με την παροχή στους αποχωρούντες προσθέτου συνταξίμου χρόνου και με την παρ. 8 εδαφ. γ' του ιδίου άρθρου η ΕΤΒΑ ανέλαβε την υποχρέωση να καταβάλει στους αποχωρούντες λόγω της εθελουσίας εξόδου υπαλλήλους της το εφάπαξ βοήθημα του κλάδου Προνοίας του ΤΑΠ-ΕΤΒΑ για λογαριασμό αυτού και συνεπώς οι αποχωρούντες λόγω εθελουσίας εξόδου υπάλληλοι της νομιμοποιούνται

παθητικώς να στραφούν εναντίον της προς είσπραξη του εν λόγω βοηθήματος. Στην προκειμένη περίπτωση το Εφετείο με την προσβαλλομένη απόφαση του, όπως από αυτή προκύπτει, δέχθηκε τα εξής: Οι αναιρεσεύοντες εργάζονταν στην αναιρεσίβλητη Τράπεζα δυνάμει συμβάσεων παροχής εξαρτημένης εργασίας. Το Νοέμβριο του έτους 1995 υπέβαλαν στην αναιρεσεύουσα αίτηση για οικειοθελή αποχώρηση σύμφωνα με το ν. 2359/1995. Η αναιρεσίβλητη αποδέχθηκε τις αιτήσεις τους, έλυσε τις συμβάσεις εργασίας τους και τους κατέβαλε το εφάπαξ βοήθημα, το οποίο edικαιοούνταν να λάβουν από το Τ.Α.Π. - Ε.Τ.Β.Α. και σύμφωνα με την παρ. 8 εδαφ. γ' του Ν. 2359/1995 υποχρεώθηκε να καταβάλει αυτή για λογαριασμό του Ταμείου, μειωμένο όμως σύμφωνα με το άρθρο 57 παρ. 3 του ν. 2084/1992. Και περαιτέρω έκρινε ότι η μείωση αυτή δεν είναι αντισυνταγματική. Ετσι όμως παραβίασε ευθέως τις διατάξεις των άρθρων 4 και 22 παρ. 4 του Συντάγματος. Επομένως ο πρώτος λόγος (κατά το δεύτερο σκέλος του) και ο δεύτερος του αναιρετηρίου, που προβλέπονται από το άρθρο 559 αρ. 1 ΚΠολΔ και με τους οποίους προβάλλεται η αιτίαση ότι το Εφετείο παραβίασε τις διατάξεις του Συντάγματος, είναι βάσιμος. Δοθέντος όμως ότι το Τμήμα τούτο, που δικάζει την υπόθεση, κρίνει ότι η διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 57 του προαναφερθέντος ν. 2084/1992 είναι αντισυνταγματική, είναι υποχρεωμένο σύμφωνα με το άρθρο 100 παρ. 5 του Συντάγματος και 263 παρ. 2 εδαφ. γ' του ΚΠολΔ να παραπέμψει τους ανωτέρω λόγους (πρώτο κατά το δεύτερο σκέλος του και δεύτερο) του αναιρετηρίου στην Τακτική Ολομέλεια.

II. ΟΙ αναιρεσεύοντες με το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου και τον τρίτο λόγο του αναιρετηρίου ισχυρίζονται ότι το Εφετείο δεν έλαβε υπόψη τους ισχυρισμούς που προέβαλαν, κατά παράβαση του άρθρου 559 αριθ. 8 ΚΠολΔ. Ειδικότερα προβάλλουν ότι ισχυρίστηκαν α) Ότι στην επίδικη υπόθεση το εφάπαξ βοήθημα δεν υπόκειται στους περιορισμούς του ν. 2084/1992 γιατί η εθελουσία αποχώρηση τους αποτελεί ειδική ρύθμιση. Και β) Ότι ο νόμος αυτός παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας. Οι λόγοι αυτοί είναι απαράδεκτοι γιατί οι παραπάνω ισχυρισμοί δεν αποτελούν "πράγματα" κατά την έννοια του αριθμού 8 του άρθρου 559 ΚΠολΔ αλλά νομικά επιχειρήματα.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Απορρίπτει το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου και το τρίτο λόγο της από 21.9.2001 αιτήσεως τωνκλπ περί αναιρέσεως της υπ' αριθμ. 999/2000 αποφάσεως του Εφετείου Αθηνών. Και

Παραπέμπει στην Τακτική Ολομέλεια του Αρείου Πάγου τους πρώτο (κατά το δεύτερο σκέλος του) και δεύτερο λόγους της παραπάνω από 21.9.2001 αιτήσεως αναιρέσεως.

Κρίθηκε, αποφασίστηκε στην Αθήνα στις 5 Μαρτίου 2003 και δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριό του στις 1 Απριλίου 2003.

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Πρόεδρος: Β. Μποτόπουλος
Εισηγητής: Γ. Δεληγιάννης, Σύμβουλος,
Δικηγόροι: Αλέξ. Χρυσικόπουλος, Βλ. Βούκαλης.

8. Επειδή, με την διάταξη του άρθρου 87 παρ. 2 του Ν. 1892/1990 (ΦΕΚ 101) ορίσθηκε ότι: "...". Με την διάταξη αυτή αποδεσμεύθηκε ο κανονιστικός νομοθέτης κατά τον καθορισμό της συγκροτήσεως των συλλογικών οργάνων των ασφαλιστικών οργανισμών από την υποχρέωση της πλειοψηφικής εκπροσωπήσεως των ασφαλισμένων που επέβαλε η διάταξη του άρθρου 20 παρ. 1 εδ. 2 του Ν. 1539/1985 (ΦΕΚ 64). Επί τη βάση της εξουσιοδοτικής αυτής διατάξεως του ν. 1892/90, εκδόθηκε η υπ' αριθ. 1592/30.8.1990 κανονιστική απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης και Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΦΕΚ 559 τ. Β') με την οποία διευρέθηκε η συγκρότηση του διοικητικού συμβουλίου του παρεμβαίνοντος Ταμείου* κατά τέσσερα μέλη, τα οποία θα επιλεγούν από τον κύκλο των προσώπων που διαθέτουν γνώσεις ή εμπειρίες σε θέματα οικονομικά, διοίκησης ή οργάνωσης, έτσι ώστε να χάνουν την πλειοψηφία οι εκπρόσωποι των ασφαλισμένων και συνταξιούχων. Σε εφαρμογή της κανονιστικής αυτής αποφάσεως εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση, με την οποία διορίσθηκαν τα έντεκα μέλη του διοικητικού συμβουλίου του παρεμβαίνοντος, από τα οποία τέσσερα μόνον μέλη προέρχονται από τον κύκλο των ασφαλισμένων και συνταξιούχων του Ταμείου.

9. Επειδή το άρθρο 22 παρ. 4 του ισχύοντος Συντάγματος ορίζει ότι: "Το Κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, όπως νόμος ορίζει". Με την διάταξη αυτή ο Συντακτικός νομοθέτης περιέβαλε με συνταγματικό κύρος την αρχή της κοινωνικής ασφαλίσεως και ανέθεσε στον κοινό νομοθέτη την εξειδίκευσή της ανάλογα με τις περιστάσεις. Η μόνη δέσμευση που επέβαλε σχετικά με την μορφή του ασφαλιστικού φορέα, εκεί όπου ο νόμος καθιερώνει την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση και θεσπίζει την υποχρεωτική καταβολή ασφαλιστικής εισφοράς, είναι η παροχή της κοινωνικής ασφαλίσεως είτε από μόνο το Κράτος είτε από νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (ΟλΣτΕ 5024/1987). Κανένα όμως περιορισμό δεν επέβαλε ως προς τον τρόπο οργάνωσης και διοικήσεως των νομικών προσώπων που θα καταστούν φορείς της κοινωνικής ασφαλίσεως, δεδομένου ότι ο νομοθέτης είναι ελεύθερος να επιλέξει την παροχή της από το ίδιο το Κράτος. Τέτοια δέσμευση του κοινού νομοθέτη δεν απορρέει ούτε από το πνεύμα του Συντάγματος ούτε από τις γενικές αρχές που πηγάζουν από τις συνταγματικές διατάξεις με τις οποίες καθιερώνεται η αρχή του κοινωνικού κράτους. Κατ'ακολουθίαν είναι απορριπτέτοι ως αβάσιμοι οι λόγοι ακυρώσεως, με τους οποίους προβάλλεται ότι, κατά παράβαση του άρθρου 22 παρ. 4 του Συντάγματος και των συνταγματικά κατοχυρωμένων θεσμικών εγγυήσεων της κοινωνικής ασφαλίσεως, θίγεται με την ως άνω κανονιστική απόφαση, σε εφαρμογή της οποίας εκδόθηκε η πληττόμενη απόφαση, η ουσιαστική συμμετοχή των ασφαλισμένων στη διοίκηση των ασφαλιστικών φορέων. Αν και, κατά την γνώμη δυο μελών του Δικαστηρίου με αποφασιστική ψήφο, ο Συντακτικός νομοθέτης, με την καθιέρωση της αρχής της κοινωνικής ασφαλίσεως, υιοθέτησε τον θεσμό αυτόν όπως είχε διαμορφωθεί κατά τα βασικά του στοιχεία και τις θεμελιώδεις εγγυήσεις

για την αποτελεσματική λειτουργία του, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η πλειοψηφική συμμετοχή των εκπροσώπων των ασφαλισμένων στα διοικητικά όργανα των ασφαλιστικών φορέων.

10. Επειδή, η εξουσιοδοτική διάταξη του άρθρου 87 παρ. 2 του Ν. 1892/1990, αξιώνοντας την κατοχή γνώσεως ή εμπειριών, σε θέματα οικονομικά, διοίκησης και οργάνωσης, από τα πρόσωπα που θα στελεχώσουν τα συλλογικά όργανα των ασφαλιστικών φορέων, εκτός των μελών που θα υποδειχθούν από τις οικείες επαγγελματικές οργανώσεις και των αιρετών μελών, κατά τον επανακαθορισμό της συγκροτήσεως των σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, διέγραψε με τρόπο ορισμένο και σύμφωνα με τον σκοπό των Οργανισμών αυτών τα κριτήρια επιλογής των εν λόγω προσώπων. Μέσα στα όρια της εξουσιοδοτικής αυτής διατάξεως κινήθηκε η ως άνω κανονιστική απόφαση, σε εφαρμογή της οποίας εκδόθηκε η ρητ'αναλυόμενη πράξη ως προς τις γνώσεις και εμπειρίες που πρέπει να έχουν τα πρόσωπα με τα οποία διευρύνθηκε η συγκρότηση του διοικητικού συμβουλίου του παρεμβαίνοντος. Κατ'ακολουθίαν, είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι οι λόγοι ακυρώσεως, με του ρητ'αναλυόμενου προβάλλεται αοριστία της εξουσιοδοτικής διατάξεως και υπέρβαση των ορίων της από την ως άνω κανονιστική απόφαση. Αν και κατά τη γνώμη έντεκα μελών του Δικαστηρίου με αποφασιστική ψήφο και ενός Παρέδρου, κατά την έννοια της εξουσιοδοτικής διατάξεως και υπέρβαση των ορίων της από την ως άνω κανονιστική απόφαση. Αν και κατά τη γνώμη έντεκα μελών του Δικαστηρίου με αποφασιστική ψήφο και ενός Παρέδρου, κατά την έννοια της εξουσιοδοτικής διατάξεως, ερμηνευομένης σύμφωνα με τον σκοπό της, που είναι η εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία των συλλογικών οργάνων του εκτεταμένου δημόσιου τομέα, με την στελέχωσή τους με πρόσωπα με ειδικές γνώσεις και πείρα, έπρεπε οι κανονιστικές αποφάσεις, με τις οποίες θα διευρύνονται τα ως άνω συλλογικά όργανα, να μη αρκестούν στην απλή επανάληψη των ορισμών του νόμου ως προς τα αξιούμενα προσόντα, αλλά να χωρήσουν σε κανονιστική εξειδίκευσή των ανάλογα εμ τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες των ποικίλων υπηρεσιών και οργανισμών του ευρύτατου δημόσιου τομέα, ώστε να είναι εφικτός ο δικαστικός έλεγχος των ατομικών πράξεων διορισμού των ως άνω μελών. Έτσι, σύμφωνα με την γνώμη αυτή που μειοψήφησε, η υπουργική απόφαση 1592/30.8.90, που δεν προέβη σε τέτοιο κανονιστικό καθορισμό των προσόντων των εν λόγω προσώπων εν όψει των ιδιαιτεροτήτων και των αναγκών του παρεμβαίνοντος ασφαλιστικού φορέα, παρέβη τον εξουσιοδοτικό νόμο και για τον λόγο αυτό πληττόμενη ατομική πράξη, που εκδόθηκε σε εφαρμογή της, είναι ακυρωτέα.

Α ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ/2001 (1)

Κοινωνική Ασφάλιση. Συγχώνευση αμφοτέρων Ταμείων Επικουρικής Ασφάλισης και Ταμείων Αρωγής σε ένα ευρύτερο Ταμείο (ΤΕΑΔΥ). Συνταγματικότητα της ρύθμισης του Ν. 2676/99. Συγχώνευση του Ταμείου Αρωγής Υπαλλήλων Υπουργείου Προεδρίας της Κυβερνήσεως και Εξωτερικών (ΤΑΥΥΠΚΕΣ). Νομιμοποίηση Σωματείων των εργαζομένων και μερών τους για άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως.
Ομοιες οοι 3098 και 3097/2001 ΣτΕ (ΟΛΟΜ).

Αριθμός 3099/2001

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του την 1η Ιουνίου 2001, με την εξής σύνθεση : Ν. Παπαδημητρίου, Προεδρεύων Αντιπρόεδρος, σε αναπλήρωση του Προέδρου και των αρχαιότερων του Αντιπροέδρων, που είχαν κώλυμα, Ι. Μαρή, Θ. Χατζηπαύλου, Γ. Παναγιωτόπουλος, Ν. Ντούβας, Δ. Κωστόπουλος, Κ. Μενουδάκος, Ε. Γαλανού, Π.Ν. Φλώρος, Γ. Παπαμεντζελόπουλος, Π. Πικραμμένος, Αγγ. Θεοφιλοπούλου, Ν. Σακελλαρίου, Θ. Παπαευαγγέλου, Εμ. Δαρζέντας, Δ. Πετρούλιας, Ν. Ρόζος, Αθ. Ράντος, Δ. Μπριόλας, Ελ. Δανδουλάκη, Χρ. Ράμμος, Δ. Μαρινάκης, Στ. Χαραλάμπους, Π. Κοτσώνης, Μ. Καραμανώφ, Ι. Μαντζουράνης, Αικ. Σακελλαροπούλου, Σύμβουλοι, Ελ. Αναγνωστοπούλου, Ι. Γράβαρης, Πάρεδροι. Γραμματέας ο Μ. Καλαντζής.

Για να δικάσει την από 26 Μαΐου 1999 αίτηση :

των : οι οποίοι παρέστησαν με την δικηγόρο Χρυσούλα Μουκίου (Α.Μ. 17174), που την διόρισαν στο ακροατήριο, η οποία παρέστη με την ίδια ως άνω δικηγόρο Χρυσούλα Μουκίου, που την διόρισε στο ακροατήριο ο Πρόεδρος της, οι οποίοι παρέστησαν με την ίδια ως άνω δικηγόρο Χρυσούλα Μουκίου, που την διόρισαν με πληρεξούσιο,

κατά των : ο οποίος παρέστη με τον Ανδρέα Γραμματικό, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και το οποίο παρέστη με την δικηγόρο Αθηνά Πετρόγλου (Α.Μ. 14096), που την διόρισε με απόφαση το Διοικητικό του Συμβούλιο.

Η πιο πάνω αίτηση παραπέμφθηκε στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου, κατόπιν της υπ' αριθμ. 92/2001 παραπεμπτικής αποφάσεως του Ε? Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας, προκειμένου να επιλύσει η Ολομέλεια το

ζήτημα που αναφέρεται στην απόφαση.

Με την αίτηση αυτή οι αιτούντες επιδιώκουν να ακυρωθούν : α) η υπ' αριθ. Φ.144/1124/23.3.1999 απόφαση του Υφυπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων με τον τίτλο "Κανονισμός Οικονομικής Οργάνωσης και Λογιστικής Λειτουργίας του ΤΕΑΔΥ" (Β? 298/1.4.1999), β) η υπ' αριθ. 1/θέμα 6ο/5.4.1999 απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου (Δ.Σ.) του Ταμείου Επικουρικής Ασφαλίσεως Δημοσίων Υπαλλήλων (ΤΕΑΔΥ) για την νομική εκπροσώπηση του Ταμείου στις εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις των καταργηθέντων Ταμείων Αρωγής Δημοσίων Υπαλλήλων, γ) η υπ' αριθ. 2/θέμα 8ο/15.4.1999 απόφαση του αυτού Δ.Σ. για το άνοιγμα λογαριασμού του ΤΕΑΔΥ στην Τράπεζα της Ελλάδος και το κλείσιμο των αντίστοιχων λογαριασμών των καταργηθέντων Ταμείων, δ) η υπ' αριθ. 2/θέμα 3ο/15.4.1999 απόφαση του αυτού Δ.Σ. για την συγκρότηση επιτροπής συντάξεως απογραφής των περιουσιακών στοιχείων του ΤΕΑΔΥ και κάθε άλλη συναφής πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Ο Εισηγητής, Σύμβουλος Αθ. Ράντος, άρχισε τη συζήτηση της υποθέσεως με την ανάγνωση της παραπεμπτικής αποφάσεως, η οποία αποτελεί και την εισήγηση του Τμήματος.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε την πληρεξουσία των αιτούντων, η οποία ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση, την πληρεξουσία του Ταμείου και τον αντιπρόσωπο του Υπουργού, οι οποίοι ζήτησαν την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου και

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε κατά τον Νόμο

1. Επειδή, για την άσκηση της κρινομένης αιτήσεως έχουν καταβληθή τα κατά νόμο τέλη και το παράβολο (διπλότυπα εισπράξεως υπ' αριθ. 1946214, 1946215 έτους 1999 της ΔΟΥ Ενσήμων και Δικαστικών Εισπράξεων Αθηνών και ειδικό έντυπο παραβόλου υπ' αριθ. 1779094, σειρά Α?).

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή, η οποία εισάγεται προς συζήτηση ενώπιον της Ολομελείας κατόπιν της υπ' αριθ. 92/2001 παραπεμπτικής αποφάσεως του Ε? Τμήματος, λόγω γενικότερης σημασίας, ζητείται η ακύρωση : α) της υπ' αριθ. Φ.144/1124/23.3.1999 αποφάσεως του Υφυπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων με τον τίτλο "Κανονισμός Οικονομικής Οργάνωσης και Λογιστικής Λειτουργίας του ΤΕΑΔΥ" (Β?298/1.4.1999), β) της υπ' αριθ. 1/θέμα 6ο/5.4.1999 αποφάσεως του Διοικητικού Συμβουλίου (Δ.Σ.) του Ταμείου Επικουρικής Ασφαλίσεως Δημοσίων Υπαλλήλων (ΤΕΑΔΥ) για την νομική εκπροσώπηση του Ταμείου στις εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις των καταργηθέντων Ταμείων Αρωγής Δημοσίων Υπαλλήλων, γ) της υπ' αριθ. 2/θέμα 8ο/15.4.1999 αποφάσεως του αυτού Δ.Σ. για το άνοιγμα λογαριασμού του ΤΕΑΔΥ στην Τράπεζα της Ελλάδος και το κλείσιμο των αντίστοιχων λογαριασμών των καταργηθέντων

Ταμείων και δ) της υπ' αριθ. 2/θέμα 3ο/15.4.1999 αποφάσεως του αυτού Δ.Σ. για την συγκρότηση επιτροπής συντάξεως απογραφής των περιουσιακών στοιχείων του ΤΕΑΔΥ.

3. Επειδή, ο πρώτος των αιτούντων είναι, κατά τα προσκομισθέντα από αυτόν στοιχεία, μόνιμος υπάλληλος του Υπουργείου Πολιτισμού, ενώ ο δεύτερος μόνιμος υπάλληλος του Υπουργείου Εξωτερικών, αμφότεροι δε υπάγονταν μέχρι τούδε στην ασφάλιση του Ταμείου Αρωγής Υπαλλήλων Υπουργείου Προεδρίας της Κυβερνήσεως και Εξωτερικών (ΤΑΥΥΠΚΕΞ). Εξ άλλου, τα αιτούντα σωματεία, που έχουν, κατά τα καταστατικά τους, ως σκοπό τους, την υπεράσπιση και προαγωγή των υλικών και ηθικών συμφερόντων των μελών τους, έχουν ως μέλη εν ενεργεία υπαλλήλους των Υπουργείων Εξωτερικών και Πολιτισμού υπαγόμενους στην ασφάλιση του αυτού Ταμείου. Με τις ανωτέρω ιδιότητες οι αιτούντες με έννομο συμφέρον ασκούν την κρινομένη αίτηση αφού προβάλλουν ότι με τις προσβαλλόμενες πράξεις, που έχουν κατά τούτο εκτελεστό χαρακτήρα, επέρχεται η λογιστική συγχώνευση του ανωτέρω Ταμείου στο ΤΕΑΔΥ προς βλάβη των συνταξιοδοτικών τους δικαιωμάτων, παραδεκτώς δε ομοδικούν αφού προβάλλουν κοινούς λόγους ακυρώσεως στηριζόμενους στην αυτή νομική και πραγματική βάση. Εξ άλλου, οι προσβαλλόμενες πράξεις, που έχουν εκδοθή δυνάμει των αυτών διατάξεων του ν. 2676/1999 για την συγχώνευση των Ταμείων Αρωγής Δημοσίων Υπαλλήλων στο ΤΕΑΔΥ και κατατείνουν στο αυτό αποτέλεσμα, είναι κατά το προσβαλλόμενο μέρος τους συναφείς μεταξύ τους (πρβλ. ΣτΕ Ολομ. 1461/1995).

4. Επειδή, με το άρθρο 14 του ν. 2676/1999 (Α? 1) συνεστήθη, από 1.4.1999, νπδδ με την επωνυμία ΤΕΑΔΥ, με σκοπό την παροχή επικουρικής συντάξεως, μεταξύ άλλων, στα πρόσωπα που ασφαλιζόνταν στα μνημονεύόμενα στην παρ. 1 περ. α του άρθρου 15 του νόμου δώδεκα Ταμεία Αρωγής δημοσίων υπαλλήλων, στα οποία συγκαταλέγεται και το ΤΑΥΥΠΚΕΞ. Με την παρ. 1 του άρθρου 16 του νόμου ορίσθηκε ότι από την ημερομηνία συστάσεως του ΤΕΑΔΥ καταργούνται τα ανωτέρω Ταμεία Αρωγής και το σύνολο του ενεργητικού και παθητικού της περιουσίας τους περιέρχεται αυτοδικαίως στο ΤΕΑΔΥ, ως καθολικό διάδοχο. Πόροι του ΤΕΑΔΥ για τους ασφαλισμένους μέχρι 31.12.1992 είναι κυρίως, κατά το άρθρο 17 παρ. 1 Κεφ. Α του νόμου, μηνιαία εισφορά των ασφαλισμένων και εισφορά του Δημοσίου, οι οποίες αρχικώς ανέρχονται σε ποσοστό 5% και 1% αντιστοίχως, για να διαμορφωθούν τελικώς την 1.1.2002 με κλιμακωτές αυξομειώσεις, σε 3% για τον καθένα. Η κατά τον κανόνα της περ. α της παρ. 1 του άρθρου 19 του νόμου χορηγούμενη στους ασφαλισμένους σύνταξη ανέρχεται σε ποσοστό 20% των συνταξίμων αποδοχών του τελευταίου μηνός εξόδου από την υπηρεσία, ορίζεται όμως ειδικώς με την περ. γ της αυτής παραγράφου ότι "όπου από τις καταστατικές διατάξεις των καταργούμενων Ταμείων Αρωγής των Δημοσίων Υπαλλήλων προβλέπεται μεγαλύτερο ποσοστό ... και εφ' όσον έχουν υπαχθή στην ασφάλιση μέχρι 31.12.1992, αυτό εξακολουθεί να καταβάλλεται και για τους ασφαλισμένους που θα καταστούν συνταξιούχοι μετά τη δημοσίευση του παρόντος ...". Το κατά το άρθρο 22 παρ. 1 του νόμου Διοικητικό Συμβούλιο του ΤΕΑΔΥ αποτελείται από 13 μέλη, εκ των οποίων 5 είναι εκπρόσωποι των Υπουργείων των οποίων το προσωπικό ασφαλίζεται στο Ταμείο και 5 εκπρόσωποι των δημοσίων υπαλλήλων προτεινόμενοι από την ΑΔΕΔΥ, ενώ,

κατά την παρ. 1 του άρθρου 24 του νόμου, το Καταστατικό του ΤΕΑΔΥ καταρτίζεται με προεδρικό διάταγμα, παρέχεται δε, με την παρ. 3 του αυτού άρθρου, η εξουσιοδότηση για την έκδοση της ήδη προσβαλλομένης πράξεως.

5. Επειδή, κατά του προσβαλλόμενου Κανονισμού, με το άρθρο 108 του οποίου προβλέπεται, μεταξύ άλλων, και ο τρόπος λογιστικής απεικόνισης της ενοποιήσεως της περιουσίας των καταργουμένων Ταμείων και συντάξεως του ισολογισμού ενάρξεως του ΤΕΑΔΥ, προβάλλεται, ως λόγος ακυρώσεως, ότι εξεδόθη κατ' εφαρμογή διατάξεων του ν. 2676/1999 με τις οποίες, κατά παράβαση του άρθρου 22 παρ. 4 του Συντάγματος που επιτάσσει την μέριμνα του Κράτους για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων αλλά και της αρχής της επικουρικότητας, καταργείται το υγιές, εύρωστο και αυτοδιοικούμενο ΤΑΥΥΠΚΕΞ και συνιστάται αντ' αυτού νέο Ταμείο μη διοικούμενο από εκπροσώπους των ιδίων των ασφαλισμένων και των συνταξιούχων αλλ' από εκπροσώπους του Κράτους και τρίτων.

6. Επειδή, το άρθρο 22 παρ. 4 (ήδη, μετά την δημοσίευση του από 6.4.2001 ψηφίσματος της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής στο υπ' αριθ. 84/17.4.2001, τ. Α', ΦΕΚ, άρθρο 22 παρ. 5) του Συντάγματος ορίζει ότι : "Το Κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, όπως νόμος ορίζει". Με την διάταξη αυτή ο συντακτικός νομοθέτης περιέβαλε με συνταγματικό κύρος την αρχή της κοινωνικής ασφαλίσεως και ανέθεσε στον κοινό νομοθέτη την εξειδίκευσή της ανάλογα με τις περιστάσεις. Η μόνη δέσμευση που επέβαλε σχετικά με την μορφή του ασφαλιστικού φορέα εκεί όπου ο νόμος καθιερώνει την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση και θεσπίζει την υποχρεωτική καταβολή ασφαλιστικής εισφοράς είναι η παροχή της κοινωνικής ασφαλίσεως είτε από μόνο το Κράτος είτε από νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Κανένα όμως περιορισμό δεν επέβαλε ως προς τον τρόπο οργανώσεως και διοικήσεως των νομικών προσώπων που θα καταστούν φορείς της κοινωνικής ασφαλίσεως, δεδομένου ότι ο νομοθέτης είναι ελεύθερος να επιλέξει την παροχή της από το ίδιο το Κράτος. Τέτοια δέσμευση του κοινού νομοθέτη δεν απορρέει ούτε από το πνεύμα του Συντάγματος ούτε από τις γενικές αρχές που πηγάζουν από τις συνταγματικές διατάξεις με τις οποίες καθιερώνεται η αρχή του Κοινωνικού Κράτους (Ολ. ΣτΕ 2692/ 1993).

7. Επειδή, το ΤΑΥΥΠΚΕΞ είχε ιδρυθή με το β.δ. της 27/31.12. 1956 (Α? 305) ως νπδδ στο οποίο ασφαλιζονται υποχρεωτικώς για παροχή επικουρικής συντάξεως οι υπάλληλοι του Υπουργείου Εξωτερικών και της Γενικής Διευθύνσεως Τύπου του Υπουργείου Προεδρίας της Κυβερνήσεως, κατά δε τον εγκριθέντα με την υπ' αριθ. 1309/Α/2/(1959)/ 30.4.1960 κοινή απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών, Προεδρίας της Κυβερνήσεως και Οικονομικών (Β? 206) Οργανισμό του, διοικείται από Διοικητικό Συμβούλιο αποτελούμενο κατά πλειοψηφία από υπαλλήλους των ανωτέρω Υπουργείων και από ασφαλισμένους. Οι πόροι του προέρχονταν αποκλειστικώς από εισφορές των ασφαλισμένων (κρατήσεις επί των αποδοχών των) και από την διαχείριση της περιουσίας του (βλέπε και άρθρο 3 ν.δ/τος 95/1973, Α?169, για τους πόρους όλων των Ταμείων Αρωγής Δημοσίων Υπαλλήλων). Μεταγενεστέρως διευρύνθηκε κανονιστικώς ο κύκλος των υπαγομένων στην ασφάλιση προσώπων, με την προσθήκη των υπαλλήλων του Υπουργείου

Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης των προερχομένων από το τέως Υπουργείο Προεδρίας της Κυβερνήσεως και των υπαλλήλων του Υπουργείου Πολιτισμού, χωρίς όμως και την αντίστοιχη μεταφορά των ήδη συνταξιούχων υπαλλήλων του αντίστοιχου κλάδου, οι οποίοι παρέμειναν υπαγόμενοι στο Ταμείο Αρωγής Υπαλλήλων του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας. Αυξήθηκε επίσης κανονιστικώς ο αριθμός των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, στα οποία, κατά τους ορισμούς του άρθρου 87 παρ. 2 του ν. 1892/1990 (Α? 101) και της υπ' αριθ. οικ. 1592/30.

8.1990 κοινής αποφάσεως των Υπουργών Προεδρίας της Κυβερνήσεως και Υγείας (Β? 559), προστέθηκαν και 4 μέλη προερχόμενα από κύκλο προσώπων με γνώσεις ή εμπειρία σε θέματα οικονομικά, διοικήσεως και οργανώσεως.

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, κατά διαστήματα αναπροσαρμόζονταν κανονιστικώς τόσο το ύψος των εισφορών των ασφαλισμένων όσο και το ύψος των παροχών (25% των συντάξιμων αποδοχών του τελευταίου μηνός εξόδου από την υπηρεσία, κατά τον χρόνο της συγχωνεύσεως του Ταμείου), κατόπιν προτάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου του Ταμείου, ενώ η οικονομική κατάσταση του Ταμείου, κατά την από τον μήνα Σεπτέμβριο 1993 σχετική αναλογιστική μελέτη, ήταν μεν κατά τον χρόνο εκείνο καλή, με ορατό όμως κίνδυνο επιδεινώσεως αν δεν υπήρχε αύξηση των εισφορών και μείωση των παροχών. (Σχέση συνταξιούχων προς ασφαλισμένους 1 : 16,7 το έτος 1975, 1 : 4,71 το έτος 1998). Με τα δεδομένα αυτά, το συγχωνευθέν ταμείο δεν ήταν αυτοδιοικούμενο αλλ' ο αριθμός και οι ιδιότητες των μελών του Διοικητικού του Συμβουλίου, καθώς επίσης και ο κύκλος των ασφαλισμένων του και το ύψος των εισφορών και των παροχών του καθορίζονταν εκάστοτε από τον νομοθέτη, κατά τρόπο ώστε η οικονομική του κατάσταση και η βιωσιμότητά του να είναι προεχόντως αποτέλεσμα νομοθετικών επιλογών. Εξ άλλου, με την ρύθμιση του άρθρου 14 του ν. 2676/1999, μικρότερα ομοειδή ταμεία επικουρικής ασφαλίσεως ιδρυθέντα από το Κράτος ως νπδδ, συγχωνεύονται σε επίσης από το Κράτος ιδρυόμενο νέο ευρύτερο ταμείο με την αυτή νομική φύση. Υπό τα δεδομένα αυτά, το ως άνω σύστημα των διατάξεων του ν. 2676/1999 δεν παραβιάζει, κατά τα εκτεθέντα στην προηγούμενη σκέψη, το άρθρο 22 παρ. 4 του Συντάγματος, δεδομένου ότι με τις διατάξεις αυτές ο νομοθέτης προέβη σε μη, κατ' αρχήν, απαγορευόμενη από το Σύνταγμα συγχώνευση οργανισμών κοινωνικής ασφαλίσεως που είχαν ιδρυθή και λειτουργούσαν ως νπδδ. Συνεπώς, ο περί του αντιθέτου λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος. Εξ άλλου, ο λόγος ακυρώσεως ότι, κατά παράβαση της αρχής της ισότητας (άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος και άρθρο 26 του κυρωθέντος με το άρθρο πρώτο του ν. 2462/1997, Α?25, Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα) εισάγεται, με την συγχώνευση των Ταμείων Αρωγής, ενιαία ρύθμιση για ασφαλιστικούς οργανισμούς, ασφαλισμένους και συνταξιούχους που τελούσαν υπό διαφορετικές συνθήκες, αφού εξομοιώνονται Ταμεία εύρωστα και υγιή με μη βιώσιμα Ταμεία, πρέπει να απορριφθή ως αβάσιμος δεδομένου ότι, εν όψει και του γεγονότος ότι δεν θίγονται οι προς τους συνταξιούχους του συγχωνευθέντος Ταμείου παροχές, δεν εκωλύετο ο νομοθέτης από την αρχή της ισότητας, εκπληρώνοντας την κατά το άρθρο 22 παρ. 4 του Συντάγματος υποχρέωσή του να μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, να αναβαθμίσει, με εν μέρει μάλιστα κρατική επιχορήγηση (εισφορά), την κατάσταση ασφαλισμένων υστερούντων έναντι άλλων σε ασφαλιστική κάλυψη, στην περίπτωση δε αυτή η αρχή της

ισότητος δεν τον υποχρεώνει να αναβαθμίσει αναλόγως και τους λοιπούς ασφαλισμένους. Κατά την γνώμη όμως των Συμβούλων Ι. Μαρή και Θ. Παπαευαγγέλου είναι μεν κατ' αρχήν επιτρεπτή, κατά το Σύνταγμα, η μεταβολή της διοικητικής διαρθρώσεως των ήδη υφισταμένων οργανισμών κοινωνικής ασφαλίσεως και η συγχώνευσή τους με άλλους, δεν είναι όμως επιτρεπτή η επ' ευκαιρία της συγχωνεύσεως, εισαγωγή ρυθμίσεων που να οδηγούν σε απώλεια κεκτημένων δικαιωμάτων κοινωνικής ασφαλίσεως ασφαλισμένων των συγχωνευομένων Ταμείων. Κατά την ειδικότερη δε διατύπωση των Συμβούλων Ν. Σακελλαρίου και Μ. Καραμανώφ, από τη αρχή της βιωσίμου αναπτύξεως, κατοχυρουμένης με τις Συνθήκες του Μάαστριχτ και του κμστερνταμ (ήδη δε και με το άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος) συνάγεται η αρχή της βιωσίμου κοινωνικής πολιτικής, ήτοι η προστασία του κοινωνικού κεφαλαίου, στο οποίο ανήκει κατ' εξοχήν ο θεσμός της κοινωνικής ασφαλίσεως, ο οποίος αποτελεί ουσιώδη όρο της ποιότητας ζωής των εργαζομένων. Στο πλαίσιο της βιωσίμου κοινωνικής πολιτικής δύναται μεν κατ' αρχήν ο νομοθέτης να προβαίνει σε συγχωνεύσεις ασφαλιστικών οργανισμών και ταμείων, αλλά τούτο υπό την αυτονόητη προϋπόθεση ότι εντεύθεν, δηλαδή εκ της ενεργείας ταύτης, δεν καθίσταται χείρων ή επισφαλής η ασφαλιστική σχέση των ασφαλισμένων στα συγχωνευόμενα ταμεία, και δη όχι μόνον αμέσως αλλά και για το μέλλον εξ εμμέσων συνεπειών της συγχωνεύσεως. Τούτο ισχύει κατά μείζονα λόγον προκειμένου περί συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως όπως το ελληνικό, το οποίο χαρακτηρίζεται από την πολλαπλότητα και ανομοιογένεια των ασφαλιστικών οργανισμών, εις τρόπον ώστε η υπαγωγή του εργαζομένου στον ένα ή τον άλλον εξ αυτών να αποτελεί ουσιώδη παράγοντα εκτιμώμενον κατά την επιλογή του επαγγέλματός του. Κατά συνέπεια, επιτρεπτή κατά την έννοια του άρθρου 22 παρ. 4 του Συντάγματος, ερμηνευομένου υπό το φως των προεκτεθέντων, είναι μόνον η συγχώνευσis ομοιογενών ασφαλιστικών οργανισμών, ευρισκομένων σε παραπλήσιο επίπεδο βιωσιμότητας, πράγμα το οποίον πρέπει να προκύπτει από τα πορίσματα επιστημονικής μελέτης τεκμηριουμένης με τα κατάλληλα στοιχεία. Η τελευταία αυτή προϋπόθεσις είναι ουσιώδης όρος της βιωσιμότητος της επιχειρουμένης από τον νομοθέτη συγχωνεύσεως και, επομένως, η συνδρομή του όρου αυτού ελέγχεται από τον ακυρωτικό δικαστή. Εν προκειμένω, εκ των στοιχείων του φακέλλου δεν προκύπτει η ύπαρξις τέτοιας μελέτης τεκμηριούσης την βιωσιμότητα της επιμάχου συγχωνεύσεως και, κατά συνέπειαν, η τελευταία δεν μπορεί να θεωρηθεί σύμφωνος προς το Σύνταγμα, και δη τόσο προς το άρθρο 22 παρ. 4 όσον και προς τα άρθρα 17 και 4 αυτού. Συνεπώς, κατά την γνώμη αυτή, ο περί παραβάσεως του άρθρου 22 παρ. 4 του Συντάγματος λόγος ακυρώσεως είναι βάσιμος και έπρεπε να γίνει δεκτός, ενώ, κατά την γνώμη των Συμβούλων Ν. Σακελλαρίου και Μ. Καραμανώφ είναι βάσιμος και πρέπει να γίνει δεκτός και ο περί παραβάσεως της αρχής της ισότητος λόγος ακυρώσεως.

8. Επειδή, περαιτέρω προβάλλεται, ως λόγος ακυρώσεως, ότι κατά παράβαση του άρθρου 17 παράγραφοι 1 και 2 του Συντάγματος και του άρθρου 1 του (Πρώτου) Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), που κυρώθηκε με το ν.δ. 53/1974, (Α?256) αφαιρείται, με την κατάργηση του ΤΑΥΥΠΙΚΕΞ, η περιουσία του, που είχε σχηματισθή αποκλειστικώς με εισφορές των ασφαλισμένων, χωρίς αποζημίωση, με συνέπεια να χειροτερεύει η θέση τους αφού επαπειλείται

μείωση των προς αυτούς παροχών. Ο λόγος αυτός ακυρώσεως, κατά το μέρος που αφορά περιουσιακό δικαίωμα του ίδιου του συγγωνευθέντος Ταμείου, πρέπει να απορριφθεί, πλην του ότι δεν προβάλλεται από το ίδιο το νομικό πρόσωπο αλλ' από ασφαλισμένους σ' αυτό, προεχόντως διότι η περιουσία του ως άνω οργανισμού κοινωνικής ασφαλίσεως που αποτελεί νπδδ δεν έχει αναγνωρισθεί σ' αυτό με την έννοια της ατομικής ιδιοκτησίας αλλά με τον σκοπό να εξυπηρετούνται με αυτήν ή με τους πόρους από αυτήν οι κρατικοί σκοποί για την εξυπηρέτηση των οποίων έχει συσταθεί ο οργανισμός. Κατά το μέρος δε που ο λόγος αυτός αφορά την διακινδύνευση των προς τους ασφαλισμένους παροχών πρέπει να απορριφθεί προεχόντως ως στηριζόμενος σε εσφαλμένη προϋπόθεση, δεδομένου ότι, κατά την ήδη μνημονευθείσα διάταξη του άρθρου 19 παρ. 1 περ. γ του ν. 2676/1999, οι τυχόν υψηλότερες παροχές του Ταμείου θα εξακολουθήσουν παγίως καταβαλλόμενες από το ΤΕΑΔΥ στους προ της 31.12.1992 ασφαλισμένους του Ταμείου, μεταξύ των οποίων και οι αιτούντες, με τον τρόπο δε αυτόν δεν θίγονται τα συνταξιοδοτικά τους δικαιώματα από την συγχώνευση. Αν και κατά την γνώμη των Συμβούλων Ν. Σακελλαρίου, Θ. Παπαευαγγέλου και Μ. Καραμανώφ, ο λόγος αυτός ακυρώσεως είναι, κατά την ήδη εκτεθείσα άποψή τους, βάσιμος και έπρεπε να γίνει δεκτός.

9. Επειδή, κατόπιν τούτων, μη προβαλλομένου άλλου λόγου ακυρώσεως, η κρινομένη αίτηση πρέπει να απορριφθεί.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Απορρίπτει την κρινομένη αίτηση.

Διατάσσει την κατάπτωση του παραβόλου.

Επιβάλλει εις βάρος των αιτούντων την δικαστική δαπάνη του Δημοσίου και του ΤΕΑΔΥ, η οποία ανέρχεται στο ποσό των διακοσίων εξήντα χιλιάδων (260.000) δραχμών για καθένα από τους καθ' ων.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 8 Ιουνίου 2001

Ο Προεδρεύων Αντιπρόεδρος Ο Γραμματέας

Ν. Παπαδημητρίου Μ. Καλαντζής

και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2001.

Ο Πρόεδρος Ο Γραμματέας

Χρ. Γεραρής Μ. Καλαντζής

ΣΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ

Εντέλλεται προς κάθε δικαστικό επιμελητή να εκτελέσει όταν του το ζητήσουν την παραπάνω απόφαση, τους Εισαγγελείς να ενεργήσουν κατά την

αρμοδιότητά τους και τους Διοικητές και τα άλλα όργανα της Δημόσιας
Δύναμης να βοηθήσουν όταν τους ζητηθεί.

Η εντολή πιστοποιείται με την σύνταξη και την υπογραφή του παρόντος.

Αθήνα,

Ο Πρόεδρος

Ο Γραμματέας

Αριθμός 3969/2003 (10)

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ Γ΄

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 27 Νοεμβρίου 2003, με την εξής σύνθεση : Π.Ζ. Φλώρος, Σύμβουλος της Επικρατείας, Προεδρεύων, σε αναπλήρωση του Προέδρου του Τμήματος που είχε κώλυμα, Α. Γκότσης, Α. Καραμιχαλέλης, Σύμβουλοι, Π. Καρλή, Π. Τσούκας, Πάρεδροι. Γραμματέας η Δ. Τετράδη-Χαρλαύτη.

Για να δικάσει την από 14 Σεπτεμβρίου 2001 αίτηση :

των : 1) Γενικής Ομοσπονδίας Προσωπικού ΔΕΗ (ΓΕΝΟΠ-ΔΕΗ), 2) Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Συνταξιούχων ΔΕΗ, οι οποίες παρέστησαν με τον δικηγόρο Σπ. Βλαχόπουλο (Α.Μ. 17001) που τον διόρισαν με πληρεξούσια,

κατά του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ο οποίος παρέστη με την Α. Ζαφειριάδου, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Με την αίτηση αυτή οι αιτούσες Ομοσπονδίες επιδιώκουν να ακυρωθεί η υπ' αριθμ.

Φ50/1158/25.7.2001 απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΦΕΚ 179/8.8.2001) και κάθε άλλη σχετική πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητή, Συμβούλου Α.

Καραμιχαλέλη.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τον πληρεξούσιο των αιτουσών, ο οποίος ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση και την αντιπρόσωπο του Υπουργού, η οποία ζήτησε την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου
κ α ι

Α φ ο ύ μ ε λ έ τ η σ ε τ α σ χ ε τ ι κ ά έ γ γ ρ α φ α

Σ κ έ φ θ η κ ε κ α τ ά τ ο Ν ό μ ο

1. Επειδή, για την άσκηση της κρινομένης αιτήσεως καταβλήθηκε το νόμιμο παράβολο (αριθμός ειδικών εντύπων παραβόλου 1693552, 2260642/14.9.2001 Σειρά Α΄).

2. Επειδή, με την ανωτέρω αίτηση, που ασκήθηκε εμπροθέσμως και εν γένει παραδεκτώς, ζητείται η ακύρωση της Φ 50/1158/25.7.2001 αποφάσεως του Υφυπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων με θέμα «Διορισμός Προέδρου και μελών στο Δ.Σ. του Οργανισμού Ασφάλισης Προσωπικού ΔΕΗ (ΟΑΠ-ΔΕΗ)» (ΦΕΚ 179/8.8.2001 τ. Ν.Π.Δ.Δ.), κατά το μέρος που με την απόφαση αυτή διορίστηκε με τριετή θητεία ως κυβερνητική επίτροπος στο Διοικητικό Συμβούλιο του ανωτέρω Οργανισμού η Ουρανία Κουτσοσίμου και αναπληρώτρια αυτής η Αγγελική Μαραβέλη, αμφοτέρους υπάλληλοι με βαθμό διευθυντή του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

3. Επειδή, κατά το άρθρο 34 παρ. 1 του Ν. 2773/1999 (ΦΕΚ 286/22.12.1999 τ. Α΄), ο Οργανισμός Ασφάλισης Προσωπικού της Δ.Ε.Η. έχει ως σκοπό την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση των υπαλλήλων και των συνταξιούχων της Δ.Ε.Η., οι οποίοι είναι μέλη των πρωτοβάθμιων επαγγελματικών οργανώσεων του προσωπικού της Δ.Ε.Η. και των πρωτοβάθμιων σωματείων συνταξιούχων της Δ.Ε.Η., που είναι μέλη των αιτουσών ομοσπονδιών. Επομένως, οι ομοσπονδίες αυτές ασκούν με έννομο συμφέρον την παρούσα αίτηση. Επίσης, οι αιτούσες ομοδικούν παραδεκτώς, εφ' όσον προβάλλουν λόγους ακυρώσεως με κοινή νομική και πραγματική αιτία.

4. Επειδή, το άρθρο 37 του Ν. 2676/1999 (ΦΕΚ 1/5.1.1999 τ. Α΄) με την παρ. 1 ρυθμίζει ζητήματα σχετικά με τον αριθμό των μελών των Διοικητικών Συμβουλίων των Ασφαλιστικών Οργανισμών, αρμοδιότητας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, και τη σύνθεσή τους, και με την παρ. 2 ορίζει ότι : «Οι διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 4 του αν. ν. 1778/1951 (ΦΕΚ 118 Α΄) έχουν εφαρμογή σε όλους τους εποπτευόμενους από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ασφαλιστικούς Οργανισμούς και

Υπηρεσίες». Στις παρ. 1 και 2 του άρθρου 4 του Α.Ν. 1778/1951, που κυρώθηκε από την έκδοσή του όπως είχε δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως με το άρθρο πρώτο περ. 126 του Ν. 2113/1952 (ΦΕΚ 126/7.5.1952 τ. Α'), ορίζονται τα ακόλουθα : «1. Παρ' εκάστω Διοικ. Συμβουλίω εκ των υπαγομένων εις την εποπτείαν και τον έλεγχο του Υπουργείου Εργασίας Οργανισμών Κοινωνικής Ασφαλίσεως εν γένει συνιστάται δια του παρόντος θέσις Κυβερνητικού Επιτρόπου, όστις μετέχει άνευ ψήφου των συνεδριάσεων του Διοικ. Συμβουλίου και των τυχόν λειτουργουσών Επιτροπών, δικαιούμενος να λαμβάνη τον λόγον επί παντός θέματος και να υποβάλλη προτάσεις. Ο Κυβερνητικός Επίτροπος δικαιούται να ζητήσει εντός 48 ωρών από της λήψεως, την αναστολήν πάσης αποφάσεως του Διοικ. Συμβουλίου ή Επιτροπής ην ήθελε κρίνει ως αντικειμένη προς τας διατάξεις των κειμένων Νόμων, Διαταγμάτων ή Κανονισμών εν γένει. Η απόφασις αυτή δεν εκτελείται μέχρις ου επί τη αιτήσει του Διοικ. Συμβουλίου ή της Επιτροπής άρη την διαφωνίαν απόφασις του Υπουργού Εργασίας, ήτις είναι υποχρεωτική δια τον Οργανισμόν. Επί διαφωνίας του Επιτρόπου προς απόφασιν Επιτροπής αποφαινεται κατά πρώτον βαθμόν το Διοικ. Συμβούλιον, του Επιτρόπου δυναμένου να επιμείνη επί της διαφωνίας του. Εις περίπτωσιν καθ' ην ο Υπουργός δεν ήθελε κοινοποιήσει εις τον Οργανισμόν την επί της διαφωνίας απόφασίν του εντός 10 ημερών από της λήψεως της σχετικής αιτήσεως του Επιτρόπου, το Διοικητικόν Συμβούλιον δύναται να αποφασίση την εκτέλεσιν της εφ' ης η διαφωνία αποφάσεως. Ο Επίτροπος δύναται να αναστέλλη εφ' άπαξ και μέχρι της επομένης συνεδριάσεως την εκτέλεσιν οποιασδήποτε αποφάσεως παντός συλλογικού οργάνου διοικήσεως του Οργανισμού ή των τυχόν λειτουργουσών Επιτροπών εφ' όσον ήθελε διατυπώσει ητιολογημένας επιφυλάξεις αναφερομένας εις το συμφέρον του Οργανισμού. Αι αποφάσεις αύται, εφ' όσον τα συλλογικά όργανα διοικήσεως ή αι Επιτροπαί ήθελον επιμείνει εις την εκτέλεσίν των επανεισάγονται προς συζήτησιν εις ετέραν αυτών συνεδρίασιν. Δια την διαφωνίαν ταύτην δέον ο Επίτροπος ν' αναφέρεται αυθημερόν εις το Υπουργείον Εργασίας υποβάλλων άμα εν αντιγράφω την διαφωνίαν του. 2. Ο Κυβερνητικός Επίτροπος και ο αναπληρωτής αυτού διορίζονται δια πράξεως του Υπουργού Εργασίας εκ των παρά τω Υπουργείω Εργασίας υπηρετούντων τουλάχιστον επί βαθμώ Τμηματάρχου και άνω υπαλλήλων, καλούνται δε πάντοτε επί ποινή ακυρότητος της συνεδριάσεως εις πάσας τας συνεδριάσεις του Διοικ. Συμβουλίου και των Επιτροπών. Η θητεία των ούτω διοριζομένων Κυβερνητικών Επιτρόπων είναι η αυτή με την του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου. 3.....». Περαιτέρω, στο άρθρο 34 του Ν. 2773/1999 ορίζονται τα ακόλουθα: «1. Ιδρύεται νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου με την επωνυμία «Οργανισμός Ασφάλισης Προσωπικού Δ.Ε.Η.» (Ο.Α.Π.-Δ.Ε.Η.), το οποίο έχει έδρα στην Αθήνα και σκοπό την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση του προσωπικού και των συνταξιούχων της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού (Δ.Ε.Η.), όπως αυτή υφίσταται κατά την έναρξη της ισχύος του παρόντος νόμου και των θυγατρικών της εταιρειών, καθώς και των τυχόν διαδόχων της, ως προς την επιχειρηματική δραστηριότητα που αυτή ασκεί, σε περίπτωση μεταβολής με οποιονδήποτε τρόπο της νομικής της μορφής ή της σύνθεσης του μετοχικού της κεφαλαίου, καθώς και του προσωπικού του ίδιου του Οργανισμού. Ο ΟΑ.Π.-Δ.Ε.Η. ασκεί την κύρια και την επικουρική ασφάλιση και την ασφάλιση υγείας και πρόνοιας των ασφαλισμένων του όπως αυτή προβλέπεται σύμφωνα με τις ισχύουσες κατά την έναρξη της ισχύος του νόμου αυτού διατάξεις και ιδίως τις διατάξεις των άρθρων 2, 3, 5, 6 και 8 έως 30 του ν. 4491/1966 (ΦΕΚ 1 Α' /4.1.1966) και του π.δ. 245/1975 (ΦΕΚ 69 Α' /15.4.1975), όπως αυτές ισχύουν. Η εποπτεία του Ο.Α.Π.-Δ.Ε.Η. ασκείται από τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. 2. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Οικονομικών, Ανάπτυξης και Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ρυθμίζονται στο πλαίσιο των επόμενων παραγράφων και της συμφωνίας που περιλαμβάνεται στην παράγραφο 12 του άρθρου αυτού, τα σχετικά με τη σύσταση, την οργάνωση και λειτουργία του Ο.Α.Π.-Δ.Ε.Η., καθώς και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια. 3. Ο Ο.Α.Π.-Δ.Ε.Η. διοικείται από επταμελές Διοικητικό Συμβούλιο στο οποίο μετέχουν δύο εκπρόσωποι των ασφαλισμένων και ένας εκπρόσωπος των συνταξιούχων. Σε κάθε περίπτωση η πλειοψηφία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου ορίζεται από τον εποπτεύοντα Υπουργό.

4.....6.....». Κατ' επίκληση του άρθρου 34 του Ν. 2773/1999 εκδόθηκε το Π.Δ. 51/2001, (ΦΕΚ 41/8.3.2001 τ. Α') το οποίο στο άρθρο 4 ρυθμίζει τα της συνθέσεως του Διοικητικού Συμβουλίου του Ο.Α.Π.-Δ.Ε.Η.

5. Επειδή, ο Α.Ν. 1778/1951, ο οποίος με αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας (Ολ. ΣτΕ 249, 315, 819, 1166/1952) είχε κριθεί ανίσχυρος διότι δεν συνέτρεχαν οι κατά το δίκαιο της ανάγκης προϋποθέσεις εκδόσεώς του υπό τον τύπο του αναγκαστικού νόμου, κυρώθηκε, κατά τα εκτεθέντα ανωτέρω, με τον Ν. 2113/1952, δυνάμει του οποίου εξακολουθεί να ισχύει ως τυπικός πλέον νόμος. Επομένως, ο λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι ο ως άνω αναγκαστικός νόμος εκρίθη ανίσχυρος με τις ως άνω αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας και ως εκ τούτου δεν μπορούσε να αποτελέσει νόμιμο έρεισμα για την έκδοση της προσβαλλόμενης πράξεως, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

6. Επειδή, η ρύθμιση της παραγράφου 2 του άρθρου 37 του Ν. 2676/1999, με την οποία ορίζεται ότι οι διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 4 του Α.Ν. 1778/1951, που προβλέπουν το διορισμό κυβερνητικού επιτρόπου στα διοικητικά συμβούλια των οργανισμών κοινωνικής ασφαλίσεως και καθορίζουν τις αρμοδιότητές του, έχουν εφαρμογή σε όλους τους εποπτευόμενους από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ασφαλιστικούς οργανισμούς και υπηρεσίες, είναι γενική και ισχύει, εκτός αν υπάρχει ειδική αντίθετη διάταξη, για όλους τους οργανισμούς κοινωνικής ασφαλίσεως που υπάγονται στην εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, όπως εν προκειμένω ο Ο.Α.Π.-Δ.Ε.Η., χωρίς να απαιτείται επί πλέον ειδική πρόβλεψη περί διορισμού κυβερνητικού επιτρόπου από τις νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις που διέπουν κάθε συγκεκριμένο οργανισμό. Δεν μπορεί δε να συναχθεί το αντίθετο από το γεγονός ότι οι διατάξεις που διέπουν ορισμένους οργανισμούς κοινωνικής ασφαλίσεως, προγενέστερες ή μεταγενέστερες του Ν. 2676/1999, προβλέπουν τη συμμετοχή κυβερνητικού επιτρόπου στα διοικητικά τους συμβούλια και εισάγουν, σε ορισμένες περιπτώσεις, ειδικές ρυθμίσεις αποκλίνουσες από τις γενικές διατάξεις για τον κυβερνητικό επίτροπο. Επομένως, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος ο λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι, επειδή στις διέπουσες τον Ο.Α.Π.-Δ.Ε.Η. διατάξεις του Ν. 2773/1999 και του Π.Δ. 51/2001, μεταγενέστερες του Ν. 2676/1999, δεν περιελήφθη ρητή σχετική πρόβλεψη για κυβερνητικό επίτροπο, ο νομοθέτης θέλησε να εξαιρεθεί ο Οργανισμός αυτός από τη ρύθμιση του άρθρου 37 παρ. 2 του Ν. 2676/1999 σε συνδυασμό με το άρθρο 4 παρ. 1 και 2 του Α.Ν. 1778/1951.

7. Επειδή, το άρθρο 22 παρ 5 του Συντάγματος ορίζει ότι το Κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, όπως νόμος ορίζει. Με τη διάταξη αυτή ο συντακτικός νομοθέτης περιέβαλε με συνταγματικό κύρος τον θεσμό της κοινωνικής ασφαλίσεως και ανέθεσε στον κοινό νομοθέτη την εξειδίκευσή του ανάλογα με τις περιστάσεις. Η μόνη δέσμευση που επέβαλε σχετικά με τη μορφή του ασφαλιστικού φορέα, εκεί όπου ο νόμος καθιερώνει την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση και θεσπίζει την υποχρεωτική καταβολή ασφαλιστικής εισφοράς, είναι η παροχή της κοινωνικής ασφαλίσεως είτε από μόνο το Κράτος είτε από νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Κανένα όμως περιορισμό δεν επέβαλε ως προς τον τρόπο οργανώσεως και διοικήσεως των νομικών προσώπων που θα καταστούν φορείς της κοινωνικής ασφαλίσεως δεδομένου ότι ο νομοθέτης είναι ελεύθερος να επιλέξει την παροχή της από το ίδιο το Κράτος. Τέτοια δέσμευση δεν απορρέει ούτε από το πνεύμα του Συντάγματος ούτε από τις γενικές αρχές που πηγάζουν από τις συνταγματικές διατάξεις με τις οποίες καθιερώνεται η αρχή του Κοινωνικού Κράτους (ΣτΕ 2692/1993 Ολ., 139/1992). Εντός του πλαισίου της κατά τ' ανωτέρω οργανωτικής του εξουσίας ο νομοθέτης μπορεί να καθιερώσει σύστημα διοικητικής εποπτείας και ελέγχου από το Κράτος των οργανισμών κοινωνικής ασφαλίσεως που έχουν μορφή νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου μέσω της συστάσεως ειδικής θέσεως εκπροσώπου της Κυβερνήσεως (κυβερνητικού επιτρόπου) στα διοικητικά συμβούλια των οργανισμών αυτών, στον οποίο μπορεί να αναθέσει αρμοδιότητες όπως εκείνες που προβλέπονται στις διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 4 του Ν.Δ. 1778/1951, οι οποίες συνίστανται στην μέσω αυτού άσκηση ελέγχου νομιμότητας στις πράξεις των διοικητικών συμβουλίων και στη διατύπωση από

αυτόν αιτιολογημένων επιφυλάξεων αναφερόμενων στο συμφέρον του οργανισμού κοινωνικής ασφαλίσεως με συνέπεια, στην τελευταία αυτή περίπτωση, την προσωρινή αναστολή εκτελέσεως αποφάσεως του διοικητικού συμβουλίου μέχρι να επανεισαχθεί το σχετικό ζήτημα σε νέα συνεδρίαση του ίδιου οργάνου προς λήψη οριστικής αποφάσεως. Από δε τη διαληφθείσα συνταγματική διάταξη δεν προκύπτει καμμία οργανωτικής φύσεως αυτοτέλεια των υπό μορφή ν.π.δ.δ. ιδρυομένων οργανισμών κοινωνικής ασφαλίσεως κωλύουσα την καθιέρωση θεσμών εποπτείας και ελέγχου των οργανισμών αυτών, όπως ο κατά τ' ανωτέρω θεσμός του κυβερνητικού επιτρόπου. Με τα δεδομένα αυτά, πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι οι λόγοι ακυρώσεως, με τους οποίους προβάλλεται ότι οι διατάξεις του άρθρου 37 παρ. 2 του Ν. 2676/1999 σε συνδυασμό με το άρθρο 4 παρ. 1 του Α.Ν. 1778/1951, οι οποίες προβλέπουν τη σύσταση θέσεως κυβερνητικού επιτρόπου στα διοικητικά συμβούλια των εποπτευομένων από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων οργανισμών κοινωνικής ασφαλίσεως, αντίκεινται στο άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, επειδή με την άσκηση των προβλεπομένων από τη διάταξη του άρθρου 4 παρ. 1 του Α.Ν. 1778/1951 αρμοδιοτήτων του κυβερνητικού επιτρόπου καταλύεται η σύμφυτη με την έννοια κάθε νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου αυτοτέλεια των οργανισμών κοινωνικής ασφαλίσεως, ιδίως δε εκείνων, όπως ο Ο.Α.Π.-Δ.Ε.Η., των οποίων οι πόροι προέρχονται αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο από εισφορές των ασφαλισμένων.

8. Επειδή, κατόπιν τούτων, η κρινόμενη αίτηση είναι απορριπτέα στο σύνολό της.

Δ ι α τ α ύ τ α

Απορρίπτει την κρινόμενη αίτηση.

Διατάσσει την κατάπτωση του παραβόλου. Και

Επιβάλλει σε βάρος των αιτουσών ομοσπονδιών, συμμετρως, τη δικαστική δαπάνη του Δημοσίου που ανέρχεται σε τριακόσια ογδόντα (380) ευρώ.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 2 Δεκεμβρίου 2003

Ο Προεδρεύων Σύμβουλος
Π.Ζ. Φλώρος

Η Γραμματέας
Δ. Τετράδη

και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 30ης Δεκεμβρίου 2003.

Ο Πρόεδρος του Γ' Τμήματος
Γ. Σταυρόπουλος

Η Γραμματέας
Δ. Τετράδη

ολομστΕ 5024/1978 [Β. Μποτόπουλος]

(Σύνθεση: Θ. Κουρουσόπουλος, Σ. Νικολάου, ΚΜ. Χαλαζωνίτης, Σ. Γιάγκας, Σ. Σπηλιωτόπουλος, Γ. Κουτνατζής, Ι. Τζεβελεκάκης, Γ. Κουβελάκης, Κ.Γ. Χαλαζωνίτης, Γ. Κοσμάς, Η. Παπαγεωργίου, Π. Χριστόφορος, Κ. Παναγιωτόπουλος, Ν. Σκλίας. Δικηγόροι: Σ. Μαρκουλάκης, Ι. Ιακωβάκης, Ν. Φιλιππόπουλος)

Επειδή, το έτος 1979 ιδρύθηκε, από το σύλλογο του προσωπικού της Ιονικής - Λαϊκής Τράπεζας, ταμείο αλληλοβοήθειας με την επωνυμία "Ταμείο Αλληλοβοήθειας Προσωπικού Ιονικής - Λαϊκής Τραπεζής και άλλων Τραπεζών" (ΤΑΠΠΑΤΑΤ) που σκοπό έχει, σύμφωνα με το καταστατικό του, να χορηγεί επικουρικό βοήθημα στα μέλη του όταν αποχωρούν από την υπηρεσία. Όρισε, όμως το καταστατικό, ότι και υπάλληλοι άλλων τραπεζών μπορούν να προσχωρήσουν στο ταμείο, ομαδικά, αν δοθεί έγγραφη βεβαίωση της εργοδότησάς τους

τράπεζας ότι θα καταβάλλει κάθε μήνα εργοδοτική εισφορά 4% επί των αποδοχών των ασφαλισμένων.

Η αιτούσα τράπεζα, όπως και άλλες, δεν δέχθηκε να καταβάλει εργοδοτική εισφορά στο αλληλοβοηθητικό σωματείο για να ασφαλισθεί σ' αυτό το προσωπικό της. Ο υπουργός εργασίας (με την πράξη του Α.Π. 11571/19.2.1983) χαρακτήρισε τη διαφορά μεταξύ της αίτησης και του προσωπικού της ως συλλογική διαφορά εργασίας και μαζί με άλλες διαφορές που είχαν το ίδιο αντικείμενο και που είχαν ανακύψει μεταξύ άλλων τραπεζών και του προσωπικού τους, παρέπεμψε τη διαφορά αυτή στα διαιτητικά όργανα που προβλέπει ο ν. 3239/1955.

Το πρωτοβάθμιο διαιτητικό όργανο υποχρέωσε τις τράπεζες, μεταξύ των οποίων και την αιτούσα, να καταβάλλουν στο αλληλοβοηθητικό σωματείο (ΤΑΠΠΑΤΑΤ) κάθε μήνα, και μάλιστα αναδρομικά από τις 28 Ιανουαρίου 1983, ποσοστό 4% επί των αποδοχών του προσωπικού τους. (Απόφαση πρωτοβάθμιου διοικητικού διαιτητικού δικαστηρίου Αθηνών 7/1983). Έφεση της αιτούσης και των λοιπών τραπεζών απέρριψε το δευτεροβάθμιο διαιτητικό όργανο που έκρινε ότι ορθώς η πρωτοβάθμια απόφαση υποχρέωσε τις τράπεζες να καταβάλλουν εργοδοτική εισφορά (4%) για να ασφαλισθεί το προσωπικό τους στο ΤΑΠΠΑΤΑΤ (Απόφαση δευτεροβάθμιου διοικητικού διαιτητικού δικαστηρίου Αθηνών 43/84).

Η απόφαση αυτή κηρύχθηκε εκτελεστή με την απόφαση του υπουργού εργασίας 15590/1984 (ΦΕΚ 388 Β'), την οποία η αιτούσα εμπρόθεσμα προσέβαλε με την κρινόμενη αίτηση ακυρώσεως, ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Στη δίκη έχουν παρέμβει ο σύλλογος υπαλλήλων Crindlays Bank, η "Ομοσπονδία Τραπεζοϋπαλληλικών Οργανώσεων Ελλάδος" και το ΤΑΠΠΑΤΑΤ. Κατά το διάστημα της εκκρεμοδικίας δημοσιεύθηκε ο νόμος 1483/1984 (ΦΕΚ 153), ο οποίος στο άρθρο 25 (παρ.1) όρισε ότι "κυρώνεται και ισχύει από 28.1.1983 η 7/1983 απόφαση του πρωτοβάθμιου διοικητικού διαιτητικού δικαστηρίου Αθηνών, η οποία επικυρώθηκε από την 43/1984 απόφαση του δευτεροβάθμιου διοικητικού διαιτητικού δικαστηρίου Αθηνών που κηρύχθηκε εκτελεστή με την 15590 απόφαση του υπουργού εργασίας".

Η πίο πάνω διάταξη παραθέτει ακολούθως και το διατακτικό της κυρουμένης απόφασης, σύμφωνα με το οποίο, όπως έχει ήδη εκτεθεί, η ισχύς της "αρχίζει από τις 28 Ιανουαρίου 1983" και οι τράπεζες που αναφέρει, μεταξύ των οποίων και η αιτούσα, "υποχρεούνται να καταβάλλουν απ' ευθείας στο ΤΑΠΠΑΤΑΤ κάθε μήνα ποσοστό 4% επί των πάσης φύσεως αποδοχών του προσωπικού τους". Η πίο πάνω υπόθεση εισήχθη στο Δ' τμήμα του Συμβουλίου της Επικρατείας, το οποίο με την απόφασή του 139/1987 παρέπεμψε στην ολομέλεια του δικαστηρίου το ζήτημα άν το άρθρο 22 παρ. 4 του Συντάγματος επιτρέπει στο νομοθέτη ή κατ' εξουσιοδότηση τούτου στην εκτελεστική εξουσία να καθιερώνει υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση σε νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου και επομένως να επιβάλλει και ασφαλιστικές εισφορές υπέρ του νομικού αυτού προσώπου.

Επειδή, στην παρ. 4 του άρθρου 22 Σ ορίζεται ότι "το κράτος μεριμνά

για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, όπως νόμος ορίζει". Το ζήτημα που πράγματι προέχει στην προκειμένη υπόθεση είναι αν αντικείται ή όχι στη συνταγματική αυτή διάταξη η μνημονευμένη παρ.1 του άρθρου 25 του ν. 1483/1984, η οποία κατέστησε περιεχόμενο νόμου τη ρύθμιση της προσβαλλομένης κανονιστικής απόφασης, σύμφωνα με την οποία η αιτούσα τράπεζα (όπως και οι λοιπές εκεί αναφερόμενες) υποχρεώνονται να καταβάλλουν, ως εργοδότες, ασφαλιστικές εισφορές όχι προς το κράτος ή νομικό πρόσωπο δημόσιου δικαίου αλλά προς νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, όπως είναι το αλληλοβοηθητικό σωματείο με την επωνυμία ΤΑΠΠΑΤΑΤ.

Αν η διάταξη αυτή κριθεί αντισυνταγματική για το λόγο ότι το αντικείμενό της βρίσκεται έξω από τα όρια της νομοθετικής αρμοδιότητας, για το λόγο δηλαδή ότι τέτοια υποχρέωση μόνο τη σύμβαση μπορούσε να έχει ως πηγή, παραλύει η κυρωτική λειτουργία του νόμου και επομένως ανατρέπεται η μεταβολή που ο νόμος αυτός (1483/84) επέφερε στο επίπεδο της τυπικής ισχύος με τη νομοθετική κύρωση της κανονιστικής πράξης η οποία προσβάλλεται με την αίτηση ακυρώσεως. Η πράξη αυτή ανακτά το επίπεδο της δικής της τυπικής ισχύος και συνακόλουθα προσβάλλεται παραδεκτώς ενώπιον του ακυρωτικού δικαστή, ως κανονιστική, η δε νομιμότητά της δεν επηρεάζεται πια από τον αντισυνταγματικό νόμο.

Κατά τη γνώμη όμως ενός μέλους του δικαστηρίου, ασχέτως προς τη συνταγματικότητα του κυρωτικού νόμου, η δημοσίευσή του κατά το διάστημα της εκκρεμοδικίας είχε ως συνέπεια να καταστήσει τη ρύθμιση της προσβαλλομένης κανονιστικής πράξης ρύθμιση του ιδίου του νόμου και να αφαιρέσει έτσι το αντικείμενο της δίκης από το βήμα του δικαστηρίου. Η συνταγματικότητα δε του νόμου αυτού από την άποψη που προβάλλεται θα εξετασθεί, σύμφωνα με τη γνώμη αυτή της μειοψηφίας, από το δικαστή που είναι αρμόδιος να δικάσει τις διαφορές που θα προκύψουν από την έγερση αξιώσεων βάσει του μνημονευμένου νόμου.

Επειδή, η έννοια του άρθρου 22 παρ.4 Σ είναι ότι εκεί όπου ο νόμος καθιερώνει την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση και ειδικότερα θεσπίζει την υποχρεωτική καταβολή ασφαλιστικής εισφοράς, είτε από μέρους του μισθωτού είτε από μέρους του εργοδότη, οφείλει να καθιστά φορέα της μόνο το κράτος ή νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, που κι αυτά είναι δημόσιες υπηρεσίες καθ' ύλην όμως αποκεντρωμένες.

Είτε ως κύρια, είτε ως επικουρική, η υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση έχει εξαιρεθεί, με την πιο πάνω συνταγματική διάταξη, από το χώρο της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, τούτο δε έγινε για λόγους δημόσιου συμφέροντος και ειδικότερα για να προστατευθούν όσοι υποχρεωτικώς ασφαλιζονται ή καταβάλλουν ασφαλιστικές εισφορές, από τους επιχειρηματικούς κινδύνους που συνδέονται με την άσκηση της ασφαλιστικής λειτουργίας από ιδιωτικούς φορείς. Εξάλλου, στα πλαίσια της υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης αναπτύσσονται, μεταξύ των φορέων της ασφάλισης αυτής και των μισθωτών ή των εργοδοτών που καταβάλλουν τις ασφαλιστικές εισφορές, σχέσεις δημόσιας εξουσίας, εξαιτίας των οποίων οι φορείς της υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης

δέν μπορεί να είναι παρά νομικά πρόσωπα δημόσιου δικαίου και τέτοιοι πράγματι υπήρξαν οι φορείς αυτοί κατά την ιστορική διαδρομή της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα.

Τέλος, η επιβολή εισφοράς προς σωματείο σε βάρος εργοδοτών που δεν είναι μέλη του σωματείου θα αντέκειται στην αρχή της συνεταιριστικής ελευθερίας που καθιερώνει το άρθρο 12 παρ. 1 Σ. Η σύσταση βέβαια αλληλοβοηθητικών ταμείων είναι ελεύθερη βάσει του άρθρου 12 παρ. 1 Σ που κατοχυρώνει το δικαίωμα των ελλήνων να συνιστούν ενώσεις και μή κερδοσκοπικά σωματεία, οι υποχρεώσεις δε των μελών του σωματείου έναντι αυτού καθορίζονται καταρχήν δικαιοπρακτικώς, δηλ. από το καταστατικό του σωματείου. Η ελευθερία αυτή δεν περιορίζεται από το άρθρο 22 παρ. 4 Σ που αναφέρεται μόνο στην υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, την οποία και εξαιρεί από την ιδιωτική πρωτοβουλία, δέν απαγορεύει δε, η διάταξη αυτή, τη συμμετοχή σε αλληλοβοηθητικά ταμεία και γενικώς την προαιρετική ασφάλιση, την οποία αφήνει στη διάθεση των ενδιαφερομένων.

Συνακόλουθα δεν επιτρέπεται από το Σύνταγμα στο νομοθέτη να επιβάλει σε βάρος εργοδότη την υποχρέωση να καταβάλει ασφαλιστικές εισφορές υπέρ αλληλοβοηθητικού ταμείου. Η ανάληψη τέτοιας υποχρέωσης από τον εργοδότη μόνο με σύμβαση είναι δυνατή. Έτσι, η παρ.1 του άρθρ. 25 του ν. 1483/1984, η οποία επιβάλλει την υποχρέωση αυτή στην αιτούσα τράπεζα, αντίκειται στην παρ. 4 του άρθρου 22 Σ. Συνέπεια της παραδοχής αυτής είναι ότι η διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 25 του ν. 1483/84 δεν εφαρμόζεται, η κύρωση της προσβαλλομένης απόφασης από την πιο πάνω διάταξη δεν είναι συνταγματικώς έγκυρη, η απόφαση αυτή ανακτά το επίπεδο της δικής της τυπικής ισχύος και παραδεκτώς προσβάλλεται με την κρινομένη αίτηση ακυρώσεως ως κανονιστική διοικητική πράξη, πρέπει δε και να ακυρωθεί, ως μη νόμιμη, σύμφωνα με τη σκέψη που έχει παρατεθεί, για το λόγο, δηλαδή ότι αντίκειται στην παρ.4 του άρθρου 22 Σ η επιβολή, κανονιστικώς, ασφαλιστικής εισφοράς προς ασφαλιστικό φορέα που είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου.

Εξάλλου, με τον παραμερισμό του άρθρου 25 παρ.1 του ν. 1483/1984 ως αντισυνταγματικού, η προσβαλλόμενη απόφαση εκτίθεται και σε άλλη αντισυνταγματικότητα, αντίκειται δηλαδή στην παρ.2 του άρθρου 22 Σ γιατί, κατά την έννοια που έχει η διάταξη αυτή, στους "όρους εργασίας", που αποτελούν το αντικείμενο των συλλογικών συμβάσεων εργασίας και συνεκδοχικά και των συλλογικών διαφορών, δεν περιλαμβάνονται και θέματα υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης, όπως είναι η επιβολή στον εργοδότη της υποχρέωσης να καταβάλει ασφαλιστική εισφορά. Τρία όμως μέλη του δικαστηρίου διατύπωσαν την ακόλουθη γνώμη.

Το άρθρο 22 παρ. 4 Σ κατοχυρώνει το θεσμό της κοινωνικής ασφάλισης με την έννοια ότι θεσπίζεται μεν για το νομοθέτη υποχρέωση να καλύψει ασφαλιστικώς τον εργαζόμενο πληθυσμό της χώρας, ο νόμος όμως μπορεί να διαμορφώνει ελεύθερα τη μορφή της ασφαλιστικής προστασίας με γνώμονα την προστασία του ασφαλιστικού κεφαλαίου και γενικά την

προαγωγή της κοινωνικής ασφάλισης. Κατά τη γνώμη αυτή, η νομοθετική ρύθμιση στην προκειμένη περίπτωση, η επιβολή δηλαδή ασφαλιστικής εισφοράς υπέρ αλληλοβοηθητικού ταμείου, δέν προσκρούει στο Σύνταγμα εφόσον η εισφορά αυτή αποτελεί δημόσιο βάρος που επιβάλλεται σε βάρος εργοδοτών που απασχολούν μισθωτούς μέλη του αλληλοβοηθητικού σωματείου και αποβλέπει στην εξυπηρέτηση δημόσιου συμφέροντος.

Επειδή, μετά από την επίλυση του ζητήματος που παραπέμφθηκε, προκειμένη περίπτωσπ, να αναπεμφθεί η υπόθεση στο τμήμα αλλά κρατείται από την ολομέλεια για να δικασθεί περαιτέρω.

Επειδή, η παρέμβαση του σωματείου "Σύλλογος Υπαλλήλων Crindlays bank" υπέρ του κύρους της προσβαλλομένης απόφασης ασκείται παραδεκτώσ. Οι παρεμβάσεις όμως των δύο άλλων σωματείων, δηλαδή της "ομοσπονδίας Τραπεζοϋπαλληλικών Οργανώσεων Ελλάδος (Ο.Τ.Ο.Ε.)" και του "Ταμείου Αλληλοβοηθείας Ιονικής - Λαϊκής Τραπεζής και άλλων Τραπεζών" είναι απαράδεκτες σύμφωνα με το άρθρ. 49 του ν.δ. 170/1973 "περί του Συμβουλίου της Επικρατείας" (όπως η παρ.2 του άρθρου αυτού αντικαταστάθηκε από το άρθρο 29 του ν. 702/1977). Ειδικότερα, κατά την έννοια του πίο πάνω άρθρου δεν συγχωρείται παρέμβαση με το ίδιο δικόγραφο σε περισσότερες απο μία αιτήσεις ακυρώσεως, μια τέτοια δε παρέμβαση λογίζεται οτι ασκείται παραδεκτώσ μόνο κατά της αίτησης ακυρώσεως που προτάσεται στο δικόγραφο της παρέμβασης (ΣΤΕ 3840/1982). Στην προκειμένη περίπτωση κάθε μία απο τις πίο πάνω δύο παρεμβάσεις ασκείται με το ίδιο δικόγραφο σε περισσότερες από μια αιτήσεις ακυρώσεως από τις οποίες η πρώτη δέν είναι η ήδη κρινόμενη.

Επειδή, σύμφωνα με προηγούμενες σκέψεις, πρέπει να γίνει δεκτή η αίτηση ακυρώσεως και να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη απόφαση, δεν συντρέχει δε λόγος να εξετασθούν οι λοιπές από μέρους της αιτούσης αιτιάσεις, ως αλυσιτελείς.

7. Βιβλιογραφία

1. Δημητρόπουλος Α., Συνταγματικά Δικαιώματα (Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου, Τόμος ΙΙΙ), 2004.
2. Κοντιάδης Ξ., Κοινωνική Διοίκηση στην Ελλάδα, 1997.
3. Κοντιάδης Ξ./Αμίτσης Γ., Το Νομικό Πλαίσιο του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, 2000.
4. Κρεμαλής Κ., Δίκαιο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, 1985.
Του ίδιου, Σύνθετες Παροχές Κοινωνικής Ασφάλειας, 1984.
5. Λεβέντης Γ., Το Δικαίωμα για Κοινωνική Ασφάλιση,
Νο Β 1977, 628 επ.
Του ίδιου, Τα Κοινωνικά Δικαιώματα, Το Σ 1976, 121 επ.
6. Παπαρρηγοπούλου Π., Η Κοινωνική Ασφάλιση ως Δημόσια Υπηρεσία – Συνεργασία Ιδιωτικών και Δημοσίων Φορέων,
ΔιΔικ 1993, 257 επ.
7. Πετρόγλου Α., Δίκαιον Κοινωνικής Ασφαλίσεως, τ. Α΄ και Β΄, 1974.
Του ίδιου, Η Συνταγματική Προστασία της Κοινωνικής Ασφαλίσεως,
ΕΔΚΑ ΙΗ΄, 689 επ.
Του ίδιου, Η Αρχή της Αναλογίας των Παροχών προς τας Εισφοράς και του Χρόνου Ασφαλίσεως, ΕΔΚΑ Κ΄, 673 επ.
8. Στεργίου Α., Η Συνταγματική Κατοχύρωση της Κοινωνικής Ασφάλισης, 1994.
9. Φλογαίτης Σ., Η Απόφαση 5024/1987 του ΣτΕ, ΚριτΕ 1/1994, 231 επ.
10. Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών: Intracom-Νόμος